

C. S. LEWIS

A mű eredeti címe:

THE HORSE AND HIS BOY

© 1954 C. S. Lewis Pte. Ltd.

Collier Books Macmillan Publishing Company,
New York

Fordította:

K. NAGY ERZSÉBET

A rajzokat készítette:

DÖNTI KÁROLY

Lektorálta:

VIDOR MIKLÓS

A LÓ ÉS KIS GAZDÁJA

(Narnia – 5.)

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
az Apostoli Szentszék Könyvkiadója Budapest

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

ISBN 960 360 818 X

© Hungarian translation; K. NAGY ERZSÉBET
SZENT ISTVÁN TÁRSULAT

1053 Budapest, Kossuth Lajos u. 1.

Felelős kiadó: DR. ÁKOS GÉZA igazgató

Művészeti vezető: STEFAN GEORGE

Készült: 8,2 A/5 ív terjedelemben

Nyomta és kötötte az Alföldi Nyomda Rt., 1995-ben

Munkaszám: 6417.66-14-2

Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

1. fejezet

Shasta útnak indul

Ez a történet arról a kalandos utazásról szól, amely Narnia, Calormen s a közbülső országok táján játszódik, az Aranykorban, amikor Peter király uralkodott Narniában öccsével és két lánytestvérével.

Abban az időben, messze délen, Calormen országában, egy kis tengerparti öböl mentén éledélt egy szegény halász, Arsheesh. Vele élt fogadott fia, Shasta is. Arsheesh minden napján kora reggel csónakba szállt és kiment halászni a tengerre, délutánonként pedig szamarát a szekér elé fogta, megrakta hallal és bement a két mérföldre fekvő faluba, hogy eladja a zsákmányt. Ha jól ütött ki az üzlet, akkor még elfogadható állapotban tért haza és békén hagyta a gyereket. De ha nem, akkor mindenért őt hibáztatta, akár el is verte. Ezen kívül is lépten-nyomon belekötött, leste, hol hibáz el valamit. Shastának rengeteg volt a dolga, javította, tisztította a hálókat, vacsorát főzött, takarította a kunyhójukat.

A fiút csöppet sem érdekelték a tőlük délre eső falu eseményei, egyszer-kétszer járt ott a nevelőapjával és semmi szóra érdemest nem talált benne. Az emberek olyanok voltak, mint apja, hosszú, piszkos ruhát hordtak, elől fölfelé kunkorodó facipő volt a lábukon, turbán a fejükön, legtöbbje szakállt viselt, s unalmasán dűnnyögött. Annál inkább izgatta mindaz, amit északon sejtett, mert arra senki soha nem járt, s őt sem engedte nevelőapja arrafelé, bárhogya is kérte. Hálójavítás közben, mikor kint ült a ház előtt magában, sűrűn, sóváran tekingetett észak felé. Pedig nem volt ott egyéb látnivaló, mint fűvel benőtt emelkedő, amely fölfelé kanyargott a hegytetőre. Mögötte felsejlett az égbolt, s néhány arra röpködő madár.

Olykor, ha Arsheesh is otthon volt, a fiú félénken megkérdezte:

— Apám, mi van ott a hegy mögött?

Ha a halász épp rosszkedvében volt, fülön csapta Shastát és rámordult, hogy törődjön a dolgával. Vagy, ha békéesebb hangulatában találta, ennyit mondott:

— Fiam, ne törd a fejed bolondságokon. A költő is ezt írja: „Szorgalom gyarapítja javainkat. De akik azt kutatják, ami nem rájuk tartozik, úgy járnak, mint az ostobák: a szegénység zátonyára futnak.”

Shasta úgy vélte, messze északon, a hegy mögött bizonyára valami csodálatos titok lappang, amit nevelőapja el akar titkolni előtte. Valójában a halász azért beszélt így, mert maga sem tudta, mi lehet ott fönn északon. De nem is törődött vele. Neki csak a gyakorlati haszon járt az eszébe.

Egy napon különös idegen bukkant fel délről, amelyet Shasta még sosem látott életében. Deres lovának leomló, hosszú sörénye és farka volt, kengyele, kantárja ezüsstel kiverve. A férfi csúcsos sisakja kiemelkedett turbánja közepéből; páncélinget viselt. Oldalán görbe handzsár, hátán kerek pajzsa rézgombokkal díszítve, jobbában lándzsát tartott. Bőre barna, de ez nem lepte meg Shastát, mert Calormen lakói mind barna bőrűek. Ami viszont szokatlan volt, az a karmazsinvörös, göndör szakáll, mely csillogott a vastagon rákent,

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

illatos olajtól. De Arsheesh az aranygyűrűről, melyet pőre karján viselt, rögtön tudta, hogy ez maga a Tarkaan vagy egyik nemes lovagja. Azon nyomban térdre esett az idegen előtt, szakállával a földet verdeste és szaporán intett a fiúnak, hogy térdeljen le ő is.

Az idegen szállást kért éjszakára, amit a halász természetesen nem mert megtagadni. A legjobb falatokat tette a Tarkaan elé vacsorára (aki nem sokat adott rá), és Shasta, mint ilyenkor megszokta már, kapott egy karéj kenyeret s máris mehetett kifelé. A számmal töltötte az éjszakát a zsúpfődeles istállóban. Ez alkalommal még túl korai lett volna lefeküdnie, és mivel őt még soha senki nem tanította meg arra, hogy nem való az ajtónál hallgatózni, most lekuporodott és fülét az egyik repedésre tette. Kíváncsi volt, miről beszélhetnek a felnőttek. Tisztán hallotta a hangokat:

— És most, kedves házigazdám — kezdte a lovag —, megvenném

ezt a fiút.

— Uram — válaszolt a halász (és behízelt hangjából Shasta már maga előtt látta nevelőapja kapzsi arckifejezését, ahogy előadja a mondókáját) — milyen árat szabhatnék én, a te szolgád, a szegény halászember, ha azt kívánják tőle, hogy rabszolgasorsra adja egyetlen, saját véréből való fiát? A költő tán nem azt vallja: „a vér szerinti kötelékek a legerősebbek, a sarjadékok drágábbak, mint a legnemesebb ékkövek”?

— Így van — felelte ridegen a lovag. — De én ismerek egy másik költőt, aki pedig ezt írja: „aki kicsavarja az igazságot, az lecsupaszíthatja hátát, hogy megkorbácsolják”. Ne szennyezd a szádat hazugsággal. Ez a fiú szemlátomást nem a tiéd, hiszen az arcod olyan barna, mint az enyém, az övé pedig fehér és haja szőke, mint a szép barbároké, akik a messzi északon élnek.

— Jól mondod — helyeselt a halász —, hisz „a kardot fölfogja a pajzs, de a bölcsesség szeme áthatol minden páncélon”. Tudd meg, hatalmas vendégem, hogy siralmas szegénységem miatt sosem nőülhettem, így nincs gyermekem sem. Abban az évben történt, amelyben Tisroc (Örökké éljen!) megkezdte magasztos és áldásos uralkodását. Egyik éjjel telihold volt és az istenek úgy akarták, hogy ne jöjjön álom a szememre. Felkeltem hát, kiléptem kunyhómból és leballagtam a tengerhez, hogy felfrissüljek a víz látványától és beszívjam a hűvös, éjszakai levegőt. Ahogy ott állok, mintha evezők zaját hallanám, majd gyöngye sírást a víz felől. Nemsokára az áramlás egy kis csónakot sodort a partra, s benne egy férfit pillantottam meg, félholtan az éhségtől és szomjúságtól. Mellette üres vizestömlő feküdt és egy gyerek, aki még élt. Arra gondoltam, biztosan hajótöröttek és csónakon menekültek. Az istenek megvilágították elmémet, hogy

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

rájöjtek az igazságra. A férfi azért nem evett, ivott, hogy a gyermeket életben tartsa. Meg is halt, amint partra értek. Emlékeztem rá, hogy az istenek gazdagon megjutalmazták azokat, akik segítenek az elhagyottakon. Megindított a szájalom; mert a te szolgálódnak gyöngéd szíve van...

— Hagyd az öndicséret balga szavait — szakította félbe az idegen. — Elég, ha tudom, hogy magadhoz vetted a fiút, és azóta tízszeresen megszolgáltattad vele a kenyerét. Most pedig tüstént mondd meg, mennyit kérsz érte, mert nem bírom tovább a fecsegésedet.

— Magad mondád bölcsen az előbb — folytatta nyájasan Arsheesh —, a fiú munkája kincset ért. Ezt is figyelembe kell vennem, mielőtt árát megszabom. Mert ha eladom, másikat kell szerezniem vagy bérmunkára fogadnom helyette.

— Adok érte tizenöt aranyat — vágta rá az idegen.

— Tizenöt aranyat! — kiáltott fel a halász, hangjában sikoly és jajongás keverékével. — Tizenötöt! Vénségem támaszáért, szemem fényéért! Ne gúnyold ki ősz szakállamat, ha Tarkaan vagy is! Hetven az ára!

Erre Shasta felkelt és lábujjhegyen elosont az ajtótól. Mindent hallott, amit akart, hiszen tudta, mire jut végül az alkudozás, így volt ez szokásban a faluban. Biztos volt benne, hogy nevelőapja túlad rajta tizenöt aranyánál jóval többért, hetvennél valamivel kevesebbért, és abban is, hogy még hosszú órákig eltart, mire egyezségre jutnak.

El sem tudjátok képzelni, mit érezhetett Shasta! Gondoljátok el! Mintha véletlenül meghallanátok, hogy szüleitek arról beszélnek, mennyiért adjanak el benneteket rabszolgának. Valamivel tán jobb sora volt itt Shastának, mintha rabszolga lett volna. De érezte, hogy az idegen különbül bánna vele, mint nevelőapja. Másrészt viszont megtalálásának története felzaklatta, és mintha ugyanakkor meg is nyugodott volna tőle. Sokszor szorongott, mert képtelen volt szeretni nevelőapját, pedig tudta, hogy minden gyereknek ez a kötelessége. Most szíve mélyén örült, hogy ezentúl nem fúzi semmiféle kötelék Arsheeshez. Kő szakadt le a szívéről. „Ezek szerint bárki lehet az apám. Még Tarkaan is vagy Tisroc (Örökké éljen!), netán egy isten!”

A ház előtt állt az udvaron és gondolatai össze-vissza kavargtak. Szürkület borult a tájra és egy-két csillag előbújt már. Nyugaton még sugárzott a lebukó nap. Nem messze az idegen lova legelt, kötőféke lazán lógott a szamáristálló falának fémkarikáján. Shasta körbesétálta a lovat, megveregette a nyakát. Az csak tovább tépkedte a füvet és ügyet sem vetett rá.

Shastának más gondolata támadt. „Vajon milyen ember lehet ez az idegen? Pompás lenne, ha kiderülne, hogy derék. Némelyik rabszolgának alig van dolga gazdája házában. Szép ruhákat hord és mindennap húst kap enni. Talán háborúba visz magával, megmenthetem az életét, s hálából felszabadít, majd később fiává fogad, palotát ajándékoz nekem, egész fegyvertárral.

De hátha kegyetlen, komisz ember? Megbilincselve hajt munkára a földeken. Bárcsak tudnám! De hogyan? A ló bizonyára elmondaná, ha tudna beszélni.”

A ló fölemelte fejét. Shasta megérintette selyempuha orrát és megszólította:

— Bárcsak beszélni tudnál, öreg pajtás.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Egy percre azt hitte, álmodik, mert tisztán, érthetőn, mély hangon a ló megszólalt:

— Hiszen tudok.

Belebámult az állat nagy szemébe és közben az övé is csaknem akkorára nyílt a csodálkozástól.

— Hogy tanultál meg beszélni?

— Pszt! Ne olyan hangosan! Ahonnan én jöttem, ott csaknem minden állat tud beszélni.

— Hol van az a föld? — kérdezte Shasta.

— Narniában. Narnia boldog országában, ahol magas hegyek és dús völgyek váltogatják egymást, folyók szelik át a földeket, s a mohos barlangok és sűrű erdők a törpék kalapácsütéseitől hangosak. És a levegő! Az az édes illat! Egy óra többet ér ott, mint itt egy évszázad, Calormen országában. — Nyerítése úgy hangzott, mint a sóhaj.

— Hogy kerültél ide? — faggatta tovább Shasta.

— Elraboltak, vagy elfogtak, végül is mindegy. Még csikó koromban történt. Anyám mindig óva intett attól, hogy elkószáljak a déli lejtőkön Archenland felé, de sajnos nem fogadtam meg. Megtörtént a baj, és megfizettem az engedetlenségemért. Azóta lettem rabszolgája az embereknek, miközben állandóan titkolnom kell igazi énemet és éppoly butának és némának kell mutatnom magam, mint az ő lovaik.

— Miért nem mondtad el nekik ki vagy?

— Akkora bolond nem vagyok. Ha egyszer rájönnének, hogy tudok beszélni, vásárokon mutogatnának, és sokkal szigorúbban őriznének, mint most. Elszalasztanám a menekülés utolsó lehetőségét.

— És miért... — kezdte a fiú, de a ló közbevágott.

— Figyelj ide! Ne vesztegessük az időt ostoba kérdésekre. Arra vagy kíváncsi, milyen ember a gazdám, Tarkaan Anradin. Egy szóval megmondom: rossz. Hozzám nem annyira, mert egy harci ló túl drága ahhoz, hogy komiszul bánjanak vele. De te jobb, ha holtan fekszel ma éjszaka, mintsem holnap az ő rabszolgája légy.

— Akkor inkább világgá megyek! — kiáltott fel Shasta halálravált arccal.

— Igen, ez a legokosabb. De miért nem velem együtt?

— Te is el akarsz szökni?

— Úgy van, ha te is velem tartasz. Nincs más lehetőségünk. Lásd be, ha lovas nélkül vágok neki, mindenki azt hiszi, elkóboroltam és utánam erednek. Lovassal a hátamon talán átjutok a veszélyes helyeken, így segíthetsz rajtam. Másrészt te nem juthatsz messzire ezeken a gyenge lábakon, amilyen satnya lábuk az embereknek van, előbb-utóbb elfognának. De a hátamon lehagyod a legjobb lovakat is. Így hát te meg rám vagy utalva. Most jut eszembe... remélem, tudsz lovagolni?

— Hát persze. Szamárháton már sokszor ültem.

— Micsoda? — horkant fel a ló megsemmisítően. Pedig inkább nevetésnek hangzott, mert a beszélő lovak ha dühöseket, akkor is nevetnek. — Vagyis nem tudsz lovagolni. Ez nagy hátrány, útközben kell megtanítalak. Ha nem tudsz lovagolni, legalább leesni tudsz?

— Azt hiszem, azt bárki tud — mondta Shasta.

— Úgy értem, le tudsz-e esni és fel tudsz-e kelni sírás nélkül, aztán megismételni ugyanezt újra és újra, hogy még ezután se félj?

— Meg... megpróbálom — dadogta a fiú.

— Szegény kisfiam — szólt a ló szelídebb hangon. — Elfelejtettem, hogy még csikó vagy. Nem baj, pompás lovast csinálunk belőled. De

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

most nem indulhatunk, míg azok ketten a házban el nem alszanak. Van még időnk megbeszélni a terveinket. Tarkaan észak felé tart Tashbaan városába, Tisroc udvarába.

— Állj! — vágott közbe Shasta. — Miért nem teszed hozzá, hogy örökké éljen?!

— Miért? — kérdezte a ló. — Én szabad, narniai vagyok. Miért beszélnek úgy, mint a bolondok és a rabszolgák? Tudom, hogy úgyszemint él örökké, és nem is kívánom neki. Ahogy látom, te is a szabad északra származol. Hagyjuk a déli, ostoba beszédet, inkább térjünk vissza a terveinkhez. Már említettem, a gazdám északra, Tashbaanba tart.

— Ez azt jelenti, hogy jobb, ha mi délnek fordulunk?

— Nem hiszem — mondta a ló. — Ő azt gondolja, olyan buta vagyok, mint a többi lova. Ha az lennék, akkor szabadon is visszatérnék gazdám kastélyába, az istállóba, a vályúhoz. Innen kétnapi járásra van. Biztosan ott fog keresni. Sosem álmodná, hogy a magam szándékából észak felé is mehetek. Különben is valószínűleg arra gondol, hogy valaki meglátott a faluban idelfelé jövet, követett, és éjszaka elköött.

— Hurrá! — ujjongott Shasta. — Tehát észak felé megyünk. Egész életemben oda vágytam.

— Persze — mondta a ló. A véred oda húz, ahonnan származol. Északi vagy. De most maradj csöndben. Azt hiszem, már alszanak.

— Visszamegyek és megnézem — ajánlkozott a fiú.

— Jó ötlet. Vigyázz, nehogy észrevegyenek.

Jócskán besötétedett már, nagy csönd volt, csak a hullámok morajlása hallatszott a partról. A fiú nem is figyelt rá, hiszen annyira megszokta mindennap éjjel-nappal ezt a csobogást. A házban nem látszott világosság, senki sem mozdult. Odaosont az egyetlen ablakhoz és ott már jól hallotta a halász szokásos horkolását. Mulatságosnak találta, hogyha minden jól megy, többé ezt sem fogja hallani éjjelente. Még a lélegzetét is visszafojtotta, ahogy fület, és egy csöppnyi szomorúságot érzett, de sokkal kisebbet, mint amekkora boldogságot. Shasta átsuhant a fűvön, majd a szamáristállóhoz ment. Kitapogatta a kulcsot, kinyitotta az ajtót, megtalálta a nyeret és a kantárt, amit éjszakára ide zártak. Előrehajolt, hogy megcsókolja a szamár orrát. „Ne haragudj, de nem vihetlek magammal.”

— Csakhogy itt vagy! — türelmetlenkedett a ló, amikor Shasta visszatért. — Már azt hittem, történt veled valami.

— Kihoztam a te holmidat az istállóból — és fölmutatta a lószerszámokat. — Megmondanád, hogyan tegyem rád?

A következő percekben Shasta óvatosan munkálkodott, hogy zaj nélkül felszerszámozza a lovat. A ló egyfolytában magyarázott. „A hevedert húzd szorosabbra”, aztán „Lejebb csatold össze”, vagy „A kengyelt magasabbra erősítsd”. Mikor a fiú mindennel elkészült, így szólt:

— A gyeplőt tartanod kell, de használnod nem szabad. Kösd a nyeregkápához, de lazán, hogy a fejemet szabadon mozgathassam. Ne feledd, hogy nem szabad használnod.

— Akkor mire való? — csodálkozott Shasta.

— Rendesen arra, hogy irányítson — felelte a ló. — De mivel egész úton én vezetek, kérek, ne nyúlj hozzá. És még valami! Remélem, nem kapaszkodsz a sörényembe sem.

— De... — hüledezett a fiú —, ha nem foghatom meg sem a kantárt, sem a sörényedet, akkor mibe kapaszkodjam?

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— A térdeddel kell tartanod magad — hangzott a furcsa válasz. — Ez a jó lovaglás titka. Szorítsd a testemet a két térdeddel olyan erősen, ahogy csak bírod. Ülj egyenesen, mint a piszkavas, könyököd a derekadon. Most jut eszembe, hol a sarkantyú?

— Természetesen felcsatoltam. Ennyit még én is tudok.

— Akkor most sürgősen leszeded és berakod a nyeregtáskába. Talán sikerül eladnunk Tashbaanban. Készen vagy? Akkor pattanj a hátamra!

— Óh! De rettentő magas vagy! — nyögte Shasta az első sikertelen kísérlet után.

— Ló vagyok, ennyi az egész — szólt a válasz. — Persze onnét, ahol te állsz, szénaboglyának látszom, amit meg kell másznod. Innét gyere, innét könnyebb. Most ülj föl és ne feledd, mit mondtam a térdedről. Fura elgondolnom is, hogy én, aki lovasrohamokat vezettem és versenyeket nyertem, most egy krumpliszákot viszek a nyeregben. Mindegy, gyerünk! — Kuncogott egyet, de nem bántón.

Így kezdődött éjszakai utazásuk nagy óvatossággal. Délnek indultak a halász házától a kis folyón át, amely ott futott a tenger felé. A ló ügyelt arra is, hogy jól látható, mély patanyomokat hagyjon az öbölben, déli irányban. Ahogy a gázló közepére ért, ellenkező irányba fordult és sokáig lépkedett a folyóban, míg vagy száz yardnyira elhagyta a halász tanyáját. Aztán a homokos, parti ösvényt választotta, amely elmossa a lábnyomokat és az északi oldalon lábolt ki. Majd — még mindig lépésben — visszakanyarodott a házhoz, elhaladt az istálló mellett, le az öbölig (Shasta egyáltalán nem értette az egészet, de csöndben maradt), innen pedig ráfordult ária a kanyargó ösvényre, amely a hegytetőre vezetett s amelynek vége a szürke nyáréj sötétjébe süllyedt. A fiú semmit sem látott, csak sejtette, hogy óriási völgy fekszik mellettük a mélyben, és a ló füves úton halad. Végtelennek és elhagyatottnak tűnt minden, ő pedig határtalanul szabadnak érezte magát.

— Mit szólnál, ha egy kis vágára váltanék? — kérdezte a ló.

— Még ne..., még nem tudom, hogyan kell... Mi is a neved?

— Breehi-bruhaha-ha! — mutatkozott be a ló.

— Sosem leszek képes kimondani. Szólíthatlak Bree-nek?

— Ha így könnyebb neked, miért ne? És én hogy hívjalak téged?

— Shasta a nevem.

— Hm. Ezt aztán igazán nehéz kiejteni. De most vágázzunk egyet! Sokkal könnyebb, mint ügetve. Ne félj, csak figyelj arra, amit mondok. Szoríts a térdeddel, és egyenesen előre nézz a két fülem között. Ne nézz a földre. Ha úgy érzed, leesel, szoríts erősebben és ülj még feszesebben. Készen vagy? Nos akkor: föl észak felé, Narniába!

2. fejezet

Kalandok útközben

Már delelőre járt az idő, mikor Shasta arra ébredt, hogy valami puha és meleg cirógatja az arcát. Kinyitotta szemét és egy hosszú lófejet pillantott meg. Orra és ajka csaknem az övét érintette. Emlékezetébe villantak az előző éjszaka izgalmas eseményei és azonnal fölült. Amint kiegyenesedett, keservesen felnyögött:

— Ó, Bree! Úgy fáj minden tagom! Mozdulni sem bírok!

— Jó reggelt, fiú! — köszöntötte a ló. — Már attól félttem, elmeresültél. Ne félj, nincs nagyobb bajod, mint bárkinek, aki éppen most kezdi a lovaglást. Olyan csodálatos, ruganyos pázsiton jöttünk, hogy élvezet volt rálépni. Legföljebb a bokrok téptek meg itt-ott. Hja, az első próbálkozás! Hanem mi a véleményed a reggelizésről? Én már túl vagyok rajta.

— Hagyd a reggelit, meg a többi bosszúságot — panaszolta Shasta. — Mondom, hogy mozdulni sem bírok.

De a ló orrával addig bökdöste, patáival gyöngéden noszogatta, míg föl nem tápáskodott. Körülnézett, hol vannak. Mögöttük ritkás, csalitos liget, előttük gyepes irtás, fehér virágokkal le egészen a sziklás lejtőig. Messze alattuk a tenger kéklgett, ide is elhallatszott a hullámmoraj. Shasta még sohasem látta ilyen tágasnak a tengert! És hányféle színben pompázott!

A part az egyik oldalon messzire nyúlt, szinte túl a látóhatáron. Hegyek-völgyek váltogatták egymást, és jól látszottak a vízesések, amint a sziklákról lezuhognak, de az óriás távolság miatt hangtalanul.

Sirályok köröztek a víz fölött, a talaj forrott a hőségtől. Lángoló nappal volt. Shasta a levegőt találta a legkülönösebbnek. Nem értette, mi hiányzik belőle, míg rá nem jött, hogy nem érzi a tengeri szél halszagát. Eddigi élete során egyetlen pillanatra sem szabadult ettől a szagtól, akár hálót javított, akár egyéb munkát végzett a tanyán. Ez a friss illat mámorító volt, a tanyán töltött évek pedig iszonyú messze. Egyszeriben még zúzódásairól, sajtó izmairól is megfeledkezve fordult a lóhoz:

— Mit is mondtál a reggeliről, Bree?

— Persze, persze. A nyeregtáskában találsz harapnivalót. Ott lóg a fán.

Shastát kellemes meglepetés érte: mi minden került elő a táskából! Húspástétom, szárított füge, jó darab érett sajt, egy kis fiaskó bor, némi pénz, vagy negyven dukát, életében sem látott még ennyit! Kínlódva, óvatosan ült le a fűbe, s hátával egy fának támaszkodva nekilátott az evésnek. Bree ezalatt a közelben ráérősen legelészett.

— Nem tolvajlás, ha megdézsmáljuk a pénzt? — kérdezte Shasta.

— Ó! — nézett föl a ló, míg szája tele volt fűvel. — Ez eszembe sem jutott. Szabad, beszélő lóhoz persze nem illik a lopás. De most jogos. Foglyok vagyunk, ellenséges országban, ez a pénz zsákmány. Különben hogyan jutnánk élelemhez éneikül? Gondolom, mint minden más ember, te sem lagnál jól fűvel és zabbal.

— Persze, hogy nem.

— Kóstoltad már?

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Igen, de nem bírtam lenyelni. A helyemben te se bírnád.

— Fura egy fajzat vagytok ti, emberek! — jegyezte meg Bree.

Mikor Shasta befejezte reggelijét, úgy érezte, ilyen finomat még sosem evett. Majd Bree így folytatta:

— Kedvem támadt egy zsömlére, mielőtt visszarakod a táskába — és eszegetni kezdte. — Jó ez. Sőt, nagyon jó! — és hátát a fűbe dörgölve hempergett égnek meresztve négy lábát. — Csináld utánam! Meglátod, mennyire felfrissít.

Shasta hahotában tört ki:

— De mulatságos vagy, amikor hemperegsz!

— Mi ebben a nevetséges? — kérdezte Bree. Majd hirtelen talpra ugrott, fejét fölkapta és mereven a fiúra bámult.

— Igazán nevetséges voltam? — szólalt meg fojtott hangon.

— Az. Valami bajod van?

— Csak nem gondolod — folytatta Bree —, hogy a beszélő lovak ilyen sose tesznek? Hátha ez a bohóc-szokás is azoktól az ostoba néma lovaktól ragadt rám?! Még elgondolni is szörnyű, hogy ha visszatérek Narniába, ezek a csúf szokások újra kiütnek rajtam. Mi erről a véleményed, Shasta? De őszintén! Ne kímélj! Azt hiszed, a szabadon élő, beszélő lovak — amilyen én is vagyok — olykor a fűben hempergőznek?

— Honnét tudjam? A te helyedben nem rágódnék rajta. Először is el kell jutnunk Narniába. Tudod az utat?

— Tashbaan felé ismerem. Azután jön a sivatag, azon csak keresztülvergődünk, sose félj. Onnét már látni az északi hegyeket. Gondold el! Észak és Narnia! Akkor már semmi sem áll utunkba. Boldog lennék, ha már Tashbaanon túljutottunk volna. Biztonságosabb távol a városoktól.

— Nem kerülhetjük el Tashbaant?

— Csak jókora vargabetűvel, megművelt területeken, főutakon keresztül és arrafelé már nem ismerem az utat. A tengerparton lopózunk végig inkább. Arrafelé csak birkákkal, nyulakkal és sirályokkal meg pásztorokkal találkozhatunk. Erről jut eszembe, ne vágjunk neki?

Shasta lába kegyetlenül fáj, mikor föltápáskodott és felszállt a megnyergelt lóra. Bree igen kíméletesen, enyhe iramban vitte egész délután.

Az alkonyi félhomályban meredek csapáson ereszkedtek le a völgybe, s ott apró falucskát pillantottak meg. Mielőtt beértek volna, Shasta leszállt, és gyalog ment tovább, hogy kenyeret, hagymát és retket vásároljon. Bree ezalatt ügetésre fogta, megkerülte a földeket és a falu túlsó végén találkoztak ismét, így csinálták ezután minden este. Shasta ezekben a napokban egyre jobban érezte magát, mert izmai kezdtek megedződni és ritkábban pottyant le a lóról. Bár egyik

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

alkalommal Bree azt találta mondani, hogy úgy ül a nyeregben, akár egy zsák.

— Még ha biztosabban tartod is magad, restelném, ha nyilvánosság előtt kellene veled mutatkoznom.

Nyers szavai ellenére Bree türelmes és kitűnő tanítómesternek bizonyult. Egy lónál jobban senki sem taníthat meg lovagolni. Shasta megtanulta az ügetést, a könnyű vágatást, ugratást, sőt nyeregben maradt, mikor Bree váratlanul felágaskodott vagy hirtelen jobbra vagy balra vágott. Elmagyarázta, hogy ezekre a mozdulatokra csata közben minden percben sor kerülhet. Persze Shasta folyton kérte, meséljen harci élményeiről, amikor a Tárkaan ült rajta. És Bree szívesen beszélt a rohamokról, rajtaütésekről átkeléséről a sebes sodrású folyókon, lovassági ütközetekről, ahol a lovak egymással éppúgy harcoltak, mint az emberek. Elmesélte a véget nem érő kiképzéseket, ahol belénevelték, hogy kell támadni, visszavonulni, s a döntő pillanatban félreugrani a felé sújtó kardok, csatabárdok előtt. Bree mind jobban belefáradt a részletekbe, pedig Shasta még sok mindent szeretett volna hallani.

— Felejtsük el, fiú — jegyezte meg a ló. — Ezek mind Tisroc háborúi voltak és én rabszolgaként harcoltam, mint a néma lovak. Azt nézd majd meg, amikor szabad lóként, a narniai hadseregben küzdök! Saját népemért! Az lesz az igazi! Narniáért, északon! Bra-ha-ha-bro-ho-ho!

Shasta gyorsan tanult, míg Bree hallgatta, s már a vágára készült. Heteken át tartott az út, annyi öblöt, szántóföldet, folyót, falut hagytak maguk mögött, hogy belefáradt a számolásukba. Volt úgy, hogy éjszaka utaztak, a telihold világánál, és napközben aludtak. Lassan elmaradtak a völgyek és széles síkságon vágtak át. Balra nem messze tőlük hosszú erdősáv húzódott. A tenger ellenkező irányban volt, de nem látták, mert homokos domboldal takarta előlük. Még egy óráig haladtak megállás nélkül, hol ügetve, hol kocogva, amikor Bree váratlanul megtorpant.

— Mi az? — kérdezte a fiú.

— Pszt! — suttogta Bree, és nyakát tekergette, szemeit forgatta. — Nem hallod? Figyeld csak!

— Mintha egy másik ló dobogását hallanám köztünk és az erdő közt — suttogta Shasta néhány pillanatnyi fülelés után.

— Biztos, hogy egy másik ló — mondta Bree. — És ez csöppet sem tetszik nekem.

— Hátha csak egy paraszt tart későn hazafelé — szólt ásítva a fiú.

— Ugyan már! Így parasztember nem lovagol, és a lova sem jár így, pláne fárasztó napi munka után. A ló sem akármilyen. Figyeld csak! Ezt megtanították, hogy kell vágatni! A lovas is érti a dolgát. Majd megmondom én, ki lehet ez: csakis tarkaani ember. És a ló sem harci mén, ahhoz túl könnyű, hanem nemes vérű állat.

— Mintha megtorpant volna!? — jegyezte meg a fiú.

— Jól hallottad. De miért állt meg épp akkor, amikor mi Shasta fiam, félek, valaki követ minket.

— Mit tegyünk? — fogta újra suttogóra Shasta. — Gondolod, hogy nemcsak hall, de lát is bennünket?

— Addig nem, ennél a világításnál, míg itt állunk. Hanem nézz oda! Felhő vonul át az égen. Megvárjuk, míg eltakarja a holdat, aztán nekivágunk oly sebesen, ahogy bírunk, le a part felé. Ha minden kötél szakad, elrejtőzünk a homokbuckák mögé.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Megvárták, míg a felhő elfödi a holdat, aztán előbb lépésben, majd lassú ügetésben a tengerpartnak indultak.

A felhő sokkal sötétebbnek és áthatolhatatlanabbnak bizonyult, mint először hitték, teljes sötétség borult a tájra. Shasta éppen megjegyezte, „mindjárt a parthoz érünk”, amikor a szíve a torkába ugrott, mert közvetlenül előttük hatalmas bödülés hangzott. Utána újabb velőtrázó ordítás. Bree szempillantás alatt megfordult és őrült iramban vágatott vissza a síkság felé.

— Mi az ? — dadogta Shasta.

— Oroszlánok! — kiáltotta Bree anélkül, hogy hátrafordult vagy lassított volna. Egyvégtében száguldott. Végül széles, de sekély patakhöz ért és megállt, hogy kifújja magát. Shasta érezte, hogy a ló minden ízében reszket és csurog róla az izzadság.

— A víz elviszi a szagunk nyomát a bestiáktól — zihálta, mikor lélegzethez jutott. — Most már lassabban mehetünk.

Menet közben így folytatta:

— Shasta fiam! Szégyellem, hogy úgy megijedtem, mint valami közönséges, néma calormeni ló. Nem viselkedtem narniai, beszélő lóhoz méltón. Mit bánom én a kardot, lándzsát, nyilat, de ezeket a vadállatokat nem bírom elviselni.

Egy perccel később már sebes vágatába kezdett, mert az üvöltés megint felhangzott, most balról, az erdő irányából.

— Ketten vannak — sóhajtotta Bree.

Percekig vágattak úgy, hogy az oroszlánok nem jeleztek. Shasta megszólalt:

— Várj! Az a másik ló már a közelünkben jár. Kőhajításnyira.

— Annál jobb! — zihálta a ló. — A Tarkaan van rajta. Biztosan nála a kardja... Ő megvéd.

— Ugyan, Bree! — mondta a fiú. — Nem mindegy, hogy oroszlánok ölnek meg, vagy elfognak és lólopásért akasztanak föl? Legalábbis engem.

Kevésbé félt az oroszlánoktól, mert még egyet sem látott életében; Bree már találkozott velük. Válasz helyett morgott valamit és jobbra kanyarodott.

Furcsa módon a másik ló balra tért, és így hamarosan a távolság jócskán megnőtt közöttük. E fordulat után váratlanul a közelből hangzott fel a két másik oroszlán üvöltése, egyik jobbról, másik balról. A lovak újra közeledtek egymáshoz, éppígy az oroszlánok is. A vadállatok bömbölése mindkét oldalról ijesztően közelről érkezett. Látszott, hogy két oroszlán könnyedén lépést tart a két lóval. A felhő tovább hömpölygött, és a hold ismét vakítón fénylett megvilágítva a tájat, mintha nappal lett volna. Lovasával a két ló fej fejt haladt, szinte veresenyeztek. Később Bree megjegyezte, hogy Calormenben lóversenyen még ilyen szoros küzdelmet sosem láttak.

Shasta minden reményét elvesztette és azon töprengett, vajon az oroszlán rögtön felfalja-e áldozatát, vagy kicsit eljátszadzik vele, mint

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

macska az egérrel. Vajon mekkora fájdalmat fog érezni?! A következő pillanatban (amire egész életében emlékezni fog), belédermedt a kép: látta, hogy a másik lovas kis termetű, karcsú valaki, páncélján csillog a hold, és csodálatosan üli meg a lovat. Nem volt szakálla. Hirtelen megvillant előttük valami, de még mielőtt Shasta alaposan szemügyre vette volna, szeme-szája tele lett sós vízzel. A fénylő valami hosszú öböllé vált a tengerben. Mindkét ló úszva haladt, Shastának térdéig ért a víz. Dühödt ordítás csattant föl mögöttük, és Shasta visszanezve hatalmas, félelmetes árny körvonalait látta meg a víz szélén; de csak egy alak volt. „Leráztuk a másik oroszlánt” — gondolta magában. Az oroszlánnak nyilván nem érte meg a zsákmány, hogy eláztassa magát. Meg sem kísérelte, hogy a vízben üldözze tovább. A két ló szorosan egymás mellett úszott a túlsó felé, amely már tisztán látszott. A tarkaani egyetlen szót sem szólt. „Amint partra érünk, megszólal” — gondolta Shasta. „Mit mondjak neki? Ki kéne találnom valamit.” Hirtelen beszélgetés ütötte meg a fülét.

— Olyan fáradt vagyok — szólt valaki.

— Tartsd a szád, Hwin, ne légy bolond — válaszolt a másik.

„Álmodom” — ámuldozott Shasta. „Megesküdnék, hogy a másik ló beszélt.”

A lovak már nem úsztak a vízben, inkább láboltak, és hamarosan prüszkölve, kínlódva, hatalmas farokcsapkodással értek szárazra. Nyolc pata alatt ropogtak a parti kavicsok. Shasta meglepetésére a tarkaani lovas most sem kérdezett semmit. Még pillantást sem vetett rá, inkább lovát igyekezett minél sebesebb vágára biztatni. Bree tüstént a nyomába eredt.

— Broo-hoo-hah! — horkant fel. — Lassan a testtel! Minden szót hallottam. Itt nincs kibúvó, asszonyom! Ön is beszélő ló és Narniából való, mint én.

— Mi közöd hozzá, ha így van is? — csattant fel az idegen gúnyosan, kezét kardja markolatára téve. A hangja furcsán csengett Shasta fülében.

— Uramisten! Hiszen ez csak lány! — kiáltott föl meglepetten.

— Mit tartozik az rád, ha én csak lány vagyok? — csattant fel az idegen. — Te meg csak fiú vagy, közönséges, faragatlan fiú, alighanem szolgál, aki elkötötte a gazdája lovát.

— Ezt te csak hiszed rólam — mondta Shasta.

— Nem tolvaj, kis tarkaani, ne hidd — szólt közbe Bree. — Ha itt egyáltalán lopásról szó lehet, akkor én loptam el őt. Nem avatkozom mások dolgába, de azt ne várd tőlem, hogy idegen országban honfitársnőm mellett szó nélkül menjek el. Azt hiszem, ez érthető.

— Nagyon is érthető — helyeselt a kanca.

— Tartsd a szád, Hwin — szólt lovára a lány. — Te bajkeverő.

— Nincs itt semmi baj — mondta Shasta. — Szabadon elmehettek, nem tartunk vissza.

— Nem, ti nem! — gúnyolódott a lány.

— Milyen veszekedősek ezek az emberek! — szólt a kancához Bree. — Rosszabbak az öszvérnél. De beszéljünk értelmesebben! Ugye, asszonyom, épp az a sorsa, mint az enyém? Fiatalon foglyul ejtették, s azóta rabszolga a calormenieknél?

— Így van, uram — bólintott mélabúsan Hwin.

— Most... talán... szökik?

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Mondd meg neki Hwin, ne üsse bele az orrát mások dolgába! — szólt a lány.

— Nem mondom, Aravis — felelte hátranézve a kanca. — Én is éppúgy szököm, mint te. Bizonyos vagyok benne, ilyen nemes harci mén nem árul el bennünket, szökünk, méghozzá Narniába.

— Mi is! — vágta rá Bree. — Persze első pillanatban észrevetted: a fiú rongyos ugyan, de lovagol, vagy legalábbis megpróbálja, alatta harci mén. Mi mást jelenthet ez, mint hogy szökésben van? És, engedelmet kérek, egy előkelő tarkaani hölgy lóháton az éjszaka kellős közepén, férfinak öltözve, karddal az oldalán, s közben megriad, ha meglátják vagy kérdésekkel zaklatják, — nos, ha ez nem gyanús, akkor póniló legyen a nevem!

— Rendben van! — hagyta rá a lány. — Fején találtad a szöveget! Hwin meg én Narniába szökünk. Hát aztán, mi van abban?

— Mit szólnál hozzá, ha együtt mennénk? — kérdezte Bree. — Remélem, Hwin asszony elfogadja társaságomat, és a védelmemet az úton?

— Miért a lovamat kérded, és nem engem? — szólt közbe a lány.

— Bocsáss meg — biccentett feléje Bree —, de ez afféle calormeni beszéd. Mi pedig szabad narniaiak vagyunk, és ha te is oda tartasz, akkor igazodnod kell mihozzánk. Máskülönben Hwinre többé ne számíts, azaz ő lesz a te gazdád.

A lány éppen szóra nyitotta a száját, majd mégis elharapta. Nyilván megváltozott a véleménye.

— Úgy látom — mondta egy percnyi hallgatás után —, nincs sok értelme együtt menekülnünk. Könnyebben észrevehetnének.

— Szó sincs róla — ingatta a fejét Bree.

Hwin közbeszólt:

— Gyerünk már! Sokkal jobban érezném magam, ha úton lennénk. Igaz, azt sem tudjuk, merre kell mennünk. A hazai mén biztosan tapasztaltabb nálunk.

— Fejezzük be, Bree! — mondta Shasta. — Menjenek, ha akarnak. Nem látod, hogy terhükre vagyunk?

— Nem igaz! — kiáltotta Hwin.

— Nézzétek! — szólt a lány. — Nem bánom, mehetünk együtt, mármint veled, Harci Mén uraság. De ami a fiút illeti, honnan tudjam, hogy nem áruló kém-e?

— Mért nem azt mondd, hogy nincs kedvedre a képem? — szólalt meg Shasta.

— Nyugalom, Shasta — intette le Bree. — A kérdés nem oktalan. Én kezeskedem a fiúért, kisasszony. Jóbarát, kipróbáltam a hűségét. És inkább narniai, mint archenlandi.

— Rendben van. Tartsunk együtt — mondta a lány, de Shastához egy szót sem szólt. Shasta pedig érezte, hogy Bree a kívánatos útitárs számára és nem ő.

— Nagyszerű! — kiáltott fel Bree. — És most, hogy átúszunk a vízen, védve vagyunk azoktól a szörnyűséges vadállatoktól. Mit szólnátok hozzá, ha lenyergelnénk, pihennénk egyet és elmesélnénk egymásnak, kivel mi történt?!

Aravis és Shasta lenyergelték a lovakat, hadd legeljetek szabadon. Aravis étvágygerjesztő elemózsiát rakott ki nyeregtáskájából. Shasta még mindig duzzogott, és köszönő szó helyett kijelentette, hogy nem éhes. Közömbös maradt legalábbis megpróbált annak mutatkozni De a

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

halászkunyhó nem nevelőintézet, hogy jó modorra oktasson, így az eredmény siralmas volt. S bár maga is érezte sikertelenségét, egyre mogorvábbá és ügyetlenebbé vált.

Ez alatt a két ló ragyogón érezte magát. Hasonló narniai vidékekre emlékeztette őket a táj, a beaversdami rétekre. Közben arra is rájöttek, hogy szegről-végről másodunokatestvérek. Ez egyre kényelmetlenebb hangulatot teremtett a két ember között, míg Bree meg nem szólalt:

— És most, tarkaani leányzó, halljuk a történetedet. De ne siesd el, mikor ilyen jól érzem magam.

Aravist nem kellett biztatni, nyomban belefogott. Hangja egészen más lett, mint addig volt. Mivel Calormenben a mesemondást — akár igaz a történet, akár nem — az iskolában tanulják, mint az angol gyerekek a fogalmazást. A különbség csak annyi, hogy az emberek szívesen hallgatják a történeteket, de olyat még nem ismertem, aki fogalmazványokat kívánt olvasni.

3. fejezet

Tashbaan kapuinál

— A nevem Aravis Tarkheena — kezdte a lány —, Rishti Tarkaan fiának, Kidrash Tarkaannak vagyok az egyetlen lánya. Családfánk Ardeeb Tisrocig nyúlik vissza, aki Tash istenség egyenes leszármazottja. Apám Calavar tartomány ura és az egyetlen élő személy, aki Tisrockal egyenrangú (Örökké éljen!). Miután anyámat eltemettük, apám új asszonyt hozott a házhoz. Bátyám a lázadók elleni küzdelemben esett el valahol messze nyugaton, öcsém még gyerek. Látni- és érezni- volt, hogy a mostohaanyám gyűlöl és nem nyugszik, míg apám házából el nem távolít. Addig-addig hízelgett apámnak, míg sikerült rávennie, hogy feleségül kínáljon fel Ahoshta Tarkaannak. Ennek az aljas, kétszínű embernek az utóbbi időben sikerült hízelgéssel, ördögi cselekkel Tisroc kegyeibe férkőznie (Örökké éljen!). Törekvései eredménnyel jártak, mert már született tarkaaninak tekintik őt, városok felett uralkodik és várható, hogy fejedelemmé választják, ha sor kerül rá. Ráadásul hatvanéves, púpos és arca emberszabású majoméhoz hasonlít. Sajnos apámat, Ahoshta vagyona és hatalma teljesen megszédítette, és mostohaanyám is addig rágta fülét, míg követeket nem küldött Ahoshtához, hogy felajánljon neki. Ő persze azt üzentte vissza, hogy szívesen feleségül vesz még ez évben, nyár közepén. Mikor hírért vettem az üzenetnek, úgy éreztem, szememben a nap is elsötétül! Ágyamon feküdtem és naphosszat zokogtam. De másnap fölkeltem, megmostam arcomat és legkedvesebb lovamat, Hwint fölnyergeltettem. Magamhoz vettem egy éles tört, amely még drága emlékezetű bátyámé volt és egyedül kilovagoltam. Apám házából messzire kiértem egy lakatlan, füves, erdei tisztásra. Lovamról leszálltam, elővettem a tört és szívem fölé helyeztem. Imádkoztam az istenekhez, hogy halálom után viszontláthassam bátyámat. Ezután behunytam szememet, számat összeszorítottam, hogy szívembe mártsam a tört De mielőtt megtettem volna, ez a ló emberi, méghozzá női hangon megszólalt: „Drága úrnőm! Meg ne öld magad, mert az élő még bízhat a szerencsében, de a halott csak halott marad.”

— Nem fejeztem ki magam ilyen szépen — dűnnyögte Hwin.

— Csönd, Madame! Csönd! — intette le Bree a közbeszólót, mert élvezte az elbeszélést. — A legkitűnőbb calormeni stílust csodálhatjuk, és szebben nem alkalmazná senki, még talán Tisroc udvarában sem. Kérlek, mondd tovább!

— Amikor lovam emberi hangon szólalt meg — folytatta Aravis —, azt hittem, bizonyára a halálfélelem zavarta meg elmémet. Elöntött a szégyen, mert családukban a halálfélelmet annyira sem becsülték, mint a szúnyogcsípést. Másodszor is elszántam hát magam a halálos dőfésre, de Hwin ekkor félretolta fejével a tört és pompás érvekkel észre térített, ahogyan egy anya meggyőzi leányát. Úgy elámultam, hogy menten megfedkeztem az öngyilkosságról, de még Ahoshtáról is, és így szóltam: „Ó, lovacskám, hol tanultál meg ilyen szépen beszélni?”

Hwin pedig mesélt magáról, társairól, hogy Narniában vannak beszélő állatok; arról is, hogyan rabolták el kiscsikó korában. Beszélt a

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

narniai erdőkről, folyókról, kastélyokról, míg félbe nem szakítottam: „Szavamra mondom, nincs hőbb vágyam, mint eljutni egyszer ebbe az országba.” „Ó — válaszolta Hwin —, ha Narniában élnél, boldog lennél, mert abban az országban egyetlen lányt sem kényszerítenek erőszakkal, szíve ellenére férjhez.” S így elbeszélgetve reményem föléledt s már örültem, hogy nem öltem meg magamat. Sőt megegyezőnk, elterveztük, hogy együtt szökünk meg. Visszatértünk apám házába, legszebb ruháimba öltözve daloltam, táncoltam apám előtt, hadd lássa, mennyire boldog vagyok, amiért ilyen férjet választott számomra, így szóltam hozzá: „Drága atyám, szemem fénye! Kérek, engedj el egyik lánypajtásommal három napra az erdőbe, hogy titkos áldozatot mutassak be az Éj Hölgyének házasságom előtt.” Apám így válaszolt: „Drága, egyetlen lányom! Szemem fénye! Legyen úgy, ahogy akarod.” Apámtól eltávozva, fölkerestem legöregebb szolgálónkat, aki csecsemő koromban térdén ringatott, és az életénél is jobban szeretett. Megeskettem, hogy titokban tart mindent, amit kérek tőle. Levelet írtam vele magamnak. Egész idő alatt zokogott és könnyögött, hogy térjek észhez, de végül ezt mondta: „Engedelmeskedem, hallgatok a sírig” — s mindazt megtette, amit kívántam. Lepecsételtem a levelet és ruhámba rejtettem.

— Mi volt a levélben? — kérdezte Shasta.

— Várd ki a végét! — intette le Bree. — Megzavarod a történetet. Majd elmondja, mikor itt az ideje. Folytasd, kis tarkaani!

— Hívtam a dajkámat, az ő feladata volt, hogy az erdő széléig kísérjen. Kértem, mutassa be az ősi áldozati szertartást és korán reggel ébresszen fel. Egész este vidám voltam, bolondoztam vele, borral kínáltam. Majd altatóport kevertem italába, amitől egy álló napig alhatott. Amint apám házanépe nyugovóra tért, fölkeltem és elővettem bátyám kardját, amit halála óta emlékül a szobámban őriztem. Ami pénzem volt, az övembe dugtam néhány ékszerrel együtt, valamint élelmet is vettem magamhoz. Fölnyergeltem a kancámat és sötét éjjel kilovagoltam a palotából. Nem az erdő irányába indultam, ahogy apámnak mondtam, hanem északra majd keletre, Tashbaan felé. Tudtam, hogy három napig nem fog kerestetni, mert feltétlenül bízik bennem. Negyedik napon Azim Balda városához értünk. Sok út csomópontjánál épült ez a város és innen futnak Tisroc postalovai szerte a birodalomba. Büszkéek is rá, hogy ezt a jogot kivívták maguknak és városuknak. Első dolgom volt fölkeresni a polgármestert a városházán, mert egyben a Postaközpont vezetője is ő volt. Azt mondtam ne ki: „Uram, te a posta legfőbb őre és irányítója vagy, ezért rád bízom nagybátyám, Ahoshta Tarkaan levelét, ama Kidrash Tarkaannak, Calavar fejedelmének küld. Itt van öt dénár, kérek, továbbítsd.” „Hallom és engedelmeskedem” — hangzott a válasz. A levelet úgy hamisítottam, mintha Ahoshta írta volna. Ez állt benne: „Ahoshta kaan Kidrash Tarkaannak, üdvözlettel és békeességben Tash isten nevében, aki kérlelhetetlen és örökkévaló. Tudatom veled, hogy útban vagyok házad felé, hogy megkössük a házassági egyezséget lányod, Aravii Tarkheena és énközöttem. Véletlenül láttam meg őt erdőben, amint éppen Zardeenahnak mutatott be áldozatot, ősi szokások szerint. Mikor megtudtam, hogy lányod az, elteltem szépségének csodálatával, és azon nyomban beleszerettem. Úgy éreztem, ha nem lehet az enyém, a nap is elsötétül fölöttem. Még ott megtettem a legszükségesebb előkészületeket és abban az órában

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

feleségül vettem s együtt tértünk haza a házamba. Kérünk és könyörgünk neked, jöjj ide, amilyen sebesen csak tudsz, hogy gyönyörködhessünk arcodban és beszédedben. Hozd magaddal feleségem hozományát is mert a házasság körüli kiadások, költségek

miatt halaszthatatlanul szükségem van rá. Mivel már régóta testvéri barátságban vagyunk, így remélem, nem neheztelsz a sietős esküvő miatt, amit csak lányod szépségének és iránta érzett olthatatlan szerelmemnek tulajdonítok. Rád bízom, hogy gondoskodj mindarról, ami az isteneket megilleti." Amint átadtam a levelet, örült vágatában száguldottam ki Azim Balda városából. Nem félttem, hogy üldözőbe vesznek, de arra számítanom kellett, hogyha apám megkapja a levelet, rögtön választ küld Ahoshtának vagy személyesen siet hozzá. Mielőtt a csejt fölfedezik, Tashbaanon túl kell jutnom. Nos hát ennyi az én történetem a mai éjszakáig, mikor oroszlánok támadtak rám és veletek futottam össze menekülés közben.

— Mi lett a dajkával, akinek altatóport kevertél az italába? — kérdezte Shasta.

— Bizonyára verést kapott, amiért oly sokáig aludt — válaszolta a lány hidegen. — De utánam kémkedett, mostohaanyám megbízásából. Örülök, hogy megkapja a magáét.

— Szerintem nem bántál vele tisztességesen — mondta Shasta.

— A magam dolgában nem a te tetszésed szerint járok el — válaszolta a lány.

— Van még valami, amit nem értek a történetben mondta Shasta. — Nem vagy még felnőtt, annyi idős lehetsz, mint én, vagy annyi sem. Hogy léphetsz házasságra ilyen fiatalon?

Aravis nem válaszolt, helyette Bree szólalt meg:

— Shasta, csak járatlanságodat árulod el az élet dolgaiban. A hatalmas Tarkaan-családban ilyen fiatalon házasodnak.

Shasta füle tövéig elvörösödött (szerencsére a többiek alig vették észre a sötétben), letorkolva érezte magát. A lány kérte Breet, most rajta a sor. A ló nem kérette magát. De Shasta úgy vélte, fölös részletességgel is szól az ő lovaglási kudarcáról, a leeséseiről. Bree mindezt mulatságosnak gondolta, de Aravis nem nevetett. Mikor a történet befejeződött, mindannyian aludni tértek. Másnap a két ló és a két lovas együtt folytatta útját, Shasta magában dohogott, mennyivel kellemesebb volt az utazás kettesben Breevel. Most jóformán csak Bree és Aravis társalgott egymással. Bree már jóideje Calormenben élt, a tarkaaniak és a tarkaani lovak között, így majdnem minden olyan helyet és eseményt ismert, amit a lány. Amikor Aravis ezt mondta: „Ha ott lettél volna a zulindrehi csatában, akkor láthattad volna unokabátyámat, Alimash.” Bree így válaszolt: „Igen, Alimash, ő volt a tűzerek kapitánya. A tűzérési lovakkal nem voltam szorosabb barátságban, az nem igazi lovasság. De Alimash derék katonaember. Cukorral tömte meg az

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

abrakostarisznyámat." Bree még ilyeneket is mondott: Múlt nyáron lent voltam a mezreeli tavaknál." Aravis felsóhajtott: „Ó, Mezreel! Kedves barátnőm lakik ott. Milyen gyönyörű hely! Azok a kertek! És az Ezer Illat völgye!" Bree egyáltalán nem akarta Shastát mellőzni a Társalgásból, bár a fiú egyfolytában így érezte. Akiknek rengeteg a közös témájuk, sokszor képtelenek abbahagyni a társalgást, viszont aki mit sem tud róluk, kirekesztve érzi magát.

Hwin különben is megilletődött volt olyan sokat tapasztalt harci mén társaságában, mint Bree. Alig szólalt meg. Aravis pedig nem beszélt a fiúhoz. Hamarosan fontosabb meggondolnivalójuk akadt, mert közeledtek Tashbaanhoz. Falvak következtek egymás után, mind nagyobbak, és egyre több emberrel találkoztak az úton. Eddig javarészt éjjel mentek és nappal igyekeztek elrejtőzni, ahogy tudtak. Most ha megálltak, azon vitatkoztak, mitévők lesznek, ha eléri Tashbaant. Eddig ki-ki halogatta az efféle gondokat, de tovább nem lehetett. A beszélgetések során Aravis egy parányit felengedett Shasta iránt. A baj közelebb hozza az embereket.

Bree legfontosabbnak azt tartotta, hogy állapotodjanak meg, hol találkoznak majd a városon kívül, ha elvesztenék egymást az utcák közt. Szerinte az ősi királyok temetője a legmegfelelőbb hely, a sivatag szélén.

— A sírok akár az óriási méhkaptárok — magyarázta. Nem lehet eltéveszteni őket. A hely biztonságos, mivel calormeniek nem merészkednek a közelükbe, félnek a kísértő szellemektől.

Aravis megkérdezte, igazak-e ezek a hiedelmek. Bree azt válaszolta, ő szabad narniai és nem hisz a calormeniek meséiben. Shasta is kijelentette: ő sem hisz a szellemekben. Ez nem volt egészen igaz, de Aravisnak tetszett, így megegyeztek, hogy a város túsó felén találkoznak a Királysíroknál. Ám Hwin szerényen megjegyezte, nem az a fő kérdés, hol találkozzanak, sokkal inkább az, hogyan jutnak keresztül a városon!

— Mára elég volt, asszonyom — mondta Bree. — Ideje hogy nyugovóra térjünk.

De elkerülte őket az álom. Aravis először azzal állt elő, hogy ússzák át éjszaka a folyót és be se tegyék a lábukat Tashbaanba. Breenek rögtön két ellenérve támadt. Az egyik, hogy a folyótorkolat túságosan széles, Hwir nem bírná erővel, pláne lovassal a hátán. (Bree saját magában sem bízott, de erről hallgatott.) A másik: a folyón nagy a hajóforgalom, és igencsak gyanús lenne két ló, amint lovasukkal elhalad mellettük. Shasta azt ajánlotta, haladjanak fölfelé a folyó mentén addig, míg el nem szűkül, hogy át tudják úszni. Ezt Bree azért ellenezte, mert a partszéli kéjlakokban és kertekben nyüzsögnek a tarkaaniak, ellepik az utakat, vízi ünnepeket rendeznek. Szinte felkínálnák a lehetőséget, hogy Aravist vagy Hwint fölismerjék.

— Álruhát kell szereznünk — mondta Shasta.

Hwin szerint az látszik a legbiztosabbnak, ha egyenesen átvágnak a városon, s belevesznek a tömegbe. Az álruhát ő is jó ötletnek tartotta. Még hozzáfűzte:

— Aravist és Shastát ócska rongyokban paraszti szolgálóknak nézik majd. Aravis fegyverzetét s a nyeregtáskákat zsákba rejtve mi a hátunkon visszük. Ti ketten pedig kötőféken vezettek, mint a teherhordó lovakat.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Hwin, szegénykém! — mondta Aravis. — Mintha Breeről nem rína le, hogy igazi harci mén, még ha álruhát húznál is rá.

— Ez aztán szentigaz — prűszkölt Bree és füleit kissé hátracsapta.

— Tudom, ez nem valami remek hadicsel — mondta Hwin. De mi mást tehetnénk? És nem tart sokáig! Ha alaposan összesározzuk magunkat, fejlődgetva járunk, fáradtan, csámpásan, ügyet sem vetnek ránk. A farkunkat kurtúra vágjátok, minél lomposabbra.

— Drága hölgyem! — szólalt meg Bree. — Elképzelte már, milyen gyászos lenne ilyen külsővel megérkeznünk Narnia földjére?

— Nos — szólt alázatosan Hwin, mert nagyon érzékeny kanca volt — a fő mégiscsak az, hogy valahára odaérjünk.

Bár senki sem volt elragadtatva Hwin ajánlatától, végül is ez látszott az egyedül alkalmasnak. Aznap este a környéken több helyen esett lopás, ami nem kis riadalmat keltett. Az egyik házból néhány zsák tűnt el, máshonnan egy tekercs kötél. De Aravisra való ócska ruhát nemigen lehetett volna faluhelyt pénzért kapni. Shasta állított be vele diadalmasan az este közeledtekor. A többiek egyik domb alján várták a sűrűn nőtt fák alatt, izgatottak voltak, ez volt az utolsó domb, amely keresztezte útjukat Tashbaan felé. Ha fölkapaszkodnak a tetejére, onnan már láthatják a várost.

— Bárcsak baj nélkül átjutnánk rajta! — suttogta Shasta Hwin fülébe.

— Igen, igen — bólogatott hevesen a kanca.

Aznap éjjel fölhágtak a dombtetőre a fák között, e keskeny erdei csapáson. Alattuk a völgyben fények ezrei sziporkáztak! Shastának eddig csak sejtései voltak a városról, de most, hogy valóságban látta, szinte megrettent.

Megvacsoráztak, a két lovas aludni tért. A lovak ébresztették őket kora reggel. A csillagok még hunyorogtak az égen, a fű hideg és nedves volt, de a hajnalt már sejteni lehetett messze, a tenger fölött, keleten. Aravis pár lépést tett befelé az erdőbe, majd amint kilépett, rajta a szakadt gúnya, hátán a ruhái batyuba összefogva. Elég furcsán festett a hajnali szürkületben! A pajzs, a kard, a nyergek s egyéb lószerszámok is mind egy zsákba kerültek. Bree és Hwin szorgosan igyekeztek, hogy alaposan bemocskolódjanak. Már csak farkuk megkurtítása maradt hátra. Aravis a törével végezte el a műveletet; hosszadalmas munka volt és megviselte a lovakat.

— Szavamra, ha nem lennék beszélő ló, jókorát rúgnék most beléd! — mondta Bree. — Ne szaggasd, hanem nyírd le! No végre!

De a félsötét és Aravis fagyos ujjai ellenére valahogy mégis a végére jutottak. A batyukat fölötötték a lovai hátára, a kötőféket a kezükbe fogták, és nekivágtak útnak.

— Ne feledjétek! — szólt Bree. — Ti, lovak, vigyázzatok, nehogy megszólaljatok, bármi történjék is!

4. fejezet

Shosta találkozik a narniaiakkal

Először Shasta a völgyben csak homályos foltokat látott, néhány templomtorony és bástyafal meredezett a magasba. De a fény növekedtével a köd is oszladozni kezdett, és a város kibomlott belőle. A széles folyó kétfelé szakadt, körbefogva a szigetet, melyen Tashbaan, világ egyik csodája épült. A sziget elkeskenyedő csücske körül a part mentén magas várfal húzódott, melyet szüntelenül hullámok csapdostak. Annyi torony sorakozott a várfalon, hogy Shasta belefáradt a számolásukba. Belül a város domboldalra épült, a házak szorosan egymáshoz simultak és méltóságteljesen emelkedett ki közülük Tisroc palotája meg a hegytetőn Tash-isten temploma. A házak egymás fölött, lépcsőzetesen épültek, hasonlóképpen az utcák, a kanyargós utak, váltakozva narancsligetekkel, boltíves árkádokkal, oszlopsorokkal, templomokkal, törésekkel, minaretekkel. Mikor a nap fölkel a tengerből s első sugarait szétszórta a város fölött és a dóm ezüstkupolája tükörként verte vissza fényét, — Shastát elkápráztatta a gyönyörűség!

— Gyerünk Shasta! — nógatta Bree.

A folyóparton végig kertek sorakoztak, oly szorosan egymás mellett, hogy távolból erdősávnak hatott a kép. Közelebb érve villantak csak elő a fák mögül a kicsi, hófehér házacskák. A levegő telve volt virág- és gyümölcs-illattal. Negyed óra alatt leértek a kertek között; sátrat vontak fölējük a gyümölcsfák kihajló ágai.

— Csodálatos — mondta Shasta —, elbűvölő!

— Az bizony! — felelte Bree. — Mégis szeretnék már a túloldalon lenni, odaát északon, Narniában!

Ebben a pillanatban tompa, ütemes lárma indult meg, majd egyre erősödött, már az egész völgy visszhangzott tőle. Különös dallamú zene szólt... olyan erőteljes és ünnepélyes hatása volt, hogy szinte félelmet váltott ki.

— Kürtök jelzik, hogy nyitják a városkapukat — nyugtatta társait Bree. — Egy perc és ott leszünk. Aravis, ejtsd le kissé a válladat, lépkedj nehézkesen és próbáld elfelejteni, hogy vérbeli hercegnő vagy. Képzeld el, hogy piciny korodban elraboltak, azóta folyton ütöttek-verték, durván beszéltek veled.

— Ha ezen múlik — szólt vissza Aravis —, akkor te miért nem lógatod mélyebbre a fejed, hogy kevésbé emlékeztess igazi harci ménre?

— Csöndesebben! — pisszegte Bree. — Megérkeztünk.

Valóban! Az utat folytató hídhöz értek, alattuk hullámszórt a víz, itt-ott megcsillant a rávetődő napsugaraktól. Jobbra, a part mentén apró csónakok árbocrúdja meredeztek. A hídon tolongott a tömeg, főleg parasztok szekéren ülve, szamaraikat, öszvéreiket nógatták, vagy gyalog, fejükön vitték kosarukat. A két gyerek és lovaik azonnal elvegyültek a tömegben.

— Rosszul vagy? — súgta Shasta a lány fülébe, mert arcán furcsa kifejezést vett észre.

— Te persze el vagy ragadtatva — suttogta Aravis elutasítón. — Mit jelent neked Tashbaan? De nekem át kell mennem rajta, zsákkal a

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

hátamon, szemétkben, katonák, rabszolgák között. Lehet, hogy éppen ünnepre készülnek Tisroc palotájában (Örökké éljen!), én meg lopakodva bujkálok itt, de te ezt úgysem érted!

Shasta végtelenül ostobának tartotta kitörését. A híd végén magas bástyafal tornyosult elénk, de a rézkapu szárnya szélesre tárva. Ennek ellenére a magasban mégis keskenynek hatott a bejárat. Fél tucat katona lándzsájára támaszkodva ácsorgott mindkét oldalán. Aravisnak ez járt az eszébe: „Rögtön vigyázzba állnak és tisztelegnek, amint fölismernek.” A többiek szorongón arra figyeltek csupán, hogy baj nélkül átjussanak a kapun, reménykedve, hogy senki sem kezdi faggatni őket. Szerencsére így is történt. De az egyik katona kihúzott egy sárgarépát egyik paraszt kosarából, Shastának hajította durva nevetéssel:

— Hé! Istállófiú! Nesze, jól jön majd, ha a gazdád rajtakap, hogy a hátaslovát teherhordásra használod!

Ez megijesztette Shastát, mert kiviláglott, hogy aki csak konyít a lovakhoz, nem téveszti össze Breet holmi igavonóval.

— A gazdám rendelte így — szólt vissza, de jobban tette volna, ha tartja a száját, mert a katona válaszképpen akkorát vágott az arcába, hogy majd elesett, s így folytatta:

— Ez a tiéd, te piszok taknyost, hogy megtanuld, mi a tisztesség, ha szabad ember előtt állsz!

De végül mindnyájan baj nélkül beosontak a városba, csupán Shasta pityergett egy kicsit, bár edzve volt a kemény veréshez.

A kapukon belül már nem volt olyan gyönyörű a város. Az első utca keskeny és alig egy-két ablak nyílt mindkét oldalán. Shasta álmában sem gondolt volna el ekkora nyüzsgést: parasztok igyekeztek csapatosan áruikkal a piacra, közéjük vegyülve víz- és édességárosok, hordárok, katonák, koldusok, rongyos gyerekek, aztán csirkék, kóbor kutyák, mezítlábas rabszolgák. Legtaszítóbb az a szag volt, amely a sok, mosdatlan emberből áradt. Ehhez még

hozzájárult a kutyák, a hagyma és a szanaszét domborodó szemétkupacok bűze mindenütt.

Shasta ment elöl, de valójában Bree ismerte az utat, orrával finoman meg-megbökdösve vezette. Hamarosan balra fordultak és rákanyarodtak egy meredek ösvényre, mely a hegynek tartott. Itt már sokkal kellemesebb, friss és jóillatú levegő járt, az utat kétoldalt sűrűn fák szegélyezték, és csak a jobb oldalon voltak házak. Balfelől lepillanthattak az alsóváros tetőire, a folyóra. Jobbra hajtúkanyar következett, a szerpentinén kapaszkodtak fölfelé, így értek az előkelő

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

utcákba. Itt az isteneknek és Calormen hőseinek hatalmas szobrai magasodtak. Nem annyira szépek, mint inkább félelmesen ragyogó talapzatukon. Pálmafák és árkádos folyosó védték az arra járókat a nap vakító sugaraitól. A palota körül mindenfelé szökőkutak, narancsfák, bokrok díszcserjék és puha fűszőnyeg. Milyen lehet a belsejük, ha kívül ilyen csodálatosak! — gondolta Shasta minden fordulónál. Reménykedett, hogy sikerül megszabadulniuk a tömegtől, de hiába, így csak nagyon lassan haladhattak, minden második lépésnél meg kellett állniuk mert untalan fölharsogott egy éles hang: „Utat, utat Tarkaannak!” Vagy: „Utat a Tarkaan asszonynak! Majd: „Utat a követnek!” Ilyenkor a tömegben mindenki a falhoz lapult. Néhányszor Shasta láthatta is a fejek fölött a nagyurat vagy -asszonyt, aki a tolongást okozta. Hat, nyolc rabszolga cipelte gyalogszéken, csupasz vállán. Tashbaanban csak egy közlekedési szabály érvényes: a fontosabb személy elől a kevésbé fontos személynek ki kell térnie, máskülönben korbáccsal vágnak a hátára, vagy rosszabb esetben lándzsavéggel csapnak a fejére. Tündöklő út vezetett át a hegytetőre. Itt egyedül a Tisroc palotája állt. És éppen itt várta őket a legszerencsétlenebb akadály. „Utat! Utat!” — hallatszott ismét „Utat a Fehér Barbár királynak, Tisroc vendégének! Utat a narniai lovagoknak!”

Shasta megpróbált kitérni, Breet-et visszafelé rángatta, ám egyetlen ló, még ha narniai, sem képes könnyedén hátrálni. Egy asszony, karján tömött kosárra Shasta mögött, nagyot taszított a fiún és mérgesen raj rivallt:

— Hé! Vigyázz, kit lökdösöl!

Ugyanakkor a másik irányból is löktek rajta egyet, és ebben a pillanatban a kantár kicsúszott kezéből és szem elől vesztette Breet. Falként zárta körül a tömeg, moccani sem bírt. Szándéka ellenére az első sorba keveredett.

Az utcán megkezdődött az ünneplés, amelyet még sohasem látott életében! Legelől lépkedett az egyetlen calormeni, a hírnök, egyfolytában kiáltozva: „Utat! Utat!” Gyalogszék sehol, nyomában gyalog vagy féltucatnyian. Shasta sosem látott ilyen embereket azelőtt, szőkék mind és fehérbőrűek, akár ő maga. Másképp öltöztek mint a calormeniek, térdük mezítelen, lepelszerű köntöseik élénk színűek, mélyzöld, rikító sárga és égszínkék keveredett egymással. Turbán helyett acél- vagy ezüstsisakot viseltek, egyik-másiké drágakövekkel volt kirakva. Egyetlen egynek a sisakján kétoldalt apró szárnyacska is volt. Tán kettő hajadonfótt volt közülük. Oldalukon hosszú, egyenes kard; a calormenieké rövid és görbe. Ellentétben a titokzatos és komoly született calormeniekkal, élénk lendülettel jártak, karjukat himbálták, csevegtek és nevettek, egyikük fütyült. Szemlátomást barátságosak voltak mindenkire, s a közömböseknél sem mutattak fűgét: csupa kedvesség valamennyi.

De alig maradt ideje, hogy kiélvezze a látványt, váratlanul szörnyű dolog történt. A szőke csoport vezetője hirtelen Shastára mutatott és felkiáltott:

— Ő az! Itt a szőkevényünk! — azzal megragadta a fiút, pofonütötte, nem teljes erejéből, de mindenesetre jelezve, hogy fogoly, és ráadásul jól meg is rázta. — Szégyelld magad, uram! Susan királynő kisírta a két szép szemét miattad. Egész éjszaka távol maradni! Hol voltál?

Shasta kiszabadította volna magát, hogy eltűnjön a tömegben, ha egy csöppnyi esélyt lát rá, de a szőke hajúak szorosán körbezárták és fogva

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

tartották. Persze első gondolata az volt, hogy megmondja: ő a szegény Arsheesh halász fia, és az idegen úr bizonyára összetéveszti valakivel. De aztán tüstént elállt szándékától, hogy ott a tömegben fölfedje, ki ő és mit keres itt. Ha igazat mond, azonnal kifaggatják, honnan szerezte a lovát, kicsoda Aravis — és ezzel örökre búcsút mondhatna annak is, hogy kijusson Tarkaanból. Megpróbált könnyörgő pillantást vetni Bree felé, de annak esze ágában sem volt elárulni, hogy beszélni tud, és olyan buta képpel ácsorgott a tömegben, amilyen csak egy közönséges pofa lehet. Aravisra oda se mert nézni Shasta, nehogy elhívja rá a figyelmet. Gondolkodnivaló ideje sem maradt, a narniaiak vezetője máris megszólalt:

— Fogd meg őlordsága egyik kezét udvariasan, Peridan, én meg a másikat, aztán gyerünk. Királyi nővérünk menten föllélegzik, amint meglátja az ifjú vétkest szállásunkon.

Így már félúton kútba esett minden tervük és Shasta anélkül, hogy istenhozzádot mondhatott volna társainak, kénytelen volt az idegenekkel tartani, bár fogalma sem volt, mi történik vele ezután.

Narnia királya, ahogy Shasta az idegenek viselkedéséből, szavaiból kivehette, hogy ő lehet az, faggatni kezdte: hol volt, hogyan szökött meg, mit csinált a ruhájával, tudja-e, milyen felelőtlenül cselekedett? Shasta egy kukkot sem szólt, maga sem tudta, mit is mondjon, ami nem hoz bajt a fejére.

— Micsoda? Egy nyikkot se szólsz? — kérdezte a király. — Őszintén szólva, hercegem, ez a sunyi némaság jobban felbőszít, mint az az ostoba szökés. Az ilyesfajta hirtelen eltűnést fiatalos könnyelműségnek is vélhetném, de Archenland uralkodójának fia vállalja, amit tett, és nem lógatja a fejét, mint valami calormeni rabszolga!

Mindez kínosan érintette Shastát, mert ez a fiatal király rendkívül kellemes benyomást tett rá. Az idegenek hosszú, keskeny síkatoron vezették végig, kezét szorosan fogva, majd kanyargós lépcsőn haladtak vele fölfelé a végén két magas ciprusfa alatt léptek be egy gyümölcsös kertbe. A kert közepén márványmedence, melyből szökőkút tört fel. A gondosan nyírt, zöld pázsiton körben narancsfák illatoztak, a fehér kökerítést futórózsa fedték. A zaj, a por, a zsúfolt utcák egyszerre mess tűntek. Átsiettek a kerten, majd beléptek egy sötét a; tónyíláson, amely kanyargós, hosszú folyosóra nyílt Meztelen talpuknak jólesett a kőlapok hűvössége. Lépcsők vezettek fölfelé, aztán hirtelen Shasta szemét fény vakította el, pillanatokig csak hunyorgott és nem látott semmit. Óriási, sokablakos teremben találta magát, az ablakok tárva-nyitva, puha, vastag szőnyeg süppedt alatta, mintha ingoványos talajon lépkedne. A falak körül karosszékek, szófák, rajtuk szebbnél szebb színes szőnyegek. A terem zsúfolásig tele furcsa emberekkel legalábbis Shasta így látta. De gondolkodni sem maradt ideje, a következő pillanatban egy szépséges, fiatal hölgy, amelyet még sosem látott életében, fölkelt helyéről, hozzálépett, átölelte és megcsókolta. Majd így szólt hozzá:

— Ó, Corin, Corin! Hogy tehetnél ilyet? Mióta édesanyád meghalt, milyen jóbarátok lettünk! Mit mondanék királyi atyádnak, ha nélkülöd térnék haza? Még háború is lehet belőle Archenland és Narnia között, pedig emberemlékezet óta békében élnek egymással. Nagyon ostoba gyerekes dolgot műveltél.

„Ezek szerint — morfondírozott Shasta — engem az archenlandi herceggel tévesztenek össze, és ezek itt mind narniaiak. Vajon hol lehet

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

az igazi Corin?" De mindez cseppet sem segített a helyzetén, hiszen fennhangon nem mondhatta ki.

— Hol voltál, Corin? — kérdezte a hölgy, kezével még mindig a fiú vállán.

— Nem, nem tudom... — dadogta Shasta.

— Láthatod magad is, Susan — mondta a király —, semmit sem tudtam kiszedni belőle.

„Felségek! Susan királynő és Edmund király!” — harsogta egy hang, s amint Shasta körülnézett, meglepetésében majd a bőréből ugrott ki, mert aki szólt, egyike volt azoknak a furcsa alakoknak, akiket a terembe léptekor azonnal észrevett. Olyan magas volt, mint ő maga, deréktól emberi alakot formált, de lábait szőr borította patában végződtek, mint a kecskelábak, hosszú, bojtos farka volt. Vöröses bőrét göndör szőrzet fedte, állán szakáll nőtt, a feje tetején pedig két szarvacska. Nem kétséges, egy valódi faun állt előtte, de a fiú még képről sem ismerte, arról sem hallott, hogy a földön létezik ilyen teremtmény. (Ha olvastátok Az oroszlán, a boszorkány és a ruhásszekrény c. könyvet, akkor már kitaláltátok, hogy ez senki más, mint Tumnus, a faun, akivel Lucy, Susan királynő húga először találkozott a Narnia felé vezető úton. Persze jóval idősebb lett azóta, hiszen Edmund, Peter, Lucy és Susan évek óta uralkodtak már Narniában.)

— Királyi felségek — mondta a faun —, a kis herceget nyilván napszúrás érte. Csak rá kell nézni! Kabult. Azt sem tudja, hol van.

Mindenki abbahagyta a faggatózást, Shastát egyik díványra fektették, párnát raktak a feje alá, aranykupában jeges sörbetet adtak neki és hagyták, hogy pihenjen.

Ilyesmi sem esett még meg eddig Shastával. Sose képzelte, hogy ilyen kényelmes díványon heverni. Hát még a hús sörbet! De most sem feledkezett meg a többiekről és sokért nem adta volna, ha megtudná, merre járnak most. Azon is törte a fejét, vajon hogyan szökhetne innen és találkozhatna velük a síroknál. És mi történne ha a valódi Corin visszatérne? De ebben a kényelmes helyzetben valahogy mégsem volt képes annyira aggódni. Hátha még enni is adnak, reménykedett.

Annál érdekesebb volt a tágas, levegős teremben összegyűlt nép. A faun mellett két törpe állt (törpét sem látott még életében), meg egy hatalmasra nőtt holló. A többi mind ember volt, akár ő: felnőttek, de még fiatalok, férfiak és nők, sokkal szebbek a calormenieknél. Hegyezte fülét, vajon miről beszélhetnek.

— Nos, Madame — szólta a király Susanhoz, aki az előbb megcsókolta Shastát —, mi a véleményed? Három teljes hetet töltöttünk ebben a városban. Elszántad-e magad a házasságra a sötétbőrű Rabadash herceggel vagy nem?

Susan tagadón rázta fejét.

— Nem, bátyám, Tashbaan összes kincséért sem!

„Hurrá! — örvendezett magában Shasta. — Testvérek és nem házasok!”

— Őszintén szólva, húgom — így a király — csalódtam volna benned, ha őt választod. Nem tagadom, amikor először járt Narniában követként, majd később Cair Paravelben mint hercegi jövendőbeli látogatott meg, elállt szemem, szám, hogyan tudtál ilyen emberbe belészeretni!

— Bolond voltam, Edmund — temette kezébe arcát Susan —, bocsáss meg nekem. Narniában egészen másnak mutatkozott ez a

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

herceg, mint itt, Tashbaanban. Emlékszem, milyen bátorságot tanúsított a harci játékokon, és viadalokon, amit Peter bátyánk rendezett számára? S milyen nyájas, szeretetre méltó és szerény volt a nálunk töltött hét során. De itt, a saját városában másnak ismertem meg.

— Aha! — káromgott a holló. — Régi igazság: „Nézd meg a medvét saját barlangjában, csak aztán ítéld meg.”

Nagyon helyes, Sallowpad — szólt az egyik törpe. — Én is tudok egyet: „Lakva ismeri meg az ember egymást.”

— Úgy van! — helyeselt a király. — Most láttuk, milyen valójában: önhitt, kevély, pazarló és véreskezű zsarnok.

— Aslan nevére, még ma hagyjuk el Tashbaant! — mondta Susan.

— Csak egy a bökkenő, húgom — mondta Edmund. — Nem tagadom előtted, ami már napok óta gyötör. Peridán, kérlek, nézz ki a folyosóra, nem hallgatódik-e valaki, óvatosnak kell lennünk.

Az arcok elkomorultak. Susan felugrott és bátyjához futott.

— Ó, Edmund — kiáltotta. — Történt valami? Szörnyű balsejtelmet látok arcodon!

5. fejezet

Corin herceg

— Drága húgocskám, hú kis Ladym — mondta Susannak Edmund.
— Mutasd meg, milyen bátor kislány vagy. Most aztán bajba jutottunk.

— Miféle bajba?

— Úgy látom, nem egykönnyen szabadulunk innen Tashbaanból. Míg a herceg azt hitte, őt választod, addig szívesen látott vendégek voltunk. Az Oroszlán sörényére mondom, elutasításodra az lesz a válasz, hogy mindannyiunkat börtönbe vet.

Az egyik törpe halkán füttyentett.

— Én intettem felségedet — szólalt meg Sallowpad, a holló. — „Be még csak-csak, de ki hogyan?“, mint a rák mondja a fazékban.

— Reggel találkoztam a herceggel — folytatta Edmund —, s ő bizony nincs hozzászokva, hogy kereszteljük a szándékát; dühösen fogadta halogató válaszodat. Keményen követelte, mondj igent vagy nemet. Tréfára tereltem a szót a női szeszélyről, hogy lehűtsem egy kicsit, céloztam is rá, hogy könnyű ruhájában még meg talál fázni. Iszonyún dühbe gurult, minden szava vészjósló, még ha igyekezett is udvarias formába burkolni.

— Valóban — mondta Tumnus. — Tegnap, amikor nagyvezírral vacsoráztam, én is hasonlókat tapasztaltam. Megkérdezte, hogy érzem magam Tashbaanban. Csak nem mondhattam, hogy minden követ gyűlölöm, de hazudni sem akartam, hát azt feleltem: ebből a heves nyárból bizony vágyom a narniai hűvös erdők és harmatos mezők után. A mosolya nem sok jót ígért, mikor így válaszolt: „Semmi akadály, hogy újra ott táncolj, kis kecskelábú... ha cserében itthagyjátok a fejedelmünk menyasszonyát.”

— Ez azt jelenti, hogy akár erővel is kényszeríthet, hogy hozzámenjek? — kiáltott föl Susan.

— Attól félek... — mondta Edmund. — Feleségül, vagy rabszolgának.

— Hát erre vetemedne? Azt hiszi a Tisroc, hogy bátyánk, Peter király eltűr ilyen gyalázatot?

— Felség! — hajolt meg a király előtt Peridan. — Ennyire nem örültek meg. Vagy úgy képzelik, Narniában nincsenek kardok és dárdák?

— Sajnos úgy látom, a Tisroc aligha ijed meg Narniától — szólt Edmund. — Kicsiny ország vagyunk, és hatalmas birodalommal szomszédosak. Ő pedig alig várja, hogy eltöröljön és lenyeljen bennünket. Mikor a Tisroc először küldte el a herceget hozzánk, lehet, hogy már akkor ürügyet keresett ellenünk. Nyilván abban bízik, hogy egycsapásra falja föl Narniát és Archenlandot.

— Próbálja meg! — szólt a másik törpe. — A tengeren vagyunk olyan erősek, mint ők. Ha pedig a szárazföldön támad ránk, át kell jutnia a sivatagon.

— Igaz, barátom — így Edmund. — De biztos védelem-e a sivatag? Mit szólsz hozzá, Sallowpad?

— Úgy ismerem a sivatagot, mint a tenyeremet — válaszolt a holló. — Ifjú koromban szélteben-hosszában átrepültem. (Gondolhatjátok, hogy hegyezte a fülét Shasta!) Annyi bizonyos: ha Tisroc a nagy oázison át vezeti hadseregét, sosem ér el Archenlandba. Bár az oázis

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

csak egynapi járőföldre van, de a források ivóvize nem elegendő egy egész hadseregnek és az állataiknak. Hanem van másik út is... (Most Shasta még jobban figyelt!) Aki ezt meg akarja találni, annak a Királysíroktól kell elindulnia, északnyugat felé úgy, hogy a Pire-hegység kettős csúcsa mindig előtte legyen. Lóháton egynapi útra van egy sziklás völgy, de a bejárata oly szűk, hogy ezerszer is elhaladhatsz mellette, mégsem veszed észre. Föntről sem fűvet, sem patakot, semmit sem látsz oda lenn. Pedig aki lelovagol, folyóra bukkan a mélyén, pedig egyenesen Archenlandba vezet.

— Tudnak a calormeniek erről az útról? — kérdezte Susan.

— Barátaim — szólta Edmund —, mi haszna erről tárgyalnunk? Nem az a kérdés, hogy Narnia vagy Calormei győz-e, ha kitör köztük a háború, hanem hogyan mentsük meg királynőnk becsületét, és a magunk bőrét ebből az átkozott városból. Tudjuk bár, hogy bátyám, Peter király tucatszor is legyőzte a Tisrocot, de attól még vígan elvágnák a torkunkat, és a királynőt kényszerítenék, hogy a herceg felesége, vagy inkább rabszolgája legyen.

— Vannak fegyvereink, király! — szólta az első törpe. Azok megvédenék.

— Erről csak annyit — folytatta a király —, nem kétlem, hogy valamennyien drágán adnánk az életünket, ők pedig csak holttestünkön át jutnának a királynőhöz, akkor is, legföljebb csapdába esett patkányokként harcolhatnánk.

— Igaz, igaz — káromta a holló. — Ez a végső ellenállás híres ostromtörtévé dagadna, de másra sem jó. És két visszavert roham, és az ellenség lángba borítja a házat.

— Én vagyok mindenek az oka! — és Susan zokogásban tört ki. — Bár sose hagytam volna el Cair Paravelt! Azok voltak az utolsó boldog napjaim Narniában, mielőtt a calormeni követek betették a lábukat hozzánk! A vakond milyen buzgón gondozta a gyümölcsösünket... Ó, Istenem!

Két kezébe temette arcát és zokogott.

— Bátorság! Fel a fejjel, Su! — mondta Edmund. — Sose feledd... De mi van veled, Tumnus?

A faun görcsösen markolta két szarvát, mintha a fejét próbálná a helyén tartani, és jobbra-balra tántorgott, mint akit őrijítő fájdalmak gyötörnek.

— Ne szóljatok hozzám! Ne szóljatok! — nyöszörgött. — Töröm a fejem, úgy töröm a fejem, hogy a lélegzetem is eláll. Várjatok, várjatok egy kicsit!

Egypercnyi talányos csönd után a faun fölnézett, nagy lélegzettel megdörzsölte a homlokát és így szólt:

— Az egyetlen nehézség: észrevétlenül lejutni a hajóhoz a csomagokkal anélkül, hogy meglássanak és föltartóztatnának.

— Az ám — mondta az egyik törpe gúnyosan. — Akár a koldus, akinek a lovagláshoz csak a ló hiányzik.

— Várj csak! — intette le türelmetlenül Tumnus. — Valami ürügy kellene, hogy még ma a kikötőbe és a földélzetre hordjuk a málhát.

— No persze — mondta Edmund kételkedően.

— Mi lenne — folytatta Tumnus —, ha felségtek meghívnák a herceget a díszvacsorára, melyet saját hajónk, a Hyaline Fénye földézetén tartanánk meg holnap este. Az üzenetet a királynő írná a tőle

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

telhető legkedvesebb és legudvariasabb hangon anélkül, hogy ez bármire is kötelezné, csupán reményt nyújtva a hercegnek.

— Kitűnő terv! — károgta a holló.

— Aztán pedig — folytatta a faun —, el is várható, hogy jóelőre ott serénykedjünk a hajón és készüljünk a vendégfogadásra. Néhányan elmegyünk gyümölcsöt, édességet, bort, miegyebet vásárolni, ahogy már ilyenkor szokás. Fogadnunk kell bűvészeket, zsonglőröket, táncosokat, akrobatákat, zenészeket, hogy ott legyenek a fedélzeten holnap estére.

— Értem, értem — dörzsölte kezét Edmund.

— Nekünk pedig már ma éjjel a hajón kell tartózkodnunk. S mikor teljes lesz a sötétség...

— Föl a vitorlákat, elő az evezőkkel! — kiáltotta a király.

— És ki a tengerre! — ujjongott Tumnus, ugrált, táncolt örömeiben.

— Észak felé! — mondta az első törpe.

— Hazafelé! Éljen Narnia és Észak! — kiabálták a többiek.

— És a herceg reggel arra ébred, hogy kirepültek a madárkái — tapsolt Peridan.

— Ó, Tumnus! Kedves Tumnus mester! — fogta meg Susan a faun kezét és táncra perdült vele. — Megmentettél minket.

— A herceg üldözni fog — szólalt meg egy úr, akinek nevét Shasta nem hallotta.

— Ettől félek a legkevésbé — legyintett mosolyogva Edmund. — Láttam a hajóikat a kikötőben és egyetlen csatahajó vagy gyors gálya sincs köztük. Üldözzenek csak, a Hyaline Fénye elsüllyeszti bármelyik hajójukat, ha egyáltalán a közelünkbe ér.

— Felség! — szólalt meg a holló. — A faun ötleténél jobbat úgysem hallhatnál, ha hét napig tanácskoznánk sem. Ahogy mi madarak mondjuk: előbb a fészek, aztán a tojás.

Ezután mindenki fölállt, kinyitották az ajtókat, s valamennyien oldalra sorakoztak, hogy a felségek lépjenek ki elsőnek a teremből.

Shasta nem tudta, hogyan kell viselkednie, de Tumnus megmondta:

— Fenséged feküdjék csak nyugodtan, mindjárt hozok egy kis harapnivalót. Addig ne mozduljon, míg nem vagyunk készen a behajózásra.

Shasta fejét a párnára hajtotta és máris magára maradt. „Szörnyű helyzet” — gondolta. Az eszébe sem jutott, hogy elmondja az igazságot a narniaiaknak és segítséget kérjen tőlük. Ő, aki Arsheesh, a keményöklű, nyers halászember mellett nőtt fel, hozzászokott, hogy ne beszéljen a felnőtteknek olyasmiről, amit maga is kémes megtenni, hiszen azok úgyis csak elrontják, vagy megakadályozzák benne. Majd arra gondolt, ha a narniai király a két beszélő lóhoz kedves lenne is, hiszen ők narniaiak, de Aravist már gyűlölné, mivel calormeni: inkább eladná rabszolgának, vagy visszaküldené az apjához. Ami pedig őt illeti: „Egyszerűen meg sem merném mondani, hogy nem vagyok Corin herceg. Hallottam a terveiket, s ha tudnák, hogy nem vagyok közülük való, élve ki se engednének innen. Félnének, hogy elárulom őket a Tisrocnak. Még meg is ölnének. S ha az igazi Corin felbukkan, minden kiderül. Ki bizony.” Shastának fogalma sem volt róla, hogyan viselkednek nemes, szabadon született emberek. „Mit tegyek? Mitévő legyek?” gyötrődött magában. „Hűha, újra itt van a kis kecskelábú.”

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

A faun ügetett be, tánclépésben hozta kezében a tálkát, amely majdnem akkora volt, mint ő. Megterítette a fiú díványa melletti asztalkát, leült a szőnyegre, kecskehül keresztbe rakta.

— Nos, hercegecském — mondta —, itt a jó ebéd! Az utolsó Tashbaanban.

Finom étel volt, calormeni mód elkészítve. Nem tudom, ki mit szolt volna hozzá, de Shastának ízlett. Rák volt salátával, szalonka mandulával és szarvasgombával töltve, meg valami ravasz fogás: csirkemáj, rizs és mazsola meg dió, aztán jegelt dinnye egres- és szeder-habbal. A tálcán kis méretű borospalack állt, benne valójában sárga színű „fehér” bor.

Míg a fiú buzgón falatozott, a derék kis faun, aki még mindig azt hitte, „Corin herceget” napszúrás érte, egyfolytában arról fecsegett, milyen szép napok várják, ha mindnyájan hazatérnek. Beszült jóságos apjáról, Lune-ról, Archenland öreg királyáról, és a kastélyról, ahol maga is él, a hágó déli lejtőjén.

— Ne felejtse el fenség — mondta Tumnus —, megígérték, hogy következő születésnapjára megkapja a teljes fegyverzetét és első harci ménjét. Utána fenséged megkezdí a lovagi és bajvívó kiképzést és néhány év múlva, ha már minden jól megy, Peter király maga üti majd Cair Paravel lovagjává. Azt se feledje fenség, megígérte hogy eljő a Nyári Nagy Ünnepségre és velünk marad egy álló hétig. Ilyenkor tűzijátékot rendezünk, és a faunok, driádok egész éjjel az erdő közepén táncolnak. Ki tudja... talán magát Aslant is megláthatja?!

Az ebéd végén a faun azt tanácsolta Shastának, heverésszen csak.

— Egy kis alvás sem árthat — tette hozzá. — Időben felébresztem, mielőtt a hajóra indulunk. Aztán haza! Narniába, Északnak!

Shastának úgy ízlett az ebéd, annyira fölvidított mindaz, amit Tumnus elmondott, hogy magára maradv gondolatai is megváltoztak. Csak abban reménykedett, hogy az igazi Corin addig nem bukkan fel, míg a hajó el nem indul vele Narniába. Félő, hogy azzal most csöppet sem törődött, mi lesz Corin herceggel, ha lemarad a

hajóról. Inkább az aggasztotta, hogy Aravis és Bree már rég vár rá a Királysíroknál. De azt mondta magában: „Mit tehetnék? Különben is Aravisnak nem voltam elég előkelő útitárs, most vígan mehet egyedül.” Ugyanakkor nem nyomhatta el azt az érzést sem, nos mennyivel kellemesebb a tengeren eljutni Narniába, mint átvergődni a sivatagon. Mikor mindezt átgondolt azt tette, mint bárki más, ha nagyon korai felkelés, majd hosszú út állna mögötte sok-sok izgalommal, utána jól megebédelt volna, majd a díványon heverne a hűvös csöndes

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

szobában, ahová tán csak egy méhecske zümmögése szűrődik be a nyitott ablakon.

Shasta elaludt. Hangos csattanásra ébredt. Fölugrott; díványról. Rögtön látta, amint körülnézett, hogy a fények és árnyékok egészen másképpen vetődnek, tehát órákat alhatott át. Látta azt is, mi okozta a zajt: egy értékes porcelánváza, mely az ablakpárkányon állt, darabokra törve hevert a padlón. De nem ettől ijedt meg igazán, hanem attól a két kéztől, amely kívülről kapaszkodott az ablakpárkányba. Egyre görcsösebben markolták, ujjaik szinte belefehéredtek, míg egyszer csak fölbukkant az ablakban egy fej és két váll. Egy pillanat múlva hozzá hasonló korú fiú telepedett lovaglólülésben a párkányra, egyik lábát belógatta a terembe. Shast még sosem látta magát tükörben, s ha alkalma lett volna rá, rendes körülmények között, akkor sem fedezte volna föl, hogy a fiú szakasztott mása. De pillanatnyilag gyönyörű fekete szemű hasonmásának egy foga hiányzott, ruhája (melyen látszott, hogy ragyogó tiszta volt, mikor fölvette), mocskos és tépett, s arca csupa véres seb.

— Ki vagy te? — suttogta a fiú.

— Corin herceg vagy? — kérdezte vissza Shasta.

— Hát persze. De ki vagy te?

— Senki, azazhogy... Edmund király fogott el az utcán, mert összetévesztett veled. Gondolom, rettentően hasonlítunk. Elmehetnék arrafelé, ahonnét te bejöttél?

— Persze, ha ügyes mászó vagy — válaszolta Corin. — De mért olyan sürgős? Micsoda mulatság lenne, ha mindenkit megtréfálnánk a hasonlóságunkkal.

— Nem, dehogy — mondta Shasta. — Azonnal helyet kell cserélnünk. Egyszerűen

borzasztó lenne, ha Tumnus uraság itt találna mindkettőnket. Muszáj volt eljátszanom a szerepet, hogy én vagyok te, még az éjjel indultok, titokban... És te hol voltál egész idő alatt?

— Egy utcakölyök durván kicsúfolta Susan királynőt — mondta Corin herceg —, és én elláttam a baját. Üvöltve rohant be a házukba, a bátyjáért. Azt is helyben hagytam. Erre jó páran üldözőbe vettek, én meg futtomban épp három szuronyos őrszem karja közé rohantam. Verekedtem velük, ameddig bírtam, a végén csak leütöttek.

Akkor már besötétedett. Az őrség elfogott, hogy vigyen a dutyiba. Megkérdeztem, mit szólnának egy kupa borhoz, aztán bevittem őket egy csapszékbe, ott leültek addig ittak, míg el nem aludtak tőle. No, gondoltam, itt az én időm, nyugodtan kísértáltam a helyiségből, veszemre az a fiú, akivel az egész kalamajka elkezdődött, ott lógott a kijáratnál. Hát újra leütöttem. Aztán fölmásztam az ereszcsonatán a tetőre és ott heverésztem egészen addig, míg világosodni nem kezdett, most visszajöttem. Az ám, akad itt valami innivaló?

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Nincs, már mind megittam — mondta Shasta. — Most pedig tüstént mutasd meg, honnét másztál föl, egy percet sem veszíthetünk. Okosabb, ha lefekszel a díványra és úgy teszel, mintha... Á, majd elfelejtettem... Mégsem lesz jó ezekkel a horzsolásokkal meg a kékre vert szemekkel... Legföljebb bevallód nekik az igazat, ha én már ellógtam.

— Mi a csudát mondjak nekik? — mérgesedett meg Corin. — És egyáltalán ki vagy te?

— Erre most nincs idő — suttogta kétségbeesve Shasta. — Narniai vagyok, valahonnét északról származom. Mégis eddigi életemet Calormenben töltöttem. Most pedig szökésben vagyok, a sivatagon keresztül egy beszélő lóval együtt, akit Breenek hívnak. Hanem inkább gyorsan mutasd meg, hogyan jutok le!

— Nézd — mondta Corin —, leugrasz az ablából a veranda tetejére, de könnyedén, lábujjhegyre ugorj, nehogy valaki meghallja. Aztán balra följutsz a kőfal tetejére, ha jó mászó vagy. Kússz tovább a sarokig, ugorj le a szemétdombra a fal külső oldalán, és már kint is vagy.

— Köszönöm — mondta Shasta, már a párkányon ülve. A két fiú ekkor egymásra nézett és egyszerre úgy érezték, régi jó barátok.

— Isten veled — szólt Corin —, járj szerencsével!

— Isten veled — viszonzta Shasta. — Látom, te is megéltél már egy-két kalandot!

— Ugyan, mi az a tiédhez képest — mondta a herceg. — Ugorj, ügyesen — tette hozzá, és Shasta már ugrott is. — Remélem, Archenlandban találkozunk. Keresd fel apámat, Lune királyt és mondd meg, hogy a barátom vagy. Vigyázz! Hallom, jön valaki!

6. fejezet

Shasta a Királysíroknál

Shasta lábujjhegyen óvatosan végigszaladt a tetőn, meztelen talpát égették a forró cserepek. Néhány percig tartott csupán, míg felkapaszkodott a falra. Elért a sarokig, s lenn keskeny, bűzlő utcát pillantott meg. Ott volt a jókora szemétdomb is a falon kívül, ahogy Corin jelezte. De még mielőtt ráugrott volna, villámgyorsan körülnézett. Nyilván most ért föl magaslati pontjára a szigetdombnak, amelyre egész Tashbaan épült. Minden szét folyt körülötte, torlódó háztetők, tornyok, oromzatok az északi városfalig. Azon túl a folyó, s a folyón túl a rövid lejtő, kertekkel borítva. De mindezen túl még valami se sem látott sárgásszürke lapos síkság, mint a tenger szintje, messzenyúlón. Távoli oldalán óriási kék, csipkézett hasábfélék, némelyikük fehérítő csúccsal. „A sivatag! A hegyek!” — gondolta. Leugrott a szemétrakásról és már futott is lefelé a lejtőn, ahogy csak bírt keresztül a sikátorokon, melyek széles, forgalmas utcába torkoltak. Senki sem törődött a rohanó, rongyos, mezítlábas fiúval. Csak ő szorongott, míg elfordult a sarkon szemben maga előtt megpillantotta a városkaput. Itt egy kicsit meglökdöste a kifelé áramló tömeg. A hídon mindez lelassult, inkább kígyózó sorrá vált a sokaság. Künn a szabadban tiszta rohanó folyóvíz üdítette a friss levegőt a forró, zajos Tashbaan után. Amint Shasta a híd távoli végére ért, a tömeg eloszlott; ki jobbra, ki balra fordult a folyópart mentén. Ő egyenest előre tartott a néptelenebbnek látszó úton, mely kertek között vitt fölfelé. Pár lépés után egyedül volt, s hamarosan fölért a tetőre. Ott megállt és elbámult. Mintha a világ végére jutott volna! A füves út egyszeriben megszakadt, előtte csak homok és homok, végtelen, mint a tengerparton, csak durvább, mert ez sosem nedvesedik át. A hegyek távolabb látszottak, mint előbb, alig derengtek. Tán ötpercnyi gyaloglás után nagy megkönnyebbülésére, balra megpillantotta a Királysírokat. Csak azok lehettek, hiszen emlékezett rá, ahogy Bree leírta őket: hatalmas kőtömbök, némelyik darabokban hever, s alakjuk akár a gigantikus, de karcsú méhkaptároké. Feketék és ijesztők, amint a nap hátulról világította meg őket. Shasta nyugatnak fordította arcát, s futott a sírok felé. Tehetetlenül, görcsösen leste bármi jelét barátainak, bár a lenyugvó nap annyira szemébe tűzött, hogy alig látott valamit. „Bizonyára a legvégén lesznek — gondolta —, a legtávolabbi sírnál, nem ezen az oldalon, ahol megláthatja őket valaki. Vagy tizenkét sír volt itt, mindegyik kőtömbön boltíves, alacsony kapunyílás, mélyén tökéletes feketeség ásított. Rendszertelenül, szanaszét álltak, beletelt némi időbe, míg Shasta megbizonyosodott, hogy valamennyit körbejárta. Senkit sem talált ott. Szokatlan nagy csend volt a sivatag szélén; s most a nap valóban lenyugodott már.

Hirtelen, valahonnan a háta mögül iszonyúan éles hang harsant föl. A szíve majd' kiugrott a helyéről és nyelvébe kellett harapnia, hogy segítségért ne kiáltson.

A következő pillanatban rájött, mi volt az: megfújták a kürtöket, jelezve, hogy a város kapuit bezárják. „Nyugalom, ne légy nyúlszívű — nyugtatgatta magát. — Ez az a hang, amit reggel már hallottál.” De mennyire másképp hangzott reggel, akkor barátaival sétálva, mint itt,

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

napszálltakor lélekegyedül. Most, hogy a kapuk zárva voltak, már nem volt rá mód, hogy csatlakozzanak hozzá a többiek. „Vagy benn rekedtek Tashbaanban éjszakára — gondolta —, vagy nélkülem mentek tovább. Aravistról el tudom képzelni, de Bree sohasem tenne ilyet! Vagy mégis...? Hátha...?” Shasta véleménye Aravistról megint téves volt. Igaz, büszke és kemény a természete, de hűséges és nyílt; sosem hagyná cserben bajtársát, akár szereti, akár nem. Shasta számot vetett azzal, hogy az éjszakát egyedül kell töltenie itt. Minden percben sötétebb lett, egyre kevésbé tetszett neki a vidék. Volt valami nyugtalanító ezekben a hatalmas, hallgatag kőtömbökben. Szilárdan elhatározta, hogy nem gondol kísértetekre, de sehogy sem sikerült megtartania.

— Segítség!!! — kiáltott fel hirtelen, mert érezte, valami hozzáér a lábához. Nincs abban szégyellnivaló, ha valaki ijedtében felkiált, mikor váratlanul hátulról megérintik, pláne ilyen helyen, kései időben, ha már úgylátó megbénította a rémület. Földbe gyökerezett a lába, mozdulni sem bírt, nemhogy elfutni. Bármit inkább elviselt volna, mint az üzöttséget körös-körül a régi királyok temetkezőhelyén; már hátra sem mert nézni. Ehelyett a legértelmesebbet választotta, amit csak tehetett.

Körülnézett, s a szíve egyszeriben megkönnyebbült: ami megérintette, egy macska volt csak. A gyöngye világosságánál csupán annyit látott, hogy az állat nagy és igen ünnepélyes. Ugy látszott, hosszú-hosszú évek óta él a sírok között egyedül. Szeme mintha titkokról árulkodna, melyeket ismer, de el nem mond soha.

— Cic, cic — szólította meg Shasta. — Te nem tartozol a beszélő macskák közé, igaz?

A macska csak bámult rá, különös merevséggel, aztán elindult, távolodott, és Shasta persze követte jobbi a sírokon át s tovább a sivatagi oldalra, amerre a macska vezette. Ott az állat egyenesen leült, farkát lábai köré kanyarította, arcát a sivatag felé s északnak, Narnia felé fordította, oly mozdulatlanul, mintha ellenségre lesne. Shasta lehevert mellé, háttal a macskának, arccal a sivatagnak, mert ha valaki nyugtalan, nincs okosabb, mint ha arcát a veszélynek szegzi s háta mögött valami meleget és szilárdat érez. A homok nem épp a legkényelmesebb hely az embernek, de Sasta aludt már heteken keresztül a puszta földön s meg sem érezte. Igen hamar elaludt, de még álmában is azon tépelődött, mi történhetett Breevel, Aravisszal és Hwinnel.

Hirtelen fölébredt: eddig még sosem hallott lárma verte föl. „Talán lidérces álom volt”, mondta magában. Ugyanabban a pillanatban érezte, hogy a macska elment a hátától, pedig szeretné, ha ott lenne. De még mindig behunyta szemmel feküdt, ahogy az ember fejére húzza a takarót. Bizonyosan érezte, ha fölülne, még jobban megriasztaná körös-körül a sírok látványa s a magányosság. De a zaj ismét fölhangzott — rekedt, szívettépő kiáltás, háta mögül a sivatagból.

A hold fényesen sütött. A sírok jóval nagyobbak voltak és közelebbek, mint elképzelte — szürkének hatottak a holdvilágnál. Óriási, ijesztő alakoknak tűntek föl, sötét köpeny borította őket tetőtől talpig. Semmiképp nem kellemes környezet annak, aki egyedül éjszakázik ezen a baljós helyen. Túloldalról, a sivatagból ismét megszólalt a hang. Hátat kellett fordítania a síroknak, bár nem szívesen tette, s fürkészte a homokmezőt. Újra kitört a vad kiáltás.

„Remélem, nem megint az oroszlánok” gondolta. Valóban másféle hang volt, mint az oroszlánüvöltés, mehet azon az éjszakán hallott,

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

mikor Aravisszal és Hwinnel találkozott: sakáltól eredt. De még ha tudta volna is, semmi kedve nem volt sakállal találkozni.

Újra meg újra megisméltődtek a hangok. „Mintha többen volnának, akármik is legyenek — vélte. — És egyre közelebb jönnek.”

Ha a józan eszére hallgat, visszatér a sírokon át a folyóhoz, ott már házak voltak, s a vadállat nem merészkedik a közelükbe. De arra meg a kísértetek. Ha átfut a sírok közt, sötét torkukból még előbújik egy. Akkor már inkább a vadállatokat választja. Ám amint az üvöltések közeledtek, kezdte meggondolni magát. Már épp nekilódult volna, mikor közte s a sivatag közt hatalmas állat bukkant föl. Az ellenfényben feketének rémlett, fogalma sem volt, mi lehet az, nagy, sörényes fejét észlelte csak, s azt, hogy négy lábon jár. Úgy látszott, figyelemre se méltatja őt, mert hirtelen megtorpant, fejét a sivatagnak fordította s elbődült, hogy visszhangzottak belé a sírok és Shasta úgy érezte, megrázkódik lába alatt a homok. Minden más hang elhallgatott, s futó lábak dobogását vélte hallani. Aztán a hatalmas vad megfordult s végig nézett rajta.

„Oroszlán! Igen, oroszlán! — gondolta Shasta. — Végem. Vajon nagyon fáj majd? Bár már túllennék rajta! Mi várhat rám a halál után? Ó, jaj! Már jön is!” Behunyta szemét s fogait összeszorította.

De fogak és karmok helyett valami melegséget érzett lábánál. Kinyitotta szemét, és döbbenetenszóval:

— De hiszen nem is olyan nagy, mint első látásra! Fele, de még negyede sincs! Esküszöm, ez a macska! Álmodhattam az előbb, hogy akkorának láttam, mint egy ló.

Akár álmodott, akár nem, most valóban a macska dorombolt a lábánál s nagy, zöld szemével bámult föl rá.

— Ó, kiscicám! — mondta zihálva Shasta. — Milyen boldog vagyok, hogy újra látlak. Rettenetes álmaim voltak.

Ismét úgy dőlt le, mint legelőször, hátuk egymásnak vetve. Érezte az állat melegét, amint beléárad.

— Soha, sohasem bántok többé egyetlen macskát sem — suttogetta félig neki, félig magának.

„Egyszer, emlékszem, kövel dobáltam meg egy kiéhezett, rühös, vén kandúrt. De elég!”

A macska összegömbölyödött és megkarmolta. „Ne hát! Mintha csak értené, amit mondok!” Aztán elbóbiskolt.

Reggel a macskának hült helyét lelte, a nap magasan járt már és a homok izzott. Shasta iszonyú szomjasan fölült, megdörzsölte szemét. A sivatag vakítón fehérlett és bár a város felől tompa morajlás hallatszott, itt tökéletes csend volt körülötte. Balra fordult, nyugat felé, hogy a nap ne tüsszön a szemébe, élesen látta a hegyeket a sivatag szélén, alig kőhajításnyira. Különösen az egyik kéklő hegy magára vonta figyelmét. Kettős, elváló csúcsáról menten rájött: ez csakis a Pire lehet, amelyről a

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

holló beszélt. „Errefelé kell majd tartanunk. Mindjárt föl is derítem, ne vesztegessük rá a időt, mire a többiek megérkeznek.” Hosszú, mély barázdát húzott lábával kettős csúcs irányában.

A legfontosabb most az volt, hogy enni-innivalóhoz jusson. Visszasietett a sírokhoz, de napvilágnál semmi félelmeset nem talált bennük — hogyan is riadhatott meg úgy éjszaka! Elindult a folyó mentén a megművelt földek felé. Embert alig látott, a városkapukat már rég ki nyitották, és a reggeli tömeg eloszlott, így kedvére dézsmálhatta a kerteket. Átmászott az egyik kerítésen három narancsot, egy dinnyét, néhány szem fűgét meg egy gránátalmát zsákmányolt.

Jóllakottan lesétált a folyópartra, de óvakodott a híd közelébe kerülni. Ivott a vízből. Oly tiszta volt, hogy ledobálta magáról átizzadt, szutykos ruhadarabjait és megmártózott benne. Shasta víz mellett nőtt föl, csaknem egyszerre tanult meg járni és úszni. Amint kijött a partra, leheveredett a fűben s elnézte Tashbaant, amint hatalmasan, dicsőségének erejében föltárult. De mindez földézte benne veszélyeit is.

Hirtelen fölremlt benne, hátha a többiek éppen azalatt értek a sírokhoz, míg ő a folyóban fürdött. „Akkor bizonyára nélkülem mentek tovább.” Villámgyorsan fölkapkodta ruháját és rohant vissza a sírokhoz, oly sebesen, hogy mire odaért, egészen kifulladt, elborította a verejték és újra olyan szomjas volt, mintha nem is lubickolt meg ivott volna.

Aki régóta várakozik valamire egyedül, az százórásnak érzi a napot. Töméntelen átgondolnivalója van, de a magános tűnődés bizony sanyarú dolog. Shastának sűrűn jártak fejében a narniaiak, kivált Corin. Ha tudná, történt, mikor fölfedezték, hogy a díványon heverő fiú, aki végighallgatta a titkos terveket, az valójában nem Corin. Kínlódva képzelte el, hogy azok a derék emberek most árulónak tartják.

De a nap lassan-lassan kúszott delelőre, és még lassabban hajlott nyugatra, és senki sem jött, és semmi sem történt, mind aggodóbbá vált. És persze most döbönt rá, hogy bár megegyeztek a találkozóhelyben, a Királysíroknál, arról szó sem esett, meddig várnak egymásra. Nem rostokolhat itt, míg csak él! Nemsokára újra beesteledik, s ő még egy éjszakát átvészelve, akár legutóbb. Tucatnyi terv is átfutott a fejében, egyik silányabb a másiknál, s végül a legrosszabbikat választotta. Elhatározta, hogy napszálltig vár, aztán visszatér a folyóhoz és annyi dinnyét csen, amennyit csak elbír, aztán nekivág a Pire hegynek egyedül, bízva abban az irányjelzésben, amelyet reggel húzott a homokba. Bolond ötlet volt, s ha olvasta volna azt a halom könyvet, amelyek sivatagi utakról szólnak, eszébe sem jut ilyesmi. De Shasta egy szál könyvet sem olvasott soha.

Napnyugta előtt azért történt valami. Épp egyik kőszir árnyékában hűsölt, s fölpillantva két lovat látott közeledni. Nagyot ugrott a szíve, mert fölismerte bennük Breet és Hwint. De mindjárt le is hűlt, mert Aravisnak nyoma sem volt, a lovakat pedig egy idegen vezette fegyveresen, csinos egyenruhában, tán valamelyik előkelő család rabszolgája. Bree és Hwin nem volt már málháslónak álcázva, rajtuk nyereg és szerszámzat. Mit jelenthet ez? „Csak csapda lehet — gondolta Shaasta. Aravist elfogták, talán megkínozták, s kiszedtek belőle mindent, Most azt lesik, hogy előbújjak és beszéljek Breevel, aztán engem is elkapnak. S ha mégsem teszem, elszalasztom az utolsó esélyt, hogy találkozom velük. Bárcsak tudnám, mi történt!” Meglapult

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

a sír mögött, pillanatonként kikukucskálva s töprengve, melyik a legkevésbé kockázatos döntés.

7. fejezet

Aravis Tashbaanban

Valójában a következő történt. Mikor Aravis látta, hogyan hurcolják el Shastát a narniaiak, ő pedig ott találta magát az utcán egyedül a két lóval, akik nagyon okosan egyetlen szót sem szóltak, egy percre sem esett pánikba. Megragadta Bree kötőfékét és nyugodtan állt, tartva mindkét lovat. Bár a szíve úgy vert, mint a kalapács, arca mit sem árult el ebből. Amint a narniai urak elvonultak, ő is tovább akart menni. De még mielőtt egy lépést is tett volna, egy fullajtár újra kiabálni kezdett. „Szörnyű ez a lármás népség” — mérgelődött Aravis, de már hallotta is: „Utat! Utat a tarkaani Lasaraleennek!” — s a fullajtárt követve ott termett négy felfegyverzett rabszolga, mögöttük négy teherhordó, vállukon gyaloghintót cipelve. A benne ülő hölgy körül díszes selyemfüggöny; azon sok-sok ezüstcsengő csilingelt és az egész utcát parfüm és virágillat lengte be. Utánuk szebbnél szebb ruhákba öltözött rabszolgánők, végül lovászok, kengyelfutók, apródok sora. És Aravis ekkor követte el az első baklövést.

Jól ismerte Lasaraleent, hiszen iskolatársak voltak, gyakran látták egymást társaságban, ugyanazokra az összejövetelekre jártak. Aravis önkéntelenül fölneézett Lasaraleenre. Tudta, hogy már férjhez ment és előkelő személyiség lett belőle. Ez végzetes volt. Amint a két barátnő pillantása találkozott, Lasaraleen azonnal fölugrott a gyalogszékben és éles kiáltásban tört ki:

— Aravis!? Hogy kerülsz ide? Az édesapád...

Nem maradt vesztegetnivaló ideje, Aravis percnyi kéedelem nélkül eleresztette a lovakat, elkapta a gyaloghintó szélét, beugrott Lasaraleen mellé és haragosan fülébe suttozta:

— Tartsd a szád! Hallottad? Azonnal el kell rejtened! Szólj a szolgálóidnak, hogy...

— De kedvesem... — kezdte újra hangosan Lasaraleen, aki különben sem bánta, ha magára vonja az emberek figyelmét, sőt törekedett rá.

— Tedd, amit mondtam, vagy szóba sem állok veled többé! — sziszegte Aravis. — Könyörgök, figyelj rám, Las! Rettentően fontos! Szólj az embereidnek, hogy hozzák magukkal azt a két lovat. Húzd be a függönyt, nehogy meglásson valaki. És kérlek, siess!

— Rendben van, kedvesem — mondta lusta hangján Lasaraleen. — Ide hozzám! (Ez a szolgálóknak szólt.) Ti ketten magatokkal hozzátok azt a két tarkaheeni lovat. Egyenest haza! — s visszafordult. — Igazán azt akarod kedvesem, hogy ebben a gyönyörű időben behúzzuk a függönyt? Ami azt illeti...

De Aravis addigra már berántotta a függönyt, hogy elfödje mindkettejüket, mint egy illatba fülledő sátor.

— Nem szabad meglátniuk. Apám nem tudja, hogy itt vagyok, mert elszöktem otthonról.

— Édesem! Ó, milyen izgalmas! — álmélkodott Lasaraleen. — Megöl a kíváncsiság, hogy mindent halljak. Kedvesem, a szoknyámon ülsz! Így már jobb. Vadonatúj, hogy tetszik? Tudod kitől kaptam?

— Ó, Las, próbálj legalább most egy kicsit komoly lenni. Hol van apám?

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Hát nem tudod? Természetesen itt. Tegnap érkezett a városba és azóta tűvé tette érted. Úristen! Ha tudná hogy mi ketten együtt, itt! Ilyen még úgyszem volt — és kuncogó nevetésben tört ki. Aravis emlékezett rá, hogy mindig ilyen képtelenül viháncolt.

— Nincs ebben semmi nevetnivaló. A dolog halálosan komoly. Hol tudsz elrejteni?

— Semmi gond, kedvesem — mondta Lasaraleen. — Hazaviszlek. A férjem távol van, így senki nem láthat meg. Hu, de elviselhetetlenül meleg van itt! Húzzuk szét a függönyt, szeretném látni az embereket. Akkor minek vettem fel az új ruhámat, hogy elbűjjak előlük?

— Remélem, senki sem hallotta, mikor rámkiáltottál.

— Persze, hogy senki! — mondta Lasaraleen szórakozottan. — De még mindig nem válaszoltál, hogy tetszik a ruhám?

— Ez most mellékes. Parancsold meg a szolgálidnak, hogy bánjanak jól azzal a két lóval. Ez is a titokhoz tartozik: narniai beszélő lovak.

— Hát ez elképesztő! És egyre izgalmasabb! Mondd, édesem, láttad már a narniai barbár királynőt? Ő is éppen Tashbaanban tartózkodik. Azt mondják, Rabadash herceg fülig szerelmes belé. Két hét óta csodálatos bálók, vadászatok és multságok vannak a városban. Én nem találok semmi különösét a jövődöbeli menyasszonyban, hanem a narniai lovagok! Azok aztán igen! Tegnapelőtt részt vettem a víziparádén, és tudod, az a ruha volt rajtam, ami...

— Hogy tudnánk rávenni a szolgálidat, tartsák titokban, hogy hívatlan látogatód jött, aki koldusruhában kerül a házádba? Még apám fülébe jutna.

— Hagyd abba ezt a rémüldözést — szólt rá Lasaraleen. — Mindjárt kapsz másik ruhát. Már meg is érkezünk.

A szolgálak megálltak és leemelték a vállukról a gyaloghintót. Mikor a függönyt széthúzták, Aravis kertes udvarban találta magát, amely hasonlított ahhoz, amelyikbe néhány perce a város másik részében Shastát bevitték. Lasaraleen rögtön be akart sietni a házába, de Aravis lázasan suttogva figyelmeztette: tiltsa meg a szolgálaknak, hogy úrnőjük vendégét bárkinek is említsék.

— Ne haragudj, de teljesen kiment a fejemből — szabadkozott Lasaraleen. — Gyertek ide! Mindnyájan! Te is, kapuőr! Ma senki sem hagyhatja el a házat. Ha bárkit rajtakapok, hogy erről a fiatal hölgyről beszél, azt agyonveretem, elevenen megsüttem, aztán hat hétig fogva tartom kenyéren és vízen. Megértettétek? Elmehettek!

Bár Lasaraleen azt mondta, megöli a vágy, hogy hallja Aravis viszontagságait, most semmi jelét nem adta érdeklődésnek. Valójában jobban szeretett beszélni, mint bárkit meghallgatni. Ragaszkodott hozzá, hogy Aravis hosszan és alaposan megfürödjék (a calormeni fürdők híresei), aztán drága holmikba öltöztette, mielőtt bármibe belefogna. Túl buzgósága, hogy a legmegfelelőbb ruhát válassza ki, Aravist majd megőriztette. Emlékezett rá, hogy barátnőjét mindig csak a ruhák, bálók és pletykák érdekelték. Aravist viszont az evezés, úszás, íjászat, vadászat meg a lovak és kutyák, így aztán mindkettő a másikat tartotta bolondnak. Végül, mikor falatozás után (főképp a tejszínhabos zselé, gyümölcs- és fagyaltfajták voltak soron), leültek a csodálatos, márványoszlopos teremben (csak az elkényeztetett kedvenc majomcsemete folytonos ugrabugrálása zavarta Aravist), akkor kérdezte meg Lasaraleen:

— Voltaképpen miért szöktél meg hazulról?

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

A történetet végighallgatva pedig azt kérdezte:

— De édesem, miért nem mentél hozzá Ahoshta Tarkaanhoz? Mindenki bolondul érte, a férjem is azt mondja, rövidesen Calormen legnagyobb embere lesz. Nemrég választották nagyvezírré, az öreg Axartha halála után. Nem tudtad?

— Bánom is én! Ránézni sem bírok — felelte Aravis.

— Gondolkozz egy kicsit, kedvesem. Három palota, az egyik a gyönyörű Ilkeen tó partján. Igazgyöngyök füzérben! Szamártéjben fürödhetsz, és engem is akár naponta láthatsz.

— Tőlem megtarthatja a gyöngyeit és palotáit!

— Mindig ilyen különös lány voltál. Kívánhatsz ennél többet?

Aravisnak nagy nehezen sikerült csak megértetnie barátnőjével, hogy komolyan beszél, és további tervei is kínna.

Abban hamar megegyeztek, hogy a két lovat nem nehéz az északi kapun át kicsempészni a városból és elvinni a sírokig. Senkinek sem jutna eszébe megállítani vagy kérdésekkel zaklatni az előkelő ruhába öltözött lovászt, aki egy pompázatos harci mént, meg egy hölgyenyereggel fölszerszámozott lovat száron vezet. Különben Lasaraleen válogathat az alkalmas lovászok közt, akikre rábízhatja. Aravis személye már nagyobb gondot okoz. Először azt javasolta, hogy lefüggönyözt a gyaloghintón vigyék ki a házból. De Lasaraleen figyelmeztette, hogy a gyaloghintók csak a városban használatosak, kapun kilépve már bizonyosan ellenőriznék az utast az örök.

Sokáig tanácskoztak, s ez annál fárasztóbb volt Aravisnak, mert barátnőjét minduntalan a lényegre kellett visszaterelnie. Végül Lasaraleen összecsapta tenyerét és felkiáltott:

— Megvan! Egyetlen út vezet ki a városból anélkül, hogy a kapukat érintené. A Tisroc kertje (Örökké éljen!) Egyenest a folyóhoz visz és van ott egy vízikapu. Csak a palotához tartozók használhatják. Tudod, kedvesem, mi közénk számítunk — s itt kuncogott egy kicsit. — Mondhatom, szerencséd, hogy velem találkoztál. A Tisroc olyan kegyes hozzánk (Örökké éljen!). Csaknem naponta meghív minket a palotába, szinte az a második otthonunk. És én úgy szeretem a hercegeket, hercegnőket! Rabadasht meg egyenesen imádom! Legszívesebben éjjel-nappal köztük lennék. Mért ne surrannék be vele sötétedés után, hogy kibocsássalak a vízikapun? Mindig akad ott néhány kikötött csónak és ha netán rajtacsípnének...

— Akkor el vagyunk veszve.

— Ó, kedvesem, ne vedd annyira a szívedre. Azt akartam mondani az előbb, ha netán elkapnának, azt hiszi mindenki, megint Lasaraleen talált ki valami bolond csínyet. Ismerem őket. A minap is mi történt! Ezt hallgasd meg! Csuda egy eset...

— Ha elfognak, én vagyok elveszve, nem te — mondta élesen Aravis.

— Ó... igen... értem, mit akarsz mondani, édesem. Van valami jobb ötleted?

Aravis hallgatott, majd így válaszolt:

— Nincs. Kockáztatnunk kell. Mikor indulhatunk?

— Ma éjszaka semmiképp — mondta Lasaraleen. — Nagy mulatság lesz. Hú, most jut eszembe, a hajamat is rendbe kell hozatnom. Az egész palota fényárban fog úszni. És mennyien lesznek! Eltart holnap estig is.

Aravisnak most éppen rosszkor jött ez a hír, de jó képet vágott hozzá. A délután igen lassan múlt, és megkönnyebbült, mikor

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Lasaraleen végre elment a mulatságra. Már belefáradt szüntelen viháncolásába, fecsegésébe, a ruhákról, bálokról, esküvőkről, eljegyzésekről botrányokról. Korán lefeküdt és legalább most jól érezte magát: felüdülés volt újra puha párnán, selyemtakaró alatt aludni.

A következő nap is csigalassúsággal telt. Lasaraleen mindenáron vissza akart menni az ünnepségre és azt magyarázta barátnőjének, hogy Narnia az örökös hó és jég hazája, démonok és varázslók lakják, és semmi áron nem menne oda.

— Pláne egy parasztfiúval! — mondta. — Gondold el, kedvesem. Ez mégsem való.

Valójában Aravisnak is többször megfordult a fejében ilyesmi, de annyira kimerítette barátnője locsogása, hogy most először ismerte be, mennyivel kellemesebb volt Shastával utazni, mint hallgatni Lasaraleen társadalmi sikereit. Csak annyit mondott:

— Ne felejtsd el, ha Narniába érünk, én éppolyan senki leszek, mint ő. Különben is, köt az ígéretem.

— Gondold meg! — és Lasaraleen csaknem sírva fakadt. — Ha egy csöpp eszed van, a nagyvezír felesége lehetnél!

Aravis kiment a lovakhoz, hogy beszéljen velük.

— Egy lovász kivezet benneteket napnyugta előtt a Királysírokhoz. Málha nélkül. Fölnyergelve és kantározva mentek. Hwin, a nyeregűtőben lesz enivaló, Bree-nél a teli vizestömlő. A szolga parancsot kap, hogy megálljon veletek a híd túlsó felén, ott ihattok kedvetekre.

— Onnan pedig észak és Narnia! — suttozta Bree. — De ha Shasta nem lesz ott a síroknál?

— Akkor vártok rá. Remélem, rendesen elláttak itt benneteket.

— Soha jobb istállót — mondta Bree. — De ha ennek a locska barátnődnek a férje azért fizeti az istállómestert, hogy a legjobb zabot adja, akkor a fickó becsapja.

Aravis és Lasaraleen a márványteremben vacsorázott, és két óra múlva mindketten indulásra készen álltak.

Aravis úgy volt öltözve, mint egy előkelő ház rangos szolgálólánya, arcán fátyolt viselt. Megállapodtak, ha bárki Aravisról kérdené Lasaraleent, azt feleli, hogy a rabszolgája, s ajándékul szánja az egyik hercegnek. Gyalog indultak útnak. Néhány perc múlva a palota kapujához értek. Bár a katonák őrségben álltak, de parancsnokuk ismerte Lasaraleent, s tisztelegve tovább engedte őket. Átsiettek a Fekete Márványtermen. Itt temérdek udvari ember és szolga jött-ment, így még kevésbé tűntek föl. Innen az Oszlopos termen át jutottak a Szoborterembe, majd tovább a folyosókon elhaladtak a Trónterem rézveretes ajtaja mellett. Leírhatatlanul nagyszerű volt mindaz, amit a lámpák tompa világánál láthattak.

Végre eljutottak a kertes udvarba, mely teraszokon át vitt lépcsőzetesen lefelé a domboldalon. A kert aljában állt a Régi Palota; falai csaknem feketék már az évszázadok füstjétől, kormától, porától. Itt már sokkal kevesebb fény világított, csupán néhány fáklya lobogott a folyosók falán itt-ott elhelyezett tartókban. Lasaraleen hirtelen megállt, nem tudva, jobbra vagy balra kell-e fordulniuk.

— Menj tovább! Ne állj meg! — súgta Aravis, és szíve hevesen vert. Minden saroknál attól félt, apja toppan eléjük.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Azon tűnődöm... — kezdte Lasaraleen —, nem vagyok biztos benne, melyik folyosón jutunk ki innét. Azt hiszem, balra. Igen, most már emlékszem. Milyen bolondság!

A baloldalt választották, itt a folyosó alig volt megvilágítva és lefelé vezetett.

— Ez az! Jól van. Emlékszem a lépcsőkre — súgta Lasaraleen.

De ebben a pillanatban, szemben velük bolygó fénypont tűnt fel. Egy másodperc múlva a sötét sarkon két férfi árnyéka jelent meg, amint kezükben gyertyát tartva hátrálva lépkednek, ahogyan csak királyi személyiség jelenlétében szokásos.

Lasaraleen megragadta barátnője karját, és Aravis ebből a görcsös szorításból érezte csak meg, mennyire fél. Furcsa, hogy így reszket, ha a Tisrockal jó barátságban van. Csodálkozott, de alig jutott ideje a töprengésre, mert Lasaraleen visszarántotta a lépcső tetejére s vadul tapogatta a falat.

— Itt egy ajtó! Gyorsan! — suttogta.

Beléptek rajta és nagyon óvatosan behúzták maguk mögött.

Teljes sötétség vette körül őket. Aravis hallotta, hogy barátnője félelmében piheg.

— Tash megment bennünket — suttogta. — Mi lesz, ha ide jönnek? Hová bújjunk?

Talpuk alatt vastag szőnyeg. Vakon lépkedtek előre a sötétben, míg belé nem ütköztek egy díványba.

— Guggoljunk le mögé — nyöszörögte Lasaraleen. — Ó, csak ne jöttünk volna ide!

Éppen annyi hely volt a dívány s a lefüggönyözött fal között, hogy lehúzódhattak. Lasaraleen foglalta el a jobbik helyet, ő takarva volt. Aravisnak csak a dívány széle jutott, fél feje kilátszott mögüle úgy, hogy ha valaki gyertyával betéved, elsőnek őt veszi észre. Persze, mivel fátyolt viselt, legföljebb egy homlokot és szempárt láthat.

Aravis kétségbeesetten taszigálta Lasaraleent, hogy szorítson számára egy kicsit több helyet, de az rémületében a maga önző módján hátat fordított s megcsípte Aravis lábát. Végül is elcsendesedtek, csak zaklatott lélegzésük hallatszott.

— Itt biztonságban vagyunk? — kérdezte alig hallhatón Aravis.

— I-igen... azt hiszem — kezdte Lasaraleen. — De az idegeim... — már nem fejezhette be, mert rettentő robaj kinyílt az ajtó és fény áradt be rajta.

Mivel Aravis a fejét sem húzhatta lejjebb, mindent látott. Először két rabszolga lépett be (süket és vak mind a kettő, mint Aravis jól sejtette, titkos tanácskozások személyzete), háttal jártak, gyertyát hordva kezükben. Oldalt foglalták el helyüket a dívány két végénél. Ez jól is jött, mert Aravist takarta az előtte álló szolga, ő viszont kilesphetett mogulé.

Ezután öreg, nagyon kövér ember lépett be a szobát furcsa, csúcsos főveget viselt, erről a lány azonnal ráismert a Tisrocra. A drágakövek közül, melyek elborították, a legkisebb is többet ért, mint a narniai urak köntősei és fegyverei együttvéve; de olyan hájas volt, ruháján annyi fidres-fodros csipkedész, sujtás, fityegő gomb, csat, rojt és talizmán, hogy Aravis igazán nem tehetett róla, ha neki a narniai viselet és férfiizlés még csak sokkal jobban tetszett.

Nyomában magas, fiatal férfi, tollas, gyémántos turbánban, oldalán elefántcsont berakásos hüvelyű handzsárral. Igen izgatottnak látszott, szeme és fogai vad villogtak a gyertyafényben.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Utolsónak alacsony, púpos, ráncos képű öregember jött be, és Aravis iszonyodva ismert rá benne az új nagyvezírré, az ő eljegyzett jövőbelijére, Ahoshta Tarkaanra.

Mihelyt mind a hárman beléptek, a terem ajtaját zárták, a Tisroc meglegedett sóhajjal foglalt helyet a díványon. A fiatal férfi állva maradt előtte, a nagyvezír pedig két térdére és könyökére esve, arcát a szőnyeg temette.

8. fejezet

A Tisroc palotájában

— Ó, atyám, te nagyhatalmú, és én szememnek gyönyörúsége — kezdte a fiatal férfi, elhadarva, összefolyón a szavakat, kedvetlenül, mintha a Tisroc korántsem volna szemének gyönyörúsége. — Éljen örökké! De végképp tönkretettél engem. Ha napkeltekor, amint fölfedeztem a barbár narniaiak szökését, te rendelkezésemre bocsátod a leggyorsabb gályákat, akkor talán utolérhettem volna őket. Ehelyett utasítottál, hogy először alaposan nézzek körül, hátha jobb helyet kerestek maguknak a kikötőben. Így egy teljes napot veszítettünk, ők pedig már réges-rég elillantak azóta. Az a hamis drágakő, aki... — és itt olyan cirkalmas kifejezések záporoztak Susanról, a királynőről, amelyek nem tűrik a nyomdafestéket, hiszen ez a fiatal férfi Rabadash herceg volt, s a hamis drágakő a narniai Susan.

— Csillapodj, fiam — szólt rá az apja. — Hiszen a vendégek távozása aligha üt akkora sebet a józan házigazda szívében, hogy könnyen ki ne gyógyulhatna belőle.

— De nekem ő kell! — kiáltotta a herceg. — Belehalok, ha nem kapom meg azt a hamis, kevély, feketeszívű kis szukát! Nem jön álom a szememre, az étel ízetlen a számban, és szépséges arcától a tekintetem is elborul. Csak azért is megszerzem a barbár királynőt!

— Milyen igaza van a költőnek — jegyezte meg a vezír fölemelve kissé poros fejét a szőnyegről. — „A józanság forrásának kortyai kioltják a lángoló ifjonti szerelmet.”

Ettől a herceg végképp felbőszült.

— Kutya! — üvöltötte és jókat rúgott a vezír fenekébe. — Ne merészd nekem a költőket idézni! Jó pár maximát és verset faragtam magam is, de már ki nem állhatom őket!

Aravis egy csöppnyi szánalmat sem érzett a vezír iránt. A Tisroc láthatón gondolataiba mélyedt, majd hosszú hallgatás után nyugodtan ennyit mondott:

— Fiam, tartózkodj tőle, hogy tiszteletre méltó és bölcs vezírünket megrugdosd. Ne feledd, a drágakő a szemétdombba rejtve is megőrzi értékét. Becsüld az idős kort és fékezd magadat. És most mondd el nekünk, mi az óhajod és javaslatod.

— Azt óhajtom és ajánlom, ó atyám — szólt Rabadash —, hogy haladék nélkül mozgósítsd győzhetetlen hadseregünket és támadjuk meg a háromszorosan átkozott földet, Narniát, pusztítsuk ki tüzzel-vassal és csatoljuk határtalan birodalmadhoz, öljük meg a fő-fő királyt és minden ivadékát, kivéve Susan királynőt. Mert hozzám kell jönnie feleségül, de előbb lakoljon kemény leckével nyakasságáért!

— Értem, fiam — mondta a Tisroc —, de nincs olyan érv, amivel engem rávehetsz, hogy nyílt háborút viseljek Narnia ellen.

— Ha nem volnál az apám, örökéletű Tisroc — mondta a herceg, fogát csikorgatva —, azt felelném, így csak a gyávák beszélnek.

— Ha nem volnál a fiam, forrófejű Rabadash — felelte az apja —, rövid lenne az életed, de a halálad hosszú ezért a válaszáért.

Tisroc higgadt, lefojtott szavaitól Aravisban megfagyott a vér.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— De miért, ó atyám? — szólt most a herceg a legudvariasabb hangon. — Miért gondoljuk meg kétszer is, megbüntessük-e Narniát? Hiszen azon sem tépelődünk sokai, felkössük-e a tolvaj szolgát, vagy a kivénhedt ló húsát vessük-e oda a kutyáknak! Ezer dárda kell csak, hogy öt hét alatt meghódítsuk. Negyedrangú kis tartomány az egész. Szégyenfolt birodalmad peremén.

— Kétségtelen, hogy ezek a barbár, kis országok, melyek magukat szabadnak nevezik, ami igazában lustaságot, rendetlenséget és életképtelenséget jelent — mondta a Tisroc — gyűlöletesek az istenek és minden erkölcsi tekintély előtt.

— Akkor miért tűrjük, hogy egy ilyen Narnia ennyi időn át dacoljon velünk?

— Tudtodra kell adnom, ó legbölcsebb herceg — szólt közbe a nagyvezír —, hogy atyád üdvös és örökké tartó uralkodása előtt Narniát hó és jég borította, és ráadásul egy hatalmas boszorkány tartotta uralma alatt.

— Ezt nagyon jól tudom, fecsegő vezír — felelte a herceg. — De azt is, hogy már halott. A hó és jég is eltűnt rég és Narnia manapság egészséges, gazdag és gyönyörű ország.

— És ez a változás, ó igen művelt herceg, kétségtelen azoknak az általad gonosznak nevezett személyeknek és varázslataiknak köszönhető, akik most Narnia uralkodói.

— Az én véleményem az, hogy inkább a csillagok és a természet változása okozta mindezt — mondta a herceg.

— Talán, egyszer eldöntik a kérdést a tudósok — szólt Tisroc. — Én nem hiszem, hogy akkora változás vagy a boszorkány megölése erős mágikus hatás nélkül végbemehet. Csak olyan országban lehetséges ilyesmi, ahol démonok laknak vadállatok alakjában, akik beszélni tudnak, mint az emberek, és szörnyetegek, akik félig emberek, félig állatok. Arról is tudunk, hogy Narnia legfőbb uralkodóját (akit az istenek megvetnek) egy förtelmes külsejű, rosszindulatú démon támogatja, aki oroszlán képében szokott megjelenni. Ezért Narnia megtámadása nagyon is kétes kimenetelű vállalkozás. Elhatároztam, hogy nem nyújtom érte a kezemet, nehogy megégessem.

— Milyen áldott ország Calormen — szólalt meg a vezír felemelve fejét a szőnyegről —, ahol az uralkodót az istenek így kegyeikbe fogadták, megáldva okossággal és körültekintéssel. A mi megingathatatlan és bölcs uralkodónk is, lám azt tanácsolja, ne nyújtsuk ki a kezünket olyan kívánatos falat után, mint Narnia. A költő ezt így fejezi ki... — de ebben a pillanatban Ahoshta észrevette, hogy a herceg már emeli a lábát, így menten elhallgatott.

— Fájdalmas bevallani — mondta mély hangján Tisroc —, hogy minden reggel elsötétedik szememben a nap, éjszaka nem enyhít meg az álom, ha arra gondolok, Narnia még mindig szabad ország.

— Ó, atyám — szólalt meg Rabadash. — Hogyan segíthetnélek hozzá, hogy bátran kinyújthasd karodat Narnia után, és sértetlenül húzhasd vissza?

— Ha megleled a módját, te leszel a legjobb fiú a világon, ó Rabadash.

— Hallgass meg, ó atyám! Még ma éjjel, ebben az órában kétszáz lovassal átkelek a sivatagon. Őrizd meg a látszatot az emberek előtt, hogy te semmiről sem tudsz. A második reggelre Lune király várában, Anvardban leszek, Archenlandban. Békében vagyunk velük, tehát

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

felkészületlenül éri majd őket, hogy Anvardot kardcsapás nélkül elfoglaljuk. Aztán onnét átvágtatok a szoroson át Narniába, bevesszük Cair Paravelt. A király nem lesz a helyén; mikor ott jártam, épp háborúra készült az óriásokkal az északi határon. Cair Paravel nyitott kapuval fogad majd, csak be kell lovagolnunk rajta. Óvatos és udvarias leszek, olyan kevés narniai vért ontok, amennyire csak tehetem. Aztán már elég kiülnöm, míg a Splendour Hyaline befut a kikötőbe, földézetén Susan királynővel, s amint a partra teszi lábát, foglyul ejtem a madárkát. Aztán nyeregbe ugrom vele, és hajrá, vissza Anvardba!

— De megeshetik, ó fiam — így a Tisroc —, hogy a lány elfogásakor valamelyiktek, vagy Edmund király, vagy te, életét veszti.

— Csekélyke csapat az övök — mondta Rabadash — odarendelem tíz hű emberemet, hogy Edmundot lefegyverezzék és megkötözzék, így a magam vérszomját megfékezve nincs semmiféle háborús ok a főkirály és miköztünk.

— És ha a Splendour Hyaline előbb ér Cair Paravel várához, mint te?

— Ezt nem hiszem, más a széljárás, atyám.

— Csak még egy szót, leleményes eszű fiam. Elmagyaráztad, hogyan szerzed meg a barbár leánykát, de ám nem, miképp hajtom majd uralmam alá én Narnia országát.

— Megfeledeztél róla, ó atyám, hogy mikor én lovasaimmal úgy zúgok át Narnián, akár a kilőtt nyíl, Anvardot már egyszer s mindenkorra elfoglaltuk? S ha Anvard a kezekben van, ott van Narnia kapujában, s az anvardi helyőrséget apránként addig növelheted, míg hatalmas sereggé nem válik.

— Világosan és megfontoltan beszéltél, fiam. Mégis hogyan húzzam vissza kezem, ha mindez kudarcba fullad?

— Azt mondod, hogy az egész az én vétkem, tudod és beleegyezésed nélkül, akaratom ellenére történt. Szerelmem elvakított, elragadott ifjúi hevem.

— És ha a legfőbb király visszaköveteli hűgát, a barbár nőt?

— Biztosítlak, ó atyám, nem teszi. Bár tudja, hogy Susan szeszélye elutasította a házasságnak még a gondolatát is, de Péter király okos és megértő férfiember, semmiképp sem kívánja elveszíteni a mi kitüntető, baráti szövetségünket, sőt később tán szívesen látja unokaöccsét, majd annak fiát Calormen trónján.

— Nehéz lesz megértetni vele az örökösödést, ha én örökké élek, amit, semmi kétség, te is szívből kívánsz — mondta szokatlanul rideg hangon a Tisroc.

— Ezenkívül, ó atyám és szemem gyönyörűsége — szólalt meg egy percnyi kínos hallgatás után a herceg —, leveleket írunk majd a királynő nevében, amelyekben kimondja, mennyire szeret engem és nem vágyik Narniába visszatérni. Hiszen köztudomású, hogy a nők állhatatlanok, mint a szélkakas. S ha nem is hisznek el odahaza mindent, ami a levelekben áll, ki merészelne fegyveresen érte jönni Tashbaanba?

— És te, fényes elméjű vezír, bölcsességeddel támogatod-e ezt a rendkívüli javaslatot?

— Ó, örökéletű Tisroc — válaszolta Ahoshta —, a te atyai szereteted nem ismeretlen számomra, s tudom, hogy a fiúk atyjuk szemében a karbunkulusnál is drágábbak. Hogyan merném hát őszintén föltárni előtted véleményemet olyan ügyben, amely a magasztos herceg életét veszélyezteti?

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Igenis merészeld — mondta a Tisroc —, hiszen magad is tudod: ha nem mondd ki, legalább akkora veszélyt rejt, mintha kimondod.

— Hallom és engedelmeskedem — sóhajtott a nyomorult ember. — Tudd meg, ó nagyeszű Tisroc, először is a veszély, melyet a herceg előidézhet, korántsem akkora, amilyennek látszik. Hiszen az istenek a barbároktól megtagadták a megfontolt ész világosságát, amit költészetük bizonyít legjobban. Eltérőn a miénktől, amely teli van aranyigazságokkal, aforizmákkal, az övék egyébről sem szól, mint háborúról és szerelemről. Ennélfogva semmi sem nemesebb és csodálnivalóbb az ő szemükben az efféle örült vállalkozásnál. Auuu! — jajdult föl, mert a herceg az „örült” szóra újra belerúgott.

— Nyugalom, fiam, nyugalom! — szólt rá a Tisroc. — És te, nagyrabecsült vezír, akár belédfojtja a szót valaki, akár nem, folytasd félbeszakított ékesszólásoddal. Hisz a bölcs embert az jellemzi, minél hevesebben akadályozzák, annál merészebben nyilvánítja ki véleményét!

— Hallom és engedelmeskedem — mondta a vezír és addig izgett-mozgott a szőnyegen, mígnem sikerült fenekét Rabadash lábától távol biztonságba helyeznie.

— Tehát mi sem bocsánatosabb, sőt becsesebb számukra, mint az ilyen kockázatos kísérlet, főképp ha látják, hogy egy asszony szerelmének megszerzésére irányul, így, ha valamilyen szerencsétlen véletlen folytán a herceg a kezükbe esne, bizonyos, hogy nem ölnék meg. Még az is meglehet, hogy bár nem sikerül magával hoznia a királynőt, de hajmeresztő vakmerősége és szenvedélye megnyeri a vonakodó hölgy szívét.

— Ezt most jól eltaláltad, vén fecsegő — szólt Rabadash. — Nagyon jól! Bár abban a csúf koponyádban ötlötted ki.

— Gazdáim dicsérete a legszebb jutalmam — mondta Ahošta. — S folytatva, ó Tisroc, kinek uralma végeérhetetlen, azt hiszem, az istenek is úgy akarják, hogy Anvard a herceg kezére jusson. Ha pedig így lesz, Narniát is a markunkba kaparintottuk.

Hosszú szünet következett ezután, a termeket betölt síri csöndben a két nő alig mert levegőt venni. Végül is Tisroc megszólalt:

— Menj, fiam. Tedd, ahogy elmondtad. De a legkisebb támogatásra, segítségre se számíts. Nem állok bosszút, ha megölnek, és ha bebörtönöznek a barbárok, nem szabadítlak ki. Akár győzöl, akár elbuknál, s a szükségesnél egyetlen cséppel több narniai vért ontasz ki, és ebből háború támad, örökre kitagadlak és öcséd követ majd a trónon. És most menj! Járj szerencsével. A rendíthetetlen és ellenállhatatlan Tash isten ereje lakozzék kardodban és lándzsádban.

— Hallom és engedelmeskedem — kiáltotta Rabadash, majd egy percre letérdelt atyja elé, megcsókolta kezét és kirohant a szobából.

Aravis nagyot csalódott s belédermedt a rémületbe, mert a vezír és a Tisroc a helyén maradt.

— Ó, vezír — szólalt meg a Tisroc —, bizonyos, hogy hármunkon kívül egy lélek sem tud erről az éjszakai tanácskozásról?

— Uram, ebben bizonyos lehetsz. Hiszen én javasoltam, majd te csalhatatlan előrelátásoddal beleegyeztél, hogy itt találkozzunk a Régi Palotában, ahol még sosem tartottak tanácsulást és a háznép sem zavarhat bennünket.

— Jól van — mondta a Tisroc. — Ha bárki megtudja, kijelentem, egy óránál tovább nem marad életben. Neked is, ó vezírem, ki kell törülnöd

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

az emlékezetedből. Én is hasonlóképpen teszek, mert örökre el akarom felejteni a herceg tervét. Tudtom és egyetértésem nélkül indult el, fogalmam sincs, merre, az ifjúság engedetlenségével dühödt sietségében elfelejtett tájékoztatni. Mi leszünk a legjobban meglepve, ha meghalljuk a hírt: Anvard a kezébe került.

— Hallom és engedelmeskedem — mondta Ahoshta.

— Remélem, nem gondolod rólam még titkon sem, hogy én vagyok a legkegyetlenebb kőszívű atya, aki egyenesen a halálba küldte elsőszülött fiát. Tán még örülnél is, hiszen nem szereted a herceget. Belelátok a szívedbe.

— Ó, feddhetetlen Tisroc, veled összehasonlítva nemcsak a herceget nem szeretem, de a saját életemet, a kenyeret, a vizet vagy a napfényt sem.

— Érzéseid emelkedettek és kifogástalanok — mondta Tisroc. — De nem kedvelem az effélék összehasonlásait trónom hatalmával és dicsőségével. Ha győz a herceg mienk Archenland és utána talán Narnia. Ha rajta veszt, van még tizenhét fiam. Bár Rabadash az elsőszülött, s így a trón örököse, de kezd veszélyessé válni. Családunkban öt Tisroc halt meg idő előtt Tashbaanban, mert a legidősebb fiúk belefáradtak, hogy kivárák, míg trónra kerülnek. Jobb, ha a herceg a birodalmon kívül éli harci buzgalmát, mint itthon, tétlenségben. És most, kitűnő vezírem, atyai aggodalmam pihenésre áhítozik. Küldd a zenészeket szobámba. De még mielőtt aludni térsz, utasítsd vissza a harmadik szakács kegyelmi kérvényét, mert a főztjétől emésztési zavaraim támadtak!

— Hallom és engedelmeskedem — mondta a vezír négykézláb hátrált az ajtó felé, majd fölkel, meghajolt és kiment. A Tisroc csöndben ülve maradt a díványon és Aravis már attól félt, hogy ott aludt el. Végül nagy nyögések, sóhajtások közepette föltornázta képtelenül kővér testét, jelt adott a rabszolgáknak, hogy világítsanak, és kiballagott a szobából. Az ajtó becsukódott mögötte, a helyiség teljes sötétségbe borult, és a két nő újra szabadon lélegzett.

9. fejezet

Át a sivatagon

— Jaj, de borzasztó! De borzasztó! — nyöszörgött Lasaraleen. — Ó, kedvesem, annyira félek, reszket minden tagom! Nézd!

— Gyerünk! — mondta Aravis, aki maga is reszketett. — Visszamentek az új palotába. Ha innen kijutunk, biztonságban leszünk, így is rengeteg időt veszítettünk. Vezess le a vízikapuhoz olyan gyorsan, ahogy csak tudsz.

— De kedvesem, hogy képzeled? — nyafogta Lasaraleen. — Semmit sem tehetek, most igazán semmit! Az idegeim! Nem! Pihennünk kell egy kicsit, aztán visszamegyünk a házamba.

— Miért vissza?

— Hát nem érted? Olyan kiállhatatlan vagy! — fakadt sírva Lasaraleen.

Aravis határozott, most nincs irgalom.

— Ide figyelj! — ragadta meg Lasaraleent és megrázta. — Ha még egyszer kiejted a szádon, hogy menjünk vissza, ha most azonnal nem viszel le ahhoz az átkozott vízikapuhoz, tudod mit teszek? Kirohanok ezen a folyosón és végigüvöltöm az utat. Akkor mindkettőnket elfognak.

— De... de akkor m-m-megölnek! — dadogta Lasaraleen. — Nem hallottad, mit mondott az előbb a Tisroc? (Örökké éljen!)

— Inkább öljenek meg, mintsem Ahoshta felesége legyek! No gyerünk!

— De utálatos vagy! Micsoda helyzetbe kerültem!

Végül is alávetette magát Aravisnak. Szótlanul vezette a lépcsőkön, át egy újabb folyosón, s azon keresztül kijutottak a levegőre. A palota kertjében álltak, mely teraszosan lefelé lejtett a városfalhoz. A hold ragyogón sütött. Az ilyen kalandos vargabetűk során hiába jár valaki szebbnél szebb helyeken, túl ideges, vagy nagyon a sietős a dolga ahhoz, hogy értékelje őket. Így járt Aravis is (bár évek múlva is emlékezett rá), csupán futó benyomása maradt a pázsitról, a sustorgó szökőkutakról, gondozott kertről, a ciprusfák fekete árnyáról. A kert mélyére értek, itt a kerítés fala ijesztően magasodott előttük. Lasaraleen annyira reszketett, hogy képtelen volt kinyitni a kaput. Aravisnak sikerült. Végre valahára ott csillogott előttük a holdfényben a folyó. Néhány csónak ringott a kis öbölben.

— Isten veled, és mindent köszönök — mondta Aravis. — Bocsáss meg, ha rondán viselkedtem. De gondold el, mitől szabadultam meg!

— Ó, Aravis, drágám! Nem gondoltad meg magad? Láthattad az előbb, milyen nagy ember Ahoshta!

— Nagy ember?! Undorító, csúszómászó rabszolga, meghunyászkodik, mikor belerúgnak, de a kellő pillanatban mindent a maga hasznára fordít, félrevezeti még azt a szörnyeteg Tisrocot is, aki saját fiát küldi a halálba. Gyalázat! Előbb lennék apám tányérmosójának a felesége, mint ennek a hitvány senkiházinak.

— Ó, Aravis! Hogy ejthetsz ki a szádon ilyen rémségeket? Pláne a Tisrocról! (Örökké éljen!) Amit tesz, az csak helyes lehet.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Isten veled! Elfelejtettem mondani, hogy a ruháid gyönyörűek, és a házad is. Bizonyosan nagyon boldog vagy itt, de ez az élet nem nekem való. Halkan csukd be a kaput mögöttem.

Aravis kitépte magát barátnője öleléséből, beugrott az egyik csónakba, eltaszította a parttól, és hamarosan kinn volt a fősodrásban, fölötte az óriási hold és tükörkepe mélyen lenn a víztükörben. Friss volt a levegő, és hűvös, amint a part mentén haladt. Bagolyhuhogást hallott valahonnan, „így már sokkal jobb” — gondolta.

Egész életét vidéken töltötte, és első perctől gyűlölte Tashbaant. Ahol kikötött, sötét volt, mert a part meredeken emelkedett fölfelé, és a fák elnyelték a hold fényét. Rátalált az útra, amelyen előző nap Shasta is fölkapaszkodott. Följutott a tetőre, ahol a mező véget ért és a homoksvatag kezdődött. Ő is rögtön észrevette a Királysírok furcsa, sötét kötömbjeit. Bármilyen bátor lány volt, szíve szaporán vert. Arra gondolt, hátha a többieket nem találja ott, de a kísérteteket annál inkább. Fölszegte fejét, vacogó fogait összeharapta és elindult egyenesen a sírok felé. Még oda sem ért, meglátta a két lovat és a szolgát.

— Visszamehetsz az úrnődhöz! — fordult hozzá. Kiment a fejéből, hogy a városkapukat reggelig bezárták. — Fogd a pénzt a szolgálatodért!

— Hallom és engedelmeskedem — mondta a szolga, és azon nyomban nekiiramodott a városnak. Nem kellett siettetni, mert a sírok között más sem járt az eszében, mint a kísértetek. A következő percben Aravis nem győzte Hwin és Bree orrát, sörényét csókolgatni.

— Itt jön Shasta! Hála Aslannak! — örvendezett Bree.

Aravis körülnézett. Messziről megismerte a fiút, aki csak akkor mert előbújni rejtekhelyéről, mikor a szolga elment.

— Egy percet sem veszíthetünk — mondta Aravis, és röviden beszámolt Rabadash hadjáratáról.

— Áruló gazemberek! — rázta Bree a sörényét és dobbantott egyet. — Támadás békeidőben, hadüzenet nélkül? De mi elébe vágunk, mielőtt odaér!

— Gondolod, hogy lehetséges? — kérdezte Aravis és Hwin nyergébe pattant.

Shasta elismerő irigykedéssel nézte.

— Brooh-hooh! — nógatta Bree a fiút. — Ugorj föl! Persze, hogy lehetséges! Gyerünk!

— Azt mondta, még ma éjjel indulnak — mondta Aravis.

— Üres fecsegés — szólt Bree. — Kétszáz lovat, katonát hadrendbe állítani, felszerelni és elindítani egy perc alatt! Tehát merre megyünk? Északnak?

— Nem. Ezt bízátok rám! — mondta Shasta. — Húztam egy vonalat a homokban, majd megmagyarázom. Itt lesz valahol... aha, megvan!

— Éjjel-nappal egyvégtében nem vágózhatunk, olyan csak a mesében van. Hol lépésben megyünk, hol ügetésre fogjuk — mondta Bree. — Amikor lassítunk, ti ketten leszálltok és sétáltok egy darabon. Készen vagy, Hwin? Mehetünk?

Eleinte gyönyörű volt az út. Közben késő éjszaka lett, a svatag homokja már kiadta a napközben magába szívott meleget. A levegő inkább hűvös volt és friss. A svatag a holdfényben úgy csillogott, mint a sima víztükör vagy egy nagy ezüst tálca. A két ló patáinak dobogásán

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

kívül sehol semmi zaj. Shastát elnyomta volna az álom, ha időközönként le nem száll a nyeregből, hogy gyalogoljon.

Így tartott ez órákon át. Majd eltűnt a hold, úgy tetszett, halotti sötétségben lovagolnak tovább. Aztán eljött a perc, mikor Shasta élesebben látta Bree fejének körvonalait és lassan, nagyon lassan az éjszaka derengő szürkességbe váltott. Körülöttük némaság, mintha egy kihalt világban járnának. Shasta rettenetes kimerültséget érzett, testét hideg rázta, szája kiszáradt. Egész úton hallgatta a nyereg nyikorgását, a zabla csörgését, a paták tompa dobogását.

Végre jobbra, a horizont alján világosszürke, majd egy pirosuló csík jelent meg. Hajnalodott, de madáracsicsérgés nélkül. Boldog volt, hogy nyeregben ül, mert már nagyon fázott. Hirtelen fölkelt a nap és minden megváltozott. A szürke homoksivatag sárgán fölragyogott, mintha drágakövekkel hintették volna tele. Balra a két ló és lovas elképzeldhetetlenül hosszú árnyéka versenyzett velük. A Pire hegység kettős csúcsa ott magaslott a távolban.

Hátranéztek és megörültek, hogy Tashbaan városa milyen kicsi már és milyen messze van tőlük. A sírokat alig lehetett észrevenni, szinte elnyelte őket a magányos, csipkézett szélű halom: Tisroc gyűlölt városa. Ettől mindenki fölvidult. De nem sokáig. Mert mikor először néztek vissza a városra, az valóban nagyon messzinek hatott, ám mivel egy óra múlva is ugyanezt tapasztalták, Shasta többé hátra sem pillantott, hiszen úgy érezte, egy tapodtat sem haladnak előbbre. A nap kibíratlanul sütött, úgy vakította szemét a homok, hogy belefájdult, de nem hunyhatta be, a többiek helyett is neki kell nyitva tartania, nehogy elvétsék a Pire hegység csúcsait.

Majd jött a hőség. Shasta akkor érezte igazán, mikor leszállt a lóról és gyalogolni próbált. Amint először lépett a homokba, a forróság szinte arcába csapott, mintha kemenceajtót nyitottak volna rá. Másodszorra még komiszabb volt. De harmadszor mezítláb érintve a homokot, fölűvöltött fájdalmában, egyik lábát visszadugta a kengyelbe, a másikat Bree hátán nyugtatta.

— Ne haragudj, Bree — nyöszörgött. — Nem bírok gyalogolni, megég a talpam.

— Persze, persze — zihált a ló. — Magamtól is gondolhattam volna. Ülj föl, nincs más hátra.

— Neked semmi gondod — mondta a mellette gyalogló Aravisnak a fiú. — Rajtad cipő van.

Aravis nem szólt, elutasítón nézett vissza. Megint vég nélküli menetelés, néha ügetés, az állandó izzadságszag, a lovaké s a sajátjuké, a tűző nap. A vakító fény, a főfájás. Egyvégtében, mérföldeken keresztül Tashbaan sosem kerül távolabb, a hegyek sosem jönnek közelebb. Úgy érezték, ez már így tart életük fogytáig. Ilyen állapotban mindenki igyekszik valahogy agyonütni az időt, és ezerféle gondolattal szórakoztatja magát, legtöbbször nem sok eredménnyel. Megpróbál nem gondolni jeges szörpökre, kristálytisza patakok vizére vad a reggeli hideg, finom tejszóra. Minél jobban hessegeti magától az efféle képzeteket, annál makacsabban fészkelődnek agyában.

Végre történt valami! Szélfúttá, kopár sziklatömb állta a kis csapat útját. Alig ötven yard széles, és vagy kilenc yard magas lehetett. Nem

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

nyújtott nagy árnyékot, mert a nap éppen delelőn járt. Arra mégis elég volt, hogy megpihenjenek és egyenek, iganak egy keveset.

Nem könnyű vizestömlőből lovakat itatni, de Hwin és Bree ajkukkal ügyesen kiszívták a vizet. Egyikük sem szólt, de látszott rajtuk, hogy az ennivaló még fél fogukra sem elég, hát még a víz! Szájuk tajtékozott, szaporán szedték a levegőt, Shasta és Aravis sápadozott. Rövid pihenő után továbbindultak. Minden változatlan, ugyanaz: a tűző nap, a hőség, a szomjúság. Csak az árnyékuk került a hátuk mögé, egyre jobban megnyúlva míg csak majdnem a nyugati horizontig nem ért. A nap fokozatosan süllyedt, majd a kis csapat nagy megkönnyebbülésére eltűnt a látóhatár mögött. A könnyörtelen ragyogás megszűnt, bár a hőséget a homok változatlanul ontotta magából. Négy szempár fürkészte a messzeséget, hátha felbukkan valahol az a völgy, amelyről a holló beszélt. De sehol semmi, csak a homoktenger mérföldeken át! Lassankint sötétség borult a tájra, a csillagok már hunyorogni kezdtek az égen, a lovak némán szelték a sivatagot, lovasaik hullámmón zötykölődtek a nyeregben és úgy érezték, már nem sokáig bírják. Még nem jött fel a hold, mikor Shasta mély, rekedtes hangon, kiszikkadt szájjal felkiáltott: — Ott van!

S egyszerre meglátták, amit annyira vártak. Előttük jobbra, a sivatag lefelé lejtett, kétoldalt mintegy szegélyként, hatalmas sziklatömbök heverték. A lovak túlságosan kimerültek voltak ahhoz, hogy megszólaljanak, egyenest a völgynek indultak. Egy-két perc, és már mély vízmosásban jártak. Eleinte itt rosszabb volt lépkedni, mint a homokban, mert a fullasztó, szűk árokban alig volt levegő és a sziklákon csak botladozva haladhattak. A holdfény épphogy átszűrődött a keskeny nyíláson. A völgy egyre meredekebben lejtett lefelé és egyre szűkült, a sziklák pedig mind magasabban emelkedtek a fejük fölött. Aztán itt-ott a növényzet is megjelent, szúrós kaktuszok, giz-gaz sértette a lovak patáját. Majd kavicsokon tapostak, homok már alig volt. Izgatottan kutattak víz után. A lovak erejük végére jutottak, Hwin már csak botladozott, zihált Bree mögött. A kétségbeesés határán hajszálvékony erecskét pillantottak meg, a fű között kanyargott, s hamarosan patakká duzzadva csobogott a bokrok mentén, hogy távolabb a folyó vizével egyesüljön. Shasta elbóbiskolt a nyeregben, s arra riadt, hogy Bree megtorpan, ő pedig a földön találja magát. Egyik szikla mögül vékony vízesés zuhogott alá, s apró tavacskát táplált. A két ló már gázolt is befelé a vízbe, prüszköltek, fröcsköltek, fejüket a zuhogóba dugták, és ittak, ittak, ittak.

— Ó! — sóhajtott fel Shasta és futott, hogy igyék és megmártózzon. Úgy érezte, ez élete legboldogabb pillanata.

Vagy tíz perc múlva mind a négyen felfrissülve vették szemügyre a környéket. A hold magasán járt, és bevilágította a völgyet. Puha pásziton álltak, mellettük bokrok, fák, távolabb hatalmas sziklák sötétlettek. A levegő virágillattal volt tele, és valahol a völgyből olyan hang zendült föl, amelyet Shasta még sohasem hallott életében: fülemüle dalolt. A lovak anélkül, hogy a nyeregtől megszabadították volna őket, ledőltek a fűbe, utáni Aravis, majd Shasta is. A gondos, mindig körültekint Hwin megszólalt:

— Nem szabad elaludnunk, mert Rabadash könnyen megelőzhet!

— Nem — mondta Bree lassan. — Nem alhatunk el, csak egy kicsit pihenjünk.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Shasta érezte, ha nem foglalatoskodik valamivel, menthetetlenül elbóbiskol, és vele a többiek is. Elhatározta, hogy föláll és ráveszi őket az indulásra. „De nem most, még nem, majd... mindjárt...” A hold világított, fülemüle dalolt és ők mind a négyen mély álomba sülyedtek.

Aravis ébredt föl elsőnek. A nap már magasan járt: égen, a kellemes hűvösségnek nyoma sem volt. „Az én hibám” — gondolta. Mérges volt magára gyengeségéért, rögtön fölpattant és társait is felköltötte. „Hiába, senki sem kívánhatja a lovaktól egy napi szüntelen menetel után, hogy még ébren is maradjanak, még ha beszélő lovak is. És a fiútól sem. Csoda, hogy idáig bírta. De nekem erősebbnek kellett volna lennem.” A többiek kábultan, álomtól elbutulva bámultak maguk elé.

— Hej, a mindenségit! Nyereggel a hátamon aludtam! Ilyet sem teszek többé! Hogy elzsibbadtam! — nyújtózott Bree.

— Gyerünk, gyerünk — szólt Aravis. — Elvesztegettük a fél reggelt, egy pillanatilag sem várhatunk tovább!

— Legalább hadd legeljünk egy harapás füvet! — kérlelte Bree.

— Hiába, nem várhatunk — szólt rá Aravis.

— Minek ez a rémes sietség? A sivatagon már átjutottunk, nem igaz? — vitakozott Bree.

— De hol vagyunk még Archenlandtól — felelte Aravis. — Oda pedig Rabdash előtt kell megérkeznünk.

— Ó, már mérföldekkel megelőztük — szólt Bree. — Különben is átvágtunk a rövidebb úton, nem így mondta a holló, Shasta?

— Nem a rövidebb, hanem a járhatóbb útról beszélt, mert ez a folyó mentén visz. Ha az oázis Tashbaantól északra fekszik, attól félek, ez a hosszabb út.

— Akkor sem megyek egy lépést sem tovább, ha nem ehetem egy falatot! — erősködött Bree. — Vedd le a nyeret Shasta!

— Ne haragudjatok — szólalt meg szégyenlősen Hwin —, én is úgy vagyok, mint Bree. Ha nem eszem, nem bírok továbbmenni. Amikor a hátunkon ült valaki, hányszor hajszott bennünket holtfáradtan is. De mi szabad lovak vagyunk, többet is elviselünk, ha kell, Narniáért...

— Azt hiszem, madame — szólalt meg lesújtón Bree — én egy kicsit többet mesélhetnék hadjáratokról, erőltetett menetekről s mindarról, amit egy lónak ki kell állnia.

Hwin erre nem válaszolt, lévén nemes vérű kanca, ideges és könnyen sebezhető. Voltaképp igaza is volt, és lehet, hogy Bree, ha afféle tarkaan ül a hátán, s indulásra nógatja, megmutatta volna, hogy akár óraszám is bírja a kemény iramot. Szolgasorban a legkomiszabb, hogy el kell tűrni a kényszert, de még keservesebb, ha egy lélek sem hajszol, és rájössz, hogy kiveszett belőled az az erő és önuralom, mely továbbvigyen.

Így hát megvárták, míg a két ló legel a friss fűből és iszik a forrás vizéből. Azalatt ők is gondoskodtak magukról. Majdnem délre járt az idő, mire újra nekivágtak az útnak. Bree engedelmesebb és béketűrőbb lett, mint tegnap. Hwinnek köszönhatték, noha ő volt a gyöngébb és fáradtabb, de egyetértést teremtett. A völgy itt enyhe hűvösséget árasztott, a folyó vize hideg volt, mindenfelé vadvirágok pompáztak és rododendronok nyíltak. Ebben a nyájas környezetben jólesett a kényelmi lovaglás.

10. fejezet

A Déli Határ remetéje

Órákig ereszkedtek lefelé a szűk völgybe, ám ahogy kitágult, megnyílt előttük a látóhatár, a folyó — melyet mindig követtek — szilaj hullámokat vetve beléömlött egy másik, nagyobb folyóba s keletnek tartott. Az új folyó mögött gyönyörűségez vidék emelkedett alacsony halmokkal az Északi hegység felé. Jobbkézre sziklaormok meredeztek, némelyiküket hó borította, balra fenyveserdő, fenyegető szirtekkel, szűk szurdokokkal és kéklő csúcsokkal, amíg a tekintet elért. Innét már nem láthatták a Pire hegyet. Előttük a gerinc erdős nyeregbe süllyedt. Ez már a hágó volt Archenland és Narnia között.

— Broo-hoo-hoo! Észak, a zöld Észak! — nyertett fel Bree.

Az alacsonyabb dombok itt már frissen zöldelltek. Aravis és Shasta, akik eddig a délvidék fakó színeihez voltak szokva, száj tátva bámultak. Ahogy lefelé haladtak a két víz egyesüléséhez, úgy tért vissza az életkedvük. A keleten eredő folyó mire leért a hegyekből, vad sodrásúvá vált, így nem is gondolhattak rá, hogy átússzak. De némi keresgélés után gázlóra letek a parton s ott bemerészkedtek. A víz örvénylett, zúgott, a hatalmas hullámok körbecsapdosták a lovak lábát, s a friss levegőben röpködtek a szitakötők. Shastát mindez furcsa izgalommal töltötte el.

— Barátaim! Archenlandban vagyunk! — kiáltotta büszkén Bree, ahogy fröcskölve, habot verve gázolt kifelé az északi partra. — Azt hiszem, a folyó neve: Kanyargó Nyíl.

— Remélem, időben érkezünk — mondta Hwin.

Nehezen, jókora kitérőkkel kepesztettek föl a meredek, zezugos csapáson. Mintha óriási parkországban járnának, sehol nyoma háznak, kitaposott útnak. Itt is, ott is ritkásan nőtt, magas, vékony törzsű fák; csak Shasta vélte őket sűrű erdőnek, mivel a fátlan tengerparton nevelkedett, így persze nem ismerte a fajtákat sem. Volt ott tölgy, bükk, ezüstnyár, szelídgesztenye. Nyulak ugráltak ki a bokrokból és szanaszét futottak előlük, majd váratlanul egész menekülő özcsorda húzott el a fák közt.

— Egyszerűen csodálatos! — mondta Aravis.

Amint Shasta az első hegygerincen fölállt a nyeregben és visszanezgett, Tashbaan már sehol sem volt. A sivatag óriási foltként terült el, csupán egyetlen keskeny zöld csík törte meg. Ezen az úton jöttek lefelé.

— Húha! Mi ez? — kiáltott hirtelen a fiú.

— Mi micsoda? — szólt Bree megfordulva. Hwin és Aravis is követte.

— Nézzétek! — mutatott Shasta lefelé. — Mint a füstcsík! Ég valami?

— Homokvihár lehet — vélte Bree.

— De alig van szél — felelte Aravis.

— Ó! — kiáltotta Hwin. — Nézzétek csak! Valami csillog ott! Látjátok? Sisakok, fegyverek... és mozognak... errefelé!

— Tash, segíts! — mondta Aravis. — A sereg! Rabadash!

— Persze hogy az — szólt Hwin. — Ettől féltém. Siessünk! Még előttük kell Anvardba érnünk!

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

És szó nélkül vágatni kezdett észak felé. Bree nyakát előreszegve követte.

— Gyerünk Bree! Gyorsabban! — nógatta hátranézve Aravis.

Kimerítő vágta volt, ráadásul minden egyes szirttető után újabb völgy és újabb magaslat következett. Azt még többé-kevésbé tudták, hogy jó irányba tartanak, de azt már nem, hogy Anvard milyen messze lehet. Shasta egyik oromról újra visszanezett. A porfelhő helyett most fekete, mozgó csoportot látott, olyasfélét, mint a hangyaboly. A Kanyargó Nyíl távoli partján kétségtelenül gázló után kutattak.

— Már a folyóban vannak! — kiáltotta vadul.

— Gyorsan! Gyorsan! — rikkantotta Aravis. — Ha elkésünk, akár ne is jöttünk volna! Rajta, Bree! Micsoda harci mén vagy?

Shasta csak azért tartózkodott a hangos biztatástól, mert látta, hogy a szegény pára nem kíméli magát. Valóban, mindkét ló fáradtan is megteszi, ami csak telik tőle. Bree fölért Hwinhez és fej fej mellett vágattak, mint valami versenyen. Látszott, Hwin már nem sokáig bírja.

Ám ebben a pillanatban olyan hang bódult föl a hátuk mögött, hogy a vér megfagyott ereikben. Nem az volt, amire fölkészültek: patacsattogás és fegyvercsörgés, vagy a calormeni harci kiáltások. Shasta egyszeriben fölismerte: ugyanaz a félelmetes, morajló bömbölés, melyet azon a holdfényes éjszakán hallott, amikor Aravissal és Hwinnel találkoztak. Bree is megsejtette. Szeme vöröslőn fölillant, füle hátralapult és rádöbrent, valójában nem száguldott olyan sebesen, mint ahogy bírna. Shasta egyszerre megérezte, amint eszeveszett iramra váltottak. Egy másodperc és elébe vágta Hwinnek.

„Ez nem igazság! — gondolta a fiú. — Azt hittem, itt már megszabadulunk az oroszlánoktól!”

Vállá fölött visszapillantott, és minden túlságosan is világos lett. A hatalmas homoksárga test szinte a földet súrolta, ahogyan a macska húz el a gyepen át a fa felé, ha idegen kutya üldözi a kertben. S másodpercről másodpercre közelebb került hozzájuk.

Ismét előrenézett s már nem merte hinni, még elgondolni sem, amit látott. Útjukat vagy tízlábnyi sima zöld fal állta el. Közepén nyitott kapu, s előtte magas, mezítlábas férfi, avar színű ruhában, egyenes botra támaszkodva. Szakálla csaknem a térdét verdeste.

Shasta futó pillantást vetett rá, majd ismét hátrameredt. Az oroszlán csaknem beérte Hwint. Két hátsó lába ugrásra kész, habos, szélesre tátott szája, villogó szemű arca nem ígért irgalmat.

— Állj meg! — üvöltötte Shasta Bree fülébe. — Vissza! Vissza, hogy segítsünk!

Bree később bizonygatta, hogy izgalmában egyetlen szót sem értett. S mivel mindig igazmondó volt, el is kell higgyük.

Shasta kirántotta mindkét lábát a kengyelből, balfelé fordult, egy század másodpercnyit habozott csak és lel ugrott a lóról. Iszonyúan megütötte magát, de nem törődött vele, visszaszökkent, hogy Aravison segítsen. Ilyen helyzetben még nem volt soha életében, s maga sem tudta, mit tesz. Nem bírta már elviselni Hwin rettenetes jajgatását. Aravis mélyen lova nyakába hajolva megpróbálta kardját kirántani a hüvelyéből. Most mindannyian: Aravis, Hwin, az oroszlán és Shasta egy gomolyban voltak. Mielőtt elérték volna a kaput, az oroszlán hátsó lábán hihetetlen magasra ágaskodott és végighúzta jobb mancsát a lány hátán. Shasta látta a szörnyű mancsot, a kieresztett karmokat, hallotta Aravis jajkiáltását, amint visszahanyatlik a nyeregben. Az oroszlán már

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

a vállát tépte. A fiú az iszonyattól félőrülten a vadállat felé lódult. Nem volt fegyvere, de még bot, vagy ej darab kő sem volt a kezében. Torkaszakadtából ráüvöltött, mintha nem is oroszlán, csak közönséges kutya volna:

— Eredj innét! Eredj innét!

Egy tört másodpercig kitátott, dühöngő szájába bámult. Aztán végső megdöbbenésére, az oroszlán még mindig két hátsó lábán megtorpant, fejét hátrafordította, fölkel és elrohant.

Shasta el sem merte hinni, hogy elmúlt a veszély. Visszafordult és kereste a falon az ajtót, amit az előbbi nyitva látott. Hwin remegő lábakkal, félájultan botladozott befelé, Aravis a nyeregben ült, s a háta csurom vér.

— Gyere, lányom, gyere! — hívogatta a szakállas öreg. — Gyere te is, fiam!

Shasta zihálva odafutott, és a kapu becsukódott mögöttük. Az

öreg lesegítette Aravist a lóról.

Széles, oszlopos kerengő zárta körül a gyönyörű kéri tét, s magas kőfal védte a külvilágtól. Kristálytisza vizű medence csillogott a kert közepén, partján csodálatos, ismeretlen karcsú fa állt, árnyékával betakarta a víztükroket. A tó mögött apró házacska állt, régi zsúpfödéllel a tetején. Kecskék legeltek az udvar végében, egyik-másik néha fölmekegett. És mindenütt üdezöld, gondozott pázsit.

— Te vagy... Lune... Archenland királya? — hebegte Shasta.

Az öreg megrázta fejét.

— Nem. Én a Déli Határ remetéje vagyok, fiam, de most ne lopjuk az időt. Ez a leányka megsérült, a lovak kimerültek, Rabadash épp most kel át a folyón. Ha tüstént elindulsz percnyi pihenő nélkül, akkor még időben figyelmeztetheted a veszélyre Lune királyt.

Shastát ájulás környékezte ezekre a szavakra. Úgy érezte, jártányi ereje sincs már. Megborzadt a kegyetlen követeléstől. Még nem tanulta meg: ha sikerrel végrehajtott egy nehéz feladatot, jutalma rendszerint másik, még sokkal nehezebb lesz. De csak ennyit mondott:

— Hol találom a királyt?

A remete megfordult és botjával előremutatott.

— Nézz oda! Ott is van egy kapu, pontosan szemben azzal, amelyiken beléptél. Nyisd ki és menj nyílegyenest, bármi álljon is az utadba: sík, meredek, sima, göröngyös, száraz vagy nedves. Csak így találsz meg Lune királyt. Hanem rohanj, rohanj, rohanvást!

Shasta bólintott, az északi kapuhoz futott és eltűnt mögötte. Ekkor a remete fogta Aravist, akit eddig is támogatott, és hol karolva, hol cipelve bevitte a házba. Jó sokára jött ki újra.

— Kedveseim! Most rajtatok a sor — mondta a lovaknak. S választ sem várva, mert azok a kimerültségtől szólni sem bírtak, az öreg

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

nekilátott, hogy lenyergelje őket. Aztán lekefélté mind a kettőt, hogy a királyi lovász sem végezte volna különbül.

— Most pedig, kedveseim, vessétek el a gondot és érezzétek jól magatokat. Itt a víz, ihattok, a fű, legelhetek. Még meleg kását is kaptok, ha megettettem a kecskéimet.

— Uram, egy kérdést! — rebegte Hwin. — Életben marad a kisasszony? Nem hal belé a sebeibe?

— Sok mindent tudok arról, ami van, de ami lesz, arról igen keveset — felelte mosolyogva a remete. — Ezért nem mondhatom meg, ki pusztul el, ki marad életben, legyen az ember, asszony vagy állat, mire a nap lenyugszik. De legyünk jó reménységben. A leányka bizonytal addig él majd, mint a korabeliek szoktak.

Mikor Aravis magához tért, arccal a párnán feküdt az alacsony ágyon, teljes kényelemben. A csupasz falú szoba kellemes hűvösséget árasztott, de egyéb bútordarabnak nyoma sem volt benne. Nem értette, miért fekszik arccal lefelé, de ahogy meg akart fordulni, éles fájdalom hasított a hátába, s erről minden eszébe jutott. Az sem fért a fejébe, mitől ilyen remek, ruganyos az ágy.

Hangával tömték a derékalját, ami a legjobb ágyazásravaló, de ő sosem hallott róla. Nyílt az ajtó, belépett a remete, kezében jókora famelencét hozott. Óvatosan letette a földre, az ágyhoz lépett és megkérdezte:

— Hogy érzed magad, leányom?

— Nagyon fáj a hátam, atyám, máskülönben semmi bajom.

Az öreg letérdelt mellé, egyik kezét Aravis homlokára tette, a másikkal kitapintotta érverését.

— Nincs lázad. Hamarosan meggyógyulsz, holnap már fel is kelhetsz. De most ezt idd meg. Fölemelte a tálkát és a lány ajkához érintette. Aravis fintorgott kicsit az első kortyok után, mert a kecsketej íze szinte fejbekólintja azt, aki először kóstolja. De nagyon szomjas volt, egyhajtásra megitta az egészet, és mire lenyelte, már jobban érezte magát.

— Most aludj, amennyi jólesik — mondta a remete. — A sebeidet kimostam, bekötöttem és úgy látom, nem súlyosabbak, mintha ostorral vertek volna a hátadra. Furcsa egy oroslán lehetett: ahelyett, hogy kiütött volna a nyeregből és beléd mártotta volna a fogait, csupán a hátadon húzta végig a mancsát. Tíz karcolás: fájdalmas lehet, de nem mély és nem veszélyes.

— Úgy látszik, szerencsém volt.

— Lányom — felelte a remete —, százkilenc telet értem ezen a világon, de azzal a dologgal, amit szerencsének hívnak, még nem találkoztam. Van itt valami, ami szöveget ütött a fejembe: de ha meg kell tudnunk az okát, bizonyosan megtudjuk.

— Mi van Rabadashsal és a hadseregével?

— Nem hiszem, hogy erre jönnek. Tőlünk keletre kellett gázlóra bukkanniuk. Onnét próbálnak majd egyenesen Anvardba nyargalni.

— Szegény Shasta! — sóhajtott Aravis. — Messzire kell mennie? Sikerül-e megelőznie őket?

— Bízunk benne.

Aravis újra lefeküdt, ezúttal már az oldalára, és megkérdezte:

— Ugye jócskán elaludtam! Már esteledik odakint.

A remete kinézett a szoba egyetlen, északi ablakán.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Még csak szürkül — válaszolta. — Felhők közelednek a viharsarok felől, a rossz idő mindig onnan érkezik. Éjszaka sűrű köd lesz.

Másnap, sajtó hátától eltekintve Aravis olyan jól volt, hogy reggeli után (zabkása volt tejszínnel) a remete megengedte, hogy fölkeljen. És persze, tüstént a lovakhoz sietett, hogy beszéljen velük. Az időjárás kedvezően megváltozott, az egész kert napfényben fürdött. Olyan volt, mint egy hatalmas, zöld csésze. Béke, nyugalom, csönd áradt szét benne. Hwin fölugrott, odarohant gazdájához és megcsókolta.

— Hol van Bree? — kérdezte Aravis, miután mindketten egymás egészségi állapota és éjszakája felől érdeklődtek.

— Ott! — bökött Hwin orrával a kert túlsó vége felé. — Szeretném, ha beszélne veled. Valami baja van, de egy szót sem bírok kihúzni belőle.

Átvágtak és látták, hogy Bree ott fekszik, arccal a falnak fordulva és bár hallotta közeledő lépteiket, meg sem moccant.

— Jó reggelt, Bree. Hogy vagy ma reggel? — szólította meg Aravis.

Bree morgott valamit, de egyikük se értette.

— A remete szerint Shasta valószínűleg még időben ért Lune királyhoz — folytatta Aravis. — Úgy látszik, a bajok elmúltak. Vár ránk Narnia, Bree!

— Sosem látom meg Narniát! — mondta szomorúan a ló.

— Nem vagy jól, Bree kedves? — kérdezte a lány.

Bree végre megfordult, arca olyan gyászos volt, amilyen csak egy lótól kitelik.

— Visszamegyek Calormenbe.

— Micsoda? Vissza a rabszolgaságba?

— Igen — mondta Bree. — Én csak arra vagyok jó. Hogy járhatnék emelt fővel a narniai szabad lovak között? Én, aki cserben hagytam mindhárom társamat, hogy oroszán martalékává legyenek, és a magam nyomorult irháját mentettem.

— Mindnyájan futottunk, ahogy csak bírtunk — mondta Hwin.

— De Shasta nem! — horkantott Bree. — Ezért sül ki a szemem most. Én, a harcedzett mén, aki száz csatát végigküzdöttem, eltértem, hogy egy fiatal fiú fölém kerekedjék! Egy gyerek! Akinek még kard sem volt soha a kezében!

— Tudom — mondta Aravis. — Ugyanígy éreztem. Shasta bámulatos volt. Én éppúgy szégyenkezem, mint te Bree. Mióta megismerkedtünk, csak gúnyolódtam vele, lenéztem, és kiderül, hogy mindnyájunknál különb. De szerintem még az is jobb, ha itt maradunk és elnézést kérünk, mint ha visszamegyünk Calormenbe.

— Ez nagyon rendes tőled — mondta Bree. — Te nem szégyenítetted meg saját magadat. De én mindent elvesztettem.

— Derék lovacska — szólalt meg a remete, aki mezítláb, nesztelenül járt és észrevétlenül toppant középük, — Te nem vesztettél el semmi mást, csak az önhittségedet. Ne konyítsd a füled és ne rázd a sörényed! Ha valóban olyan alázatos lettél, ahogy az imént mondtad, akkor tanulj meg a józan észre hallgatni. Nem úgy gondolkodol, hogy nemes ménhez illik, de hiszen sokáig éltél szegény néma lovak között. Persze jóval bátrabb és okosabb vagy náluk. De ez még nem jelenti azt, hogy Narniában, szabad társaid között rendkívüli személyiség leszel. Ám ha tudomásul veszed azt, hogy nem vagy a világ csodája, mindenki megbecsül majd. És ha most te is meg társnőd is kijönnél a konyhába, nem bánjátok meg, ott vár még a kása másik fele.

11. fejezet

A hívatlan útitárs

Mihelyt Shasta kilépett a kapun, füves lejtőt látott maga előtt, távolabb kis csallitost. Nem töprengett semmin, nem kovácsolt terveket: rohanni és rohanni, ez volt egyetlen gondja.

Lába remegett, szúró fájdalom nyilallt az oldala, ömlött róla a verejték, szemébe csöppent, alig látott tőle. Bizonytalanul járt, bokája olykor-olykor csaknem kificamodott a köveken.

A fák egyre sűrűsödtek, s a ritkásabb közökben páfrányok nőttek. A nap már lemenőben volt, de a hőség alig szűnt. A tikkasztó forróságban a legyek száma mintha megduplázódna, Shasta arcát minduntalan ellepték. Meg sem próbálta elhessenteni őket, más járt a eszében.

Hirtelen kürtészó ütötte meg a fülét. Nem olyan siketítő, mint a tashbaani kürtöké, inkább lágyan szólt: Ti-ro-to-to-ho! Majd széles erdei tisztásra ért, s egész sereg ember közt találta magát. Első látásra népes tömegnek vélte, de valójában tizenöt-húsz lovas volt csupán, mindegyiken zöld vadászruha. Néhányan nyeregben ültek, mások a lovak mellett ácsorogtak. Középen egyikük a kengyelt tartotta annak, aki épp nyeregbe pattanni készült. Ez a kövérkés, almaállú, hunyorító szemű, rokonszenves ember pedig maga Lune király. Amint Shasta eléje lépett, a király elfelejtkezett róla, hogy az imént még lóra akart szállni. Kitérte a karját a fiú felé, arca fölragyogott és mély, erős hangon felkiáltott:

— Corin! Fiam! Te gyalog, rongyos ruhában? Mi ez...?

— Nem — lihegte Shasta fejét rázva. — Nem vagyok Corin herceg. De... de ismerem és... Tashbaanban találkoztam öfenségével... üdvözlését küldi.

A király roppant meglepetéssel bámult a fiúra.

— Felséged Lune király? — kérdezte Shasta, és anélkül, hogy válaszra várna, hadarni kezdte:

— Felség... röpjél Anvardba... zárasd be a kapukat... ellenség fenyeget... Rabadash... kétszáz lovassal.

— Van rá bizonyítékod, fiú? — kérdezte az egyik lovas.

— A tulajdon szemem. Tashbaantól idáig versenyeztem velük.

— Gyalog? — húzta föl szemöldökét a lovas.

— A lovak... a remeténél — mondta Shasta.

— Ne faggassátok tovább, Darrin — szólt Lune király. — Látom az arcán, hogy igazat mond. Uraim, indulunk. Adjatok lovat a fiúnak. Tudsz vágtázni, barátom, igaz?

Válaszul Shasta máris az elővezetett ló kengyelébe tette lábát és nyergébe ült. Százszor is fölkapott már Breere az elmúlt napokban, az első kísérlet óta, mikor a mén kicsúfolta, amiért úgy ül rajta, mint egy krumpliszsák. Csupa büszkeség volt, mikor hallotta Lord Darrin szavait:

— Az ülésén látszik, hogy született lovas a fiú, nemes vérből való!

— A vér, igen, az kiüt! — mondta a király és rámeredt Shastára újra azzal a különös, szinte mohó kíváncsisággal nagy, szürke szemében.

A csapat könnyű vágtában elindult. Shasta ülése kitűnő volt, de zavartan találgatta, mihez kezdjen a kantárral, mert Bree hátán soha hozzá sem nyúlt. Szeme sarkából leste a többieket, hogyan csinálják.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Épp mint aki a terített asztalnál szomszédaitól lesi el a kés, a villa használatát. Lazán tartotta a kantárt, de lovát irányítani nem merte vele. Bízott benne, hogy anélkül is követi a társait. A ló persze nem a beszélők fajtájából való volt. Annyit azért észrevett, hogy a hátán ülő idegen fiúnak se ostroma, se sarkantyúja és nem ura a helyzetnek. Így aztán Shasta hamar a csapat végén találta magát, azért szép gyorsan haladt. Itt már nem lepték el a szúnyogok, friss levegő csapott arcába. Már összeszedi magát, hiszen küldetése sikerrel járt. Tashbaanba érkezése óta — ó, be rég volt az! — először élvezte, amit csinál.

Főlnézett, hogy lássa, mennyivel került közelebb hegycsúcsokhoz. Csalódnia kellett, mert egyáltalán nem látta őket, helyettük valami bizonytalan szürkeség gomolygott feléjük. Sosem járt még azelőtt hegyvidéken, most egyfolytában ámuldozott. „Felhő az! És leszállt! gondolta magában. — A hegy teteje pedig az égbe ér fölötté! Mindjárt meglátom, milyen egy felhő belülről, érdekes! Hányszor megcsodáltam!” Messze balra a nap éppen lebukóban volt. A csapat hepehupás útra kanyarodott igen jó iramban. Shasta lova még mindig utolsóként. Egyszer-kétszer, ha az út kanyarodott (kétoldalt erdősáv húzódott), egy-két pillanatra szem elől veszítette társait. Belérohantak a ködbe, vagy az borította el őket. Szürke lett a világ. Shasta most tapasztalhatta, milyen hideg és nedves belül a felhő, s milyen sötét. A szürkeség feketébe váltott, egyre hajszoltabbá vált sebességük. Valaki az oszlop élén néha a kürtjébe fújt és Shasta mind távolabbról hallotta a hangot. Már senkit sem látott a többiek közül, remélte, majd a következő kanyarnál felbukkannak. De akkor sem látott senkit, és lova is lassítani kezdett.

— Gyerünk, lovacska! — nógatta.

A kürt ismét felharsant nagyon messziről. Bree mindig figyelmeztette, hogy tartsa távol sarkát az ő oldalától. És Shastában megrögzött, bizonyára valami szörnyűséges dolog történne, ha a sarkát a ló oldalába vágná. Most itt az alkalom, hogy kipróbálja.

— Figyelj ide, lovacska! Ha nem vágatsz a többiek után, akkor tudod mi lesz? Belébököm a sarkam az oldaladba. Istenemre megteszem.

A ló ügyet sem vetett a fenyegetésre. Shasta felegyenesedett a nyeregben, térdével megszorította a ló oldalát, összeszorította fogát és sarkával, ahogy csak tudta, keményen megdöfte. Az eredmény annyi volt, hogy a ló látszólag gyorsított öt-hat lépésnyit, aztán újra sétálni kezdett. Most már teljes volt a sötétség, a kürt hangja sem harsant fel többé. Az egyetlen hang az ütemes drip-drip volt, ahogy az esőcseppek lehullottak a levelekről. „Jól van, sétálva is eljutunk valamikor valahová — mondta magában Shasta. — Remélem, nem egyenest Rabadashék karjába.”

Hosszú ideig mentek így, lassú tempóban. Kezdte meggyűlölni a lovat, és az éhség is kínozza. Majd elérte azt a pontot, ahol kétfelé vált az út. Tűnődött, vajon melyik vezet Anvardba, mikor zajt hallott a háta mögött, lovak patáinak ütemes dobogását. „Rabadash!” Nem volt ideje találgatni, vajon melyiket választja. „Ha az egyiket megyek, ő talán a másikon, de ha itt veszteglek, biztosan elkapnak.” Leugrott a nyeregből és a lovat, amilyen gyorsan csak bírta, a jobbkezre esőre terelte. A lovasok zaja sebesen közeledett. Shasta rájött, hogy a kereszteződésnél vannak. Lélegzetfojtva leste, melyikre térnek. Vezényszó harsant.

— Állj!

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Lovak fújtatása, prüszkölése, patadobogás, zablacsörgés. Majd újra az előbbi hang:

— Figyelem! Kétszáz lépésnyire lehetünk a vártól. Jegyezzétek meg! Hamarosan Narniában leszünk. Nagyon vigyázzatok, minél kevesebb embert öljetek. Ebben a vállalkozásban jobban kíméljétek minden csepp narnia vért, mint a magatokét. Csak most az egyszer, ez a parancs. Az istenek megadják majd azt az órát, mikor egyetlen lélek sem marad életben Cair Paravel és a Nyugati sivatag között. De még nem vagyunk Narniában. Itt Archenlandban más a helyzet. A legfontosabb Lune király várának ostrománál a gyorsaság. Mutassátok meg, milyen katonák vagytok. Egy óra alatt be kell vennünk. Ha sikerül, minden a tiétek, nekem nem kell zsákmány. Öljetek meg a falakon belül minden barbár férfit, a ma született csecsemőig. Minden egyeben osztozkodhattok: legyen az nő, arany, ékszer, fegyver, bor. Aki szökni próbál közülük, elevenen égettessék el a kapuknál. Az ellenállhatatlan és kérlelhetetlen Tash isten nevében — előre!

Nagy zsvajgással indultak meg az oszlopok. Shasta újra föllélegzett. A másik utat választották!

Egész nap ez a lovascsapat járt a fejében, vajon mennyi idő alatt érhetnek Archenlandba? Valójában nem tudta pontosan, hányan is lehetnek. A lárma lassan elhalkult, és ő megint ott maradt egyedül a sötét fák között. Tudta az utat Anvard felé, de persze most arra nem mehetett, hiszen egyenesen Rabadash karjába futna. „Mi a csodát tegyek hát?” Nyeregbe pattant és nekivágott a maga választotta útnak, abban a halvány reményben, hogy rábukkan egy tanyára, ahol meghúzódhat és ennivalót is kap. Az is megfordult benne, hogy visszatér társaihoz a remetelakba, de fogalma sem volt, merre induljon. „Mindenesetre ez az út vezet valahová.” De minden azon múlik, kinek mit jelent az a „valahová”. Az út valóban folytatódott, az erdő egyre sűrűbb lett, sötét és mind hidegebb. Jeges szél támadt, kavargatta a ködöt, de nem fújta el. Ha hegyvidéken él, tudta volna, hogy most nagyon magasan járhat — talán épp a szoros tetején. De Shasta nem ismerte a hegyeket.

„Azt hiszem, én vagyok a legszerencsétlenebb fiú a világon. Mindenki jobban boldogul nálam. Azok a narniai urak és hölgyek kiszabadultak Tashbaanból, én ott ragadtam. Aravis, Bree és Hwin élvezte a kényelmet a jó öreg remeténél, persze én voltam az, akit megállás nélkül továbbküldött. Lune király és kísérete már a várban vannak, biztonságban, a kapukat bezárták Rabadash előtt, én persze megint kívül rekedtem.”

Olyan reménytelenség és kimerültség fogta el, hogy kicsordult a könnye. De a bánaton hirtelen rémület vett erőt. Fölneszeit, mintha valami vagy valaki lépkedne mellette. Koromsötét volt, semmit sem látott. Az a valami oly nesztelenül járt, hogy alig hallotta lépteit. Inkább a lélegzetét. Láthatatlan társa nagyokat és mélyeket lélegzett, ebből gondolta, hogy hatalmas termetű lehet. Fokozatosan kezdte megszokni ezt a lélegzést, már nem is emlékezett, mióta követi. Rettenetesen megijedt. Eszébe jutott, hogy valamikor hallott az óriásokról, akik az északi hegyekben élnek. Beharapta ajkát. Most, hogy — lett volna miért sírnia, abbahagyta a sírást. Az a valami (hacsak nem valaki) oly nyugodtan haladt mellette, hogy kezdett reménykedni, hátha álmódja az egészet. De amint már-már megnyugodott volna ebben, hirtelen mély,

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

súlyos sóhajtás tört föl mellette. Ez már nem lehetett pusztá képzelődés! Még forró lélegzetét is ott érezte hűvös kezefején.

Ha jó lova lett volna, vagy ha kitűnő lovas lett volna, most vállalná a kockázatot, hogy vad vágtával száguldjon el. De tudta, hogy úgysem volna képes vágtára bírni ezt a lovat, így továbbkocogott sétairamban, s a láthatatlan útitárs csak ment és nagyokat lélegzett mellette. Végül már nem bírta tovább.

— Ki vagy te? — szólalt meg suttogón.

— Valaki, aki régóta várja, hogy megszólalj — mondta az.

Hangja nem volt éles, inkább erős és mély.

— Te... te tán óriás vagy?

— Hívhatsz óriásnak is — mondta a Nagy Hang. — De nem vagyok olyan, mint akiket te óriásnak nevezel.

— Nem látlak — mondta Shasta hiába meresztgette szemét. Aztán csaknem fölsikított ijedtében, mert még rettenetesebb gondolat jutott eszébe hirtelen. — Csak nem valami halott szelleme? Ó kérlek, kérlek, távozz tőlem! Mi rosszat tettem én neked? Ó, én vagyok a legszerencsétlenebb fickó az egész világon!

Újra közelebről érezte a meleg lehelletet.

— Érzed ugye — mondta az —, hogy ez nem valami kísértet lehellete? Beszélj el hát, mi bánt.

Shasta kissé megnyugodott és elmondta, hogy sosem ismerte apját, anyját, őt egy nyers halászember nevelte fel, majd sikerült elmenekülnie tőle. Beszélt arról, hogyan támadtak rájuk az oroszlánok, úszva kellett menteniük pusztá életüket; beszélt a tashbaani viszontagságokról, a Királysíroknál kiállott félelmetes éjszakáról, hogyan üvöltöztek a vadállatok körülötte. Elmondta, mennyit szenvedtek az éhségtől, szomjúságtól a sivatagi átkeléskor, és már-már feladtak minden reményt, mikor egy újabb oroszlán kergette meg őket és Aravisra támadt. Végül azt is elpanaszolta, nem emlékszik rá, mikor evett utoljára.

— Nem mondanálak szerencsétlenségnek — jegyezte meg az ismeretlen.

— Hát az talán nem szerencsétlenség, hogy annyi oroszlánnal találkoztam?

— Csak egy oroszlán volt — mondta a Hang.

— Micsoda? Nem most soroltam el, hogy először legalább három üldözött, és...

— Az csak egy volt, nagyon sebes futású.

— Honnan tudod?

— Én voltam az oroszlán.

Shasta a száját is tárva felejtette és egyetlen szót sem bírt kinyögni. Az ismeretlen folytatta:

— Én voltam az oroszlán, aki azon az éjjelen rákényszerített, hogy csatlakozz Aravishoz. Én voltam a macska, aki bátorságot öntött beléd a sírok között. Én voltam az oroszlán, aki elüldöztem a sakálokat, amíg aludtál, és én voltam az is, akitől félelmükben a lovak új erőre kaptak, s még időben Lune király táborába érhattél. Én voltam az az oroszlán is, akire nem emlékezhetsz, mert a csónakban feküdtél akkor újszülöttként. Én taszítottam a partra, ahol egy férfi ült, ébren, éjfélkor, hogy téged megmentsen.

— Akkor te voltál az is, aki Aravist megsebesítetted?

— Én.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— De hát miért?

— Fiam, én rólad beszélek most, nem róla. Én senkitől nem kérem számon a más történetét, csak a sajátját.

— Ki vagy te? — kérdezte Shasta.

— Enmagam — válaszolta a Hang és a föld szinte belerendült. Másodszor is megismételte: — Enmagam. — Derű és tisztaság volt e hangban. Harmadszor is elismételte: — Enmagam — de ezt már suttofta, hogy Shasta alig hallotta, mégis mintha mindabból érkezne a válasz, ami körös-körül él és lélegzik, és a falevelek is susognák.

Shasta már nem félt, hogy föl akarják falni, vagy kísértethang szól hozzá. Újfajta, más reszketés fogta el. Boldog volt.

A homály feketéből szürkébe fordult, majd szürkéből fehérbe. Már egy ideje elkezdődhetett ez a változás, de ő, míg Vele beszélgetett, észre sem vette. Most a fehér köd fényességgé vált, olyan ragyogássá, hogy hunyorgott tőle a szeme. Valahol előtte madár énekelt, s ő tudta, vége az éjszakának. Már látta lova sörényét, fejét, fülét. Arany fény hullott rá balfelől. „A nap” — gondolta.

Megfordult és megpillantotta oldalán az oroszlánt: nagyobb volt lovánál. Különös, hogy az nem riadt meg tőle, vagy tán nem is látta. A fény az oroszlánból áradt! Ember nem látott még rettenetesebbet és gyönyörűbbel! Szerencsére Shasta mind ez ideig messze délen, Calorlmenben élt, és nem hallotta a regéket, melyeket Tashbaanban suttoftak a borzalmas narniai démonról, amely oroszlán képében szokott megjelenni. És persze az igaz történeteket sem ismerte Aslanról, a nagy oroszlánról, a Világmindenség uráról, minden királyok királyáról.

De az oroszlán arcának ragyogását látva leugrott nyergéből és térdre esett előtte. Megszólalni nem bírta, de nem is kívánt, tudta, most nincs szükség beszédre. A királyok királya föléhajolt. Sörényét, egész alakját ünnepélyes illat lengte körül. Ajkával megérintette a fiú homlokát. Shasta fölemelte arcát és pillantásuk találkozott. A köd pillanatnyi fakó fénye és az oroszlán tüzes ragyogása egybefolyt, örvénylő dicsfényé nőtt, majd szertefoszlott. Shasta egyedül volt lovával a gyepes dombi oldalon a kék ég alatt. És madarak énekeltek körülötte.

12. fejezet

Shasta Narniában

„Álmodtam mindezt?” — csodálkozott el Shasta. Mégsem lehetett álom, mert látta maga előtt a fűben az oroslán jobb első lábának mély, hatalmas nyomát. Léleketfojtó volt elgondolni is, micsoda testsúly vájhatott ekkora gödröt. De volt ott még valami figyelemreméltóbb jel is. Amint figyelte az árkot, a mélyből feltörő víz csészén a pereméig megtöltötte, s azután túlcsordult rajta és apró patakocskaként futott le a domboldal fűvén. Shasta föléhajolt, ivott — hosszú-hosszú korty volt —, belémártotta arcát, csak úgy fröcskölt a fejről. Jéghideg volt, üvegtiszta, s varázsosan fölfrissült tőle. Majd fölkel, kirázta füléből a vizet, hátrasimította homlokából nyirkos haját s számba vette a környéket. Még kora reggel volt. A nap az imént emelkedett az erdők fölé, melyek jobboldalt húzódtak mélyen alatta. Az ország, amelyre lelátott, merőben új volt számára. Szerinte fű bontotta völgyek, dús erdőségek, a távolban folyó csíkja kanyargott északnyugat felé. Messze, a völgy túlsó szélén sziklás halmok emelkedtek, de alacsonyabbak a tegnapiaknál. Találgatta, hol lehet. Hátranézett és látta, hogy az emelkedő, melyen áll, a távolabbi magasabb hegyvonulatokhoz tartozik. „Ezek már az Archenland és Narnia közötti hegyek. Tegnap a túloldalon voltam. Az éjjel jöhettek át a szoroson. Milyen szerencse, hogy rátaláltam! Dehogyan szerencse, Neki köszönhetem! És most Narniában vagyok!” Leszállt, lenyergelte a lovat.

— Rettenetes ló vagy — mondta.

Az ügyet sem vetett rá, legelészni kezdett, látszott, hogy nincs nagy véleménye Shastáról. „Bár én is jóllaknám fűvel — gondolta Shasta. — Vissza nem térhetek Asvardba, azt már ostromolják. Inkább leereszkedem völgybe, hátha találok valami harapnivalót.”

Így is tett. Mezítláb kegyetlenül sínylette a sűrű harmatot. Keskeny erdei ösvényre tért. Nem juthatott messzire, mikor vastag, lihegő hangot hallott.

— Jó reggelt szomszéd!

Shasta körülnézett, ki szólítja, s végre fölfedezte azt a kis tuskés, sötét arcú fickót, aki most bújt elő a fák közül. Fickónak pici volt, de sünnnek tekintélyes.

— Jó reggelt! — viszonzta Shasta. — De nem vagyok szomszéd, csupán idegen ezen a vidéken.

— Hogyan? — kapta föl a fejét kíváncsian a sün.

— A hegyeken átjöttem, Archenland felől.

— Ó, Archenland! Az iszonyú hosszú út. Sosem jártam még ott.

— Valakinek el kellene vinnie a hírt, hogy egy sereg vad calormeni épp most támadja meg Anvardot — mondta Shasta.

— Ne beszélj! — felelte a sün. — De azt mondják, Calormen tán ezer mérföldre van innen, a világ túlsó felén, a sivatagon túl.

— Nincs az olyan messze, mint gondolod — mondta Shasta. — És valamit csak kellene tenni. Nem lehetne értesíteni a királyotokat?

— Persze... bizonyára... tenni kellene valamit — mondta a sün. — De látod, épp aludni készülök. Halló, szomszéd!

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

A köszöntés a duci, biszkvit színű nyúlak szolt, aki épp akkor kukkantott ki a bozótból. A sün azon nyomban tájékoztatta arról, amit Shastától hallott. A nyúl úgy vélekedett, hogy ez fontos ügy, és valaki el kellene mondja valakinek, mert tenni kell valamit, így indultak el. Percenkint csatlakoztak hozzájuk, a bokrokból, föld alatti üregekből bújtak elő az állatok; öt nyúl, egy mókus, két szarka, egy kecskelábú faun és egy egér. Valamennyien egyszerre beszéltek és egyetértettek a sünnel. Az igazsághoz tartozik, hogy az aranykorban, amikor a boszorkánynak s a télnek már nyoma sem volt, és Péter király uralkodott Cair Paravel várában, Narnia kisebb erdei állatai is a biztonsághoz és szabadsághoz hozzászokva, gondtalanná váltak. Mégis akadt két józanabb erdőlakó is. Egyik a vörös törpe volt, név szerint Duffle. A másik a szarvas, fenséges jelenség, csillogó szemű, pettyes horpaszú, fejét két hatalmas agancs koronázta, lábai vékonyak és kecsesek, hogy szinte két ujjal össze lehetett volna roppantani.

— Az oroszlánra! — kiáltotta a törpe. — Nyakunkon a veszély, és mi ácsorgunk és fecsegünk itt? Ellenség ront Anvardra! Azonnal futárt kell küldenünk Cair Paravelbe. Mozgósítsák a hadsereget, Narnia nem hagyhatja cserben a szomszédját.

— Ó! — mondta a sün. — De a király nincs Cair Paravelben, most épp az óriásokat tanítja mőresre fenn északon. Az ám, óriások, azok is szomszédok. Erről jut eszembe...

— Ki viszi el az üzenetet? — vágott bele a törpe. — Nincs itt, aki gyorsabb nálam?

— Hát én — mondta a szarvas. — Mi az üzenet? Hányan vannak a calormeniek?

—Kétszáz lovas, Rabadash vezeti őket. És... — de a szarvas már messze járt, négy száguldó lába, fehér fara megvillant egy pillanatra, ahogy szökellve tűnt el a fák között.

— Kíváncsi vagyok, hová rohan — mondta a nyúl. — A királyt nem találja meg.

— De Lucy királynőt igen — vélte Duffle. — És akkor! De mi történt ezzel az emberkével? Szinte zöld az arca! Nézzétek, milyen sápadt! Hiszen mindjárt éhenvész! Mikor ettél utoljára, fiú?

— Tegnap reggel — rebegette Shasta.

— Gyere, gyere gyorsan! — kapta el Shasta derekát tömzsi kis karjával a törpe, hogy támogassa. — Szégyen, gyalázat! Bízd rám, pajtás! Többet ér a reggeli a sok beszédnél.

Nagy sürgés-forgás, dörmögés, zajongás közben a törpe sietve vezette, hurcolta Shastát az erdőbe, majd le a völgybe. Hosszabb volt az út, mint Shasta várta, lába reszketett, mire kiértek a fák közül a domboldalra. Pici házacska állt magányosan a tisztáson, kéménye füstölt, ajtaja tárva-nyitva. A törpe bekiáltott:

— Hé, testvérek! Vendégünk van reggelire!

Egyszerre sístergés hallatszott és ugyanakkor Shasta orrát ínycsiklandó illat csapta meg. (Ezt a remek illatot sem ismerte eddig, a sonka, tojás, gomba fölséges elegyét, amint sül a serpenyőben.)

— Vigyázz, a fejedre, fiú! — figyelmeztette Shastát a törpe, de már későn: jól bevágta homlokát az alacsony ajtófélfába. — Ül le. Az asztal kicsit alacsony neked, meg a szék is. Ugy ni. Itt a zabkása, tejszín és hozzá a kanál.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Mire Shasta végzett a zabkásával, a törpe két testvére Rogin és Bricklethumb elé rakta a sonkát, tojást és a gombát, egy kancsó kávé, forró tejet, pirítóst.

Mindegyik csodálatos, új íz volt Shastának, hiszen Calormenben másfajta reggelikhez volt szokva. Azt sem tudta, mi az a fölszeletelt barna, mert még pirítóst sem evett soha. Az a puha, sárga valami is ismeretlen volt számára, amit a pirítósra kent. Calormenben nincs vaj, ott mindenhez olajat használnak. A ház is elütött Arsheesh sötét, hideg, halszagú kunyhójától, de még a csupa márvány, oszlopos tashbaani ebédlőtől is. A mennyezet alacsony volt, minden fából készült, a falon kakukkos óra, az asztal piros-fehér kockás terítővel letakarva. Apró vázában vadvirágcsokor, a vastag falú, apró ablakokon hófehér függöny. Shasta nehezen boldogult az aprócska poharakkal, tányérok, evőeszközökkel, mert alig fért beléjük valami. De a törpék menten újra töltötték, ha a tányér, pohár kiürült. Közben egymást is kínálgatták. „Végy még vaját!” „Még egy csésze kávé!” „Kaphatok a gombából?” „Süssünk még tojást?” Mikor minden elfogyott, a három törpe sorsot húzott, ki mosogasson. Rogin lett az a boldogtalan. A másik kettő azalatt kivitte Shastát a ház elé és leültették a keskeny padra. Ők is leültek, jóllakottan elnyújtóztak és pipára gyújtottak. A harmat már eltűnt a fűről, a nap melegen sütött. Ha nem jár a könnyű szellő, fojtó lett volna a hőség. Duffle megszólalt:

— Nos, idegen, most megmutatom neked a vidéket. Innen csaknem egész Dél-Narniát beláthatod. Büszkék is vagyunk erre a panorámára. Balról jobbra a közeli dombok mögött kiveheted a Nyugati hegység körvonalait. Az a kerek halom ott jobbra a híres Kőasztal... Mögötte...

Ám itt a törpe szavait Shasta horkolása szakította félbe: az éjszaka kiállott izgalmak s a bőséges reggeli után elnyomta az álom. A kedves törpék, amint ezt észrevették, suttogva, hadonászva figyelmeztették egymást, nehogy fölverjék. Igyekezetükben sustorgásukkal, láb ujjbegyen futkosásukkal bizonyára fölbresztették volna, ha a fiú nem alszik olyan mélyen. Shasta csaknem az egész napot átaludta, csak vacsora előtt tért magához. Az ágyak túl kicsik voltak a házban, így a padlón hangafütből vetettek neki puha fekhelyet. Meg sem moccant, nem is álmodott egész éjjel. Másnap reggel alig fejezték be a reggelit, odakintről éles, harsogó hang csapott föl.

— Trombiták! — kiáltották a törpék és Shastával együtt kifutottak az udvarra.

A trombitákat újra megfújták; Shasta még sose hallott ilyen hangot. Nem volt oly erős vagy ünnepélyes, mint a tashbaani, sem oly vidám és élénk, mint Lune király vadászskürtje, inkább tiszta, átható és bátorító. Az erdőből jött, kelet felől. Hamarosan paták dobogása vegyült belé. Aztán előbukkant a hadoszlop éle.

Elsőnek Peridan lord, gyönyörű pej hátán, ő vitte Narnia zászlaját: zöld alapon a vörös oroszlánt. Shasta nyomban ráismert. Három lovas követte, egyvonalban, ketten harci ménen, a harmadik pónilovon. Edmund király és a derűs arcú, szőke hölgy sisakot, mellvértet hordott, vállán átvetve az íj s a vesszőkkel teli tegez.

— Ez Lucy királynő — suttogta Duffle.

De a harmadik, a pónilovon, Corin volt. Nyomukban a derékhad: katonák közönséges lovakon, mások beszélő lovakon (ezek nem bánták, ha különös alkalommal ülnek rájuk, akár háborúban), majd kentaurok, zord, harapós medvék, beszélő kutyák s végül hat óriás.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Mert Narniában élnek derék óriások is. Bár Shasta tudta, hogy ezek az ő oldalukon állnak, alig bírta rájuk nézni; vannak dolgok, amiket meg kell szokni.

Alig ért a király s a királynő a kis tanyához, és a törpék buzgón hajlongtak előttük, Edmund király elkiáltotta magát:

— Barátaim, megállunk egy kis falatozásra!

Szavaira zajos ujjongás tört ki. Lenyergeltek, hátzszakokat bontottak, megindult a beszélgetés. Corin futva ment oda Shastához, mindkét kezét megragadta és felkiáltott:

— Micsoda? Te itt? Hát szerencsésen átjutottál? De örülök! Most legalább részünk lesz egy kis szórakozásban. Nem csodálatos? Tegnap reggel, mihelyt kikötöttünk Cair Paravelnél, az első, akivel találkoztunk Chervy volt, a szarvas. Ő hozta a hírt az anvardi támadásról. Gondolod, hogy...

— Ki ez a barátja, fenség? — szólalt meg Edmund király, leszállva lováról.

— Nem látja, felséged? A hasonmásom, akit velem tévesztett össze Tashbaanban — mondta Corin.

— Hát ő az! — kiáltott föl Lucy. — Mint két iker! Szakasztott egyformák!

— Kérem, felség, hadd magyarázzam meg! Nem vagyok áruló, higgye el. Szándékom ellenére hallgattam ki a tanácskozást, de az életem árán sem árultam volna el senkinek. Soha!

— Látom, hogy nem vagy áruló — és Edmund király a fiú fejére tette kezét. — De máskor vigyázz jobban, ne légy fültanúja idegen titkoknak. A fő, hogy minden rendben.

Újra nyüzsgés támadt, jövés-menés, készülődés. A nagy zűrzavarban Shasta néhány percre szem elől tévesztette Corint, Edmundot és Lucyt, de Corin nem az a fiú volt, aki sokáig nyugton marad. Shasta már hallotta is, amint Edmund király óva inti:

— Az oroszlán sörényére, herceg, ez több a soknál! Sosem komolyodik meg fenséged? Több kalamajkát okoz nekem, mint egy egész hadsereg! Inkább egy regiment lódarázs volna a kezem alatt, mint fenséged egymaga!

Shasta átverekedte magát a tömegben, és meglátta Edmundot, rettentően bosszús képpel, míg Corin kissé megszegyenülten áll előtte, egy törpe fájdalmas arcot vágva ül a földön. Két-három faun sürgött körülötte, hogy megszabadítsa a fegyverzetétől.

— Ha nálam lennének a gyógycseppjeim — mondta Lucy királynő — hamar rendbehoznám, de Péter király szigorúan rám parancsolt, hogy kisebb csetepatéokra ne vigyem magammal, csak különleges alkalmakra tartogassam.

A baleset így történt. Míg Corin Shastával beszélgetett, egyik törpe, Thornbut, megrángatta a könyökét.

— Mi az, Thornbut? — kérdezte Corin.

— Fenséges herceg — húzta félre a törpe —, tudja, hogy innen egyenest édesapja kastélyába megyünk. Tán még ma este megütközünk az ellenséggel.

— Tudom. Ragyogó!

— Ragyogó vagy sem, én szigorú parancsot kaptam Edmund királytól, ne engedjem meg, hogy ön részt vegyen a csatában. Ön végignézheti, de csak távolról. Ennyi bőven elég fenségednek.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Micsoda örület! — tört ki Corin. — Persze, hogy harcolni akarok! És mit keres Lucy királynő az íjászok közt?

— Lucy királynő őfelsége azt teszi, amit jónak lát — mondta Thornbut. — De ön rám van bízva. Vagy hercegi szavát kell adnia, hogy a pónijával mindig mellettem marad, fél fejjel sem előbb, amíg más parancsot nem adok fenségednek, vagy — ez a felség rendelete — csuklónkon egymáshoz kötözve járunk, mint a rabok.

— Leütlek, ha megpróbálsz megkötözni! — mondta Corin.

— Szeretném én azt látni! — felelte a törpe.

Ennyi épp elég volt a hercegnek, és egy másodperc alatt már egymásba akaszkodtak. Igazi dulakodás támadt volna köztük, mert bár Corinnak hosszabb volt a karja és magasabb is volt, ám a törpe idősebb és edzettebb. De még össze sem csaptak igazán, mikor balszerencséjére Thornbut megcsúszott egy kiálló kövön, orraesett, és már nem bírta fölkelni, mert kificamodott a bokája. Gyötrő fájdalom hasított belé, se járni, se lóra ülni nem lesz képes egyhamar.

— Látja fenség, mit művelt! — mondta Edmund király. — Megfosztotta a sereget egyik próbált harcosától, épp a csata előtt.

— Helyére állok én! — mondta Corin.

— Ugyan! — szólt Edmund. — Senki sem kételkedik a bátorságában, de gyerekfejjel csak a sajátjaira hozna bajt.

Ebben a pillanatban a királyt más ügyben elszólították. Corin illedelmesen bocsánatot kért a törpétől, majd odafutott Shastához és a fülébe súgta:

— Gyorsan! Itt egy szabad póniló meg a törpe fegyverei. Vedd föl, mielőtt valaki észrevenné.

— Minek? — kérdezte Shasta.

— Azért, hogy mi is harcoljunk. Vagy nem akarsz?

— De... de, hát persze — mondta Shasta. Pedig se teste, se lelke nem kívánta, s ráadásul szúró fájdalom nyilallt a hátába.

— Rendben van — mondta Corin. — Föl a páncélinggel, a karddal. Az oszlop végén meghúzódunk, mint az egerek. Ha megkezdődik a tánc, mindenkinek más lesz a gondja, nem mi.

13. fejezet

Az anvardi csata

Tizenegy óra tájt ismét megindult a sereg nyugat felé, a hegyek mentén. Corin és Shasta lovagolt a sor végén, közvetlenül az óriások mögött. Lucy, Edmund és Peridán a haditervet beszélte meg. Lucy megjegyezte:

— Hol lehet az a gézengúz herceg?

Edmund csak ennyit válaszolt:

— Nincs elől, ez a fő. Hagyjuk békén.

Shasta ezalatt beszámolt kalandjairól Corinnak. Elmondta azt is, hogy a ló tanította meg, hogyan kell a gyepelőt kezelni. Corin rögtön magyarázni kezdte a fogásokat, majd röviden összefoglalta, hogyan hajóztak el titokban Tashbaanból.

— Hol van Susan királynő?

— Cair Paravelben — mondta Corin. — Tudod, ő más, mint Lucy, nem olyan férfias. Susan királynő igazi lady. Nem vonul lóháton háborúba, bár kitűnő íjász.

Az ösvény, melyen eddig haladtak, egyre szűkült és meredeken vitt balra a fák között a hágó felé. Közvetlenül a szakadék szélén vonultak libasorban, óvatosan, és Shasta borzongva gondolt rá, hogy előző éjszaka mit sem sejtve ugyanitt járt. „Biztonságban voltam, mert Ő vigyázott rám. Ezért ment hát végig a bal oldalamon, hogy a szakadéktól óvjon!” Az ösvény délnek kanyarodott, sűrű erdők között vitt egyre meredekebben fölfelé a hágóhoz. Csodálatos kilátás nyílt volna innen, ha a fák el nem zárják előlük. Olykor-olykor pillantottak csak föl egy-egy magas sziklaszirtre, mely körül néhány sas körözött a tágas égbolton.

— Érzik a csataszagot — mondta Corin a madarakra mutatva. — Tudják, hogy készítjük nekik a lakomát.

Shasta megborzongott. Keresztezték a hágó fordulóját, mélyebb és nyitottabb tájra értek, innen csaknem egész Archenlandot beláthatták kéklő párában. Távol a homokos pusztaság, inkább csak sejtethőn összefolyt. A nap a szemükbe tűzött, tán két óra volt még hátra napnyugtáig. Itt a sereg megállt. Fölfejlődött. A legfélelmetesebb vadállatokat elkülönítették a többiektől — leopárdok, párducok s a többi macskafajták morogva, nagyokat horkantva foglalták el a helyüket a balszárnyon. Az óriásokat jobbra parancsolták, de mielőtt elfoglalták a helyüket, levettek a hátukról valamit, amit egész úton cipeltek. Shasta közelebről megnézte. Csizmák voltak, hatalmas méretűek, térdig érők, talpuk sűrűn szögekkel kiverve. Iszonyú bunkósbotjaikat vállukra vetve masíroztak állásaikba. Lucy íjászai alkották az utóvédet. Rendre megpengették íjuk húrját. „Tvang-tvang” — hallatszott, s kipróbálták nyílveesszőiket. Shasta bárhová nézett, mindenütt hevedert igazgattak, páncélinget csatoltak föl, kardot kötöttek. Szó már alig esett, ünnepélyes és feszült volt a levegő. „Hát itt vagyok! — sóhajtott Shasta. — Közvetlenül előtte!” Előlről ütemes lárma, kiáltás csapott föl száz torokból.

— A kapukat döngetik — suttogta Corin izgatottan. — Edmund király miért nem indul már? Kibírhatatlan ez a várakozás! Hívős is van!

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Shasta bólintott, bízva benne, hogy nem látszik arcán, mennyire fél. Végül a kürtök! A sereg futólépésben megindult, elől az oroszlánfejes zászló lobogott a szélben. Majd megtorpantak egyik alacsonyabb lejtőn, s egyszerre megnyílt a színtér. A kicsi, soktornyú vár kapujával épp rájuk nézett. Szerencsétlen módon nem védte árok, de kapuja zárva, a rostélyok lebecsátva. A falakon mint a fehér hangyák, úgy mozogtak a várvédők, arcukat látták. Alattuk a mélyben vagy ötven calormeni óriási faltörő kost lódítva épp a várkaput készült betörni, hirtelen megváltozott a kép. Rabadash seregének zöme gyalogosan rohamozta a kaput. De most észrevették hegyoldalról lezúduló narniaiakat. A calormeniek remekül kiképzett katonák voltak. Shasta észlelte, hogy újra lóra kapva egy pillanat alatt hátraarcot csináltak és mái indultak is szembe az ellenséggel. És most: vágta, mind sebesebben, a távolság egyre csökkent a két sereg között. A kardok magasba lendültek, a pajzsokat maguk elé rántották, az utolsó imádságot elrebegették, és rajta! Shastát iszonyú félelem fogta el. De hirtelen lelket öntött magába: „Ha ezt kiállod, sosem ijedsz meg többé! Most vagy soha!” Ám amint a két sereg összezapott, már nem tudta, mi történik körülötte.

Rettenetes kavarodás, szörnyű lárma. Kardját hamarosan kiütötték kezéből, kantárszára összegabalyodott. Érezte, hogy kibillen nyergéből. Egy dárda szegeződött rá, s amint elkerülte, legurult a lóról, kegyetlenül beverte ujjait valakinek a fegyverébe, és aztán...

De szükségtelen a csatát Shasta szemszögéből figyelnünk, hiszen alig értett belőle valamit. Legjobb, ha a történeteket néhány mérföldnyire eltávolodva a Déli Határ remetével követjük, amint a kis tóba bámul kertjében, a lombos fa alatt, oldalán Breevel, Hwinnel és Aravisszal.

Mert nem akármilyen tó ez, hanem varázserejű! Ha a remete kíváncsi volt, mi történik a világban, túl az ő zöldfalú házán, fölé kellett hajolnia, hogy belenézzen, és akár egy tükörben, úgy láthatta, mi zajlik az utcákon Tashbaanban, vagy milyen hajók futnak be a kikötőbe a távoli Hét szigetekről, vagy a rablók és a vadállatok hogyan garázdálkodnak a nagy nyugati erdőkben a Lámpás-pusztá és Telmar között. Ma egész nap még enni-inni sem mozdult el a tavacska mellől, mert tudta, hogy Archenlandban nagy események mennek végbe. Aravis és a lovak vele együtt bámultak a mágikus tükörbe, mely ahelyett, hogy a fákat s a felhőket verné vissza, mélyén színes alakokat mozgat. Semmit sem vehettek ki tisztán, csak a remete volt erre képes, és időről időre tájékoztatta őket. Még mielőtt Shasta fölbukkant, amint élete első csatájába vágatott, így kezdte az öreg:

— Egy, két, három sast látok körözni a völgy fölött. Egyiket ismerem, ő a legöregebb. Csak olyankor mutatkozik, ha valahol csatára készülnek. Ide-oda röpköd, néha lekémlél Anvardnál, majd keletebbre, a völgy fölött. Ó, most már értem, min mesterkedtek Rabadash emberei

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

egész nap! Kivágtak egy öles fát és faltörő kost csináltak belőle. Tanultak a múlt éjszakai kudarcból. Okosabb lett volna, ha létrákat ácsoltat velük, de az tovább tart, és ő türelmetlen. De hát bolond! Már az első sikertelen kísérlet után vissza kellett volna fordulnia Tashbaanba, hiszen az egész terv a rajtaütésen múlt. Most lódulnak neki a faltörő kossal. Lune király emberei nyílzáport zúdítanak rájuk. Őt calormeni elesett, de hiába. Pajzsot kapnak maguk elé. Rabadash parancsokat osztogat. A legjobb, hú főurai vannak körülötte, a szilaj Tarkaanok a keleti tartományokból. Fölismerem őket. Itt van Corradin Tormuntból, Azrooh, Chlamash, Ilgamuth és egy rőt szakállú, hórihorgas Tarkaan.

— A sörényre mondom, ez az én régi gazdám, Anradin! — kiáltott föl Bree.

— Pszt! — szólt rá Aravis.

— Most kezdik a faltörővel. Ha olyan élesen hallanám, ahogy látom, biz' Isten, belesüketülnék. Egyik ütés a másik után! Ezt egyetlen kapu sem bírja örökké! De várjatok! Valami megriasztotta a madarakat. Csapatostul jönnek... Nem látok tisztán... Aha! Az egész hegyoldal feketéllik a lovasoktól. Csak a vihar szórhatná szét őket. Mind átkelt a gerincen. Most látom a zászlót is. Narnia! Narnia! A vörös oroszlán! Roham a dombról! Edmund király vágtat az élen, mögötte egy fiatal nő az íjászokkal. Az ám!

— Micsoda? — kérdezte lélegzetfojtva Hwin.

— A balszárnyon zúdulnak a macskák.

— Macskák? — kérdezte Aravis.

— Nagymacskák, leopárdok, meg effélék — mondta türelmetlenül a remete. — Már értem! Bekerítik a gazdátlanul hagyott lovakat. Ez igen! A calormeni lovak megőrülnek a rémülettől. Már nyakukon a macskák. De Rabadash átrendezte a sorait és újra száz embere van nyeregben. Szembefordultak a narniaiakkal. Alig van köztük száz méter... már csak ötven... látom Edmund királyt, lord Peridant. Két gyerek is van a narniai vonalban. Hogy engedhette oda őket a király? Még néhány ugrás... és most! A két rajvonal találkozott! Az óriások a jobbszárnyon csodákat művelnek. Jaj! Egyikük lenn van! Szemen lőtték, azt hiszem. A közép megzavarodott, a balszárnyat látom csak. Újra itt a két fiú. Oroszlán, segíts! Corin herceg az egyik, a másik mintha ikertestvére volna. A kis Shasta! Corin férfimód harcol, megölt egy calormenit. Látom, középen Rabadash és Edmund egymáshoz közeledik, de a tömeg szétválasztja őket...

— Mi van Shastával? — kérdezte Aravis.

— Ó, a bolond — sóhajtott a remete. — Szegény, bátor gyerek! Azt sem tudja, mit csinál, a pajzshoz nem ért, fél oldala védtelen. Nem tud mit kezdeni a kardjával. Ó, már sejti... Hogy vagdalkozik... majdnem levágta a saját lova fejét; az lesz a vége, ha így folytatja. Kiütötték a kezéből. Öngyilkosság gyereket küldeni csatába. Rámegy az élete. Tessék, te bolond... már lenn is van.

— Megölték? — kérdezte három elfútt hang.

— Honnan tudjam? A macskák megtették a magukét, a gazdátlan lovak halottak vagy foglyok: a calormeniek már vissza sem vonulhatnak. Most a macskák a derékhadhoz csatlakoznak, rávetik magukat a faltörőkre. Azok meg fejvesztve futnak, eldobták a dorongot. Jól van, jól van! A kaput belülről kitárták, kitörésre készülnek. A három első már kinn is van: Lune király középen, a fivérei, Dar és Darrin mellette.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Utánuk Tran, Shar, Cole, bátyjkkal, Colinnal. Már vannak tíz-húsz-harmincan is. A calormenieket visszaszorítják. Edmund király csodálatosan harcol. Most vágta le Corradin fejét. A calormeniek csapatostul dobálják el a fegyvereiket és az erdő felé rohannak. Akik hátramaradnak, elvesztek. Az óriások jobbról kerítették be őket, a macskák balról, Lune király hátulról. A calormeniek egy csomóban vállvetve küzdenek. Bree, a te tarkaani gazdád is a földön van már. Lune és Azrooh vív, de úgy látszik, a király bírja jobban... remekül csinálja... Éljen! Már győzött is... Azrooh a porban. Edmund király is... de újra föl pattan, Rabadashra támad a vár kapujában. A calormenieket bekerítették. Darrin megölte Ilgamuthot. Nem látom, mi történt Rabadashsal. Azt hiszem, meghalt és ott hever a várkapunál, nem tudom. Chlamash és Edmund király még mindig viaskodik, de a csata már eldőlt. Chlamash megadja magát. Vége! A calormenieket teljesen szétverték.

Mikor Shasta leesett lováról, föl adta a további küzdelmet, de a lovak, különösen a harci mének, sosem taposnának a földön heverő emberre. Amint Shasta jó tízpercnyi ájulásából magához tért, ráeszmélt, hogy pónija nincs mellette, és a lárma már nem csatazaj. Fölült és magára bámult. Még ő is, aki pedig kevesett tudott az igazi csatákról, rögtön rájött, hogy az archenlandiak és a narniaiak győztek. Az életben maradt calormeniek foglyok voltak, a várkapuk szélesre tárva, Lune király és Edmund király éppen kezet rázott a faltörő kos fölött. Harcosok álltak körülöttük, föl szabadult, izgatott, örömteli beszélgetésbe merültek. Shasta fölkel, bár zsibbadtnak érezte magát. Oda igyekezett, ahonnan a jókedv és tréfa hangjai verődtek fülébe. Különös látvány fogadta. A szerencsétlen Rabadash fönnakadva függött a várfalon. Két lába a levegőben kalimpált, mert nem ért le a földre, és talpát állandóan csiklandozták. Láncingét felszakították a hátán úgy, hogy fél karja belészorult, s még arcát is jórészt eltakarta. Úgy festett, mintha nem rávaló ingbe próbált volna belebújni.

A dolog úgy történt (sokáig emlegették még országszerte), hogy egyik óriás szöges csizmájával föltépte a láncinget, s az Rabadash Edmunddal vívott párbaja közben, míg ő maga hátrálva fölugrott az egyik kőpárkányra, beleakadt egy kampóba, így aztán Rabadash úgy maradt csüngve a falon, akár a szárítani kiakasztott ruha, az odagyűltek nagy nevetségére.

— Végy le, Edmund! — könyörgött. — Küzdjünk meg egymással férfimódra. De ha király létedre gyáva vagy szemtől szembe kiállni, akkor ölj meg, most azonnal!

— Legyen kívánságod szerint... — kezdte volna Edmund, de Lune király félbeszakította:

— Felség, szíves engedelmével, gondolja meg.

Aztán Rabadash-hoz fordult:

— Királyi herceg! Ha egy héttel ezelőtt állt volna elő ezzel a kihívással, szavamra, nem akad itt senki a királytól a legkisebb egérkéig, aki visszautasítja. De azután, hogy hadüzenet nélkül nekiront Anvard várának békeidőben, méltatlanná vált lovagi mivoltához és nem tekinthető többé egyenrangú ellenfélnek. Hitszegő lett. Márpedig inkább eltűrnénk száz korbácsütést, semmint kiálljunk egy hitszegővel! Vigyétek el, kötözzétek meg és zárjátok be addig, míg sorsáról határozunk.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Erős kezek ragadták meg Rabadasht, kardjától megfosztották és a várba vitték, hiába kiabált, rúgkapált, átkozódott. Könnyebben elviselte volna a kínzást, mint azt, hogy nevetségessé tegyék.

Az ünneplők között Corin Shastához futott, kezét rázott vele és Lune király elé vonszolta.

— Itt van atyám, tessék! — mondta.

— Hát a szemem elé mersz kerülni, te híres?! — mondta zord hangon a király. — Belerohantál a csatába, nyíltan megszegve parancsodat? Micsoda fiú az, aki szembeszegül atyjával? Bot való az ilyeneknek a fenekére, nem kard a kezébe!

De mindenki észrevette, Corin is, milyen büszke a fiúra a király.

— Nem gyerek ez többé, felség, ha kegyeskedik megengedni — jegyezte meg lord Darrin. — Nem is volna felséged fia, ha másképp viselkedik!

— Jól van, jól van! — zsörtölődött a király. — Majd később beszélünk róla. Most pedig...

Ami ezután történt, az jobban meglepte Shastát, mint bármi, amit eddig átélt. Hirtelen ott találta magát Lune király medveszerű ölelésében, amint az magához vonja és kétfelől arcon csókolja. Majd a király újra leült és így szólt:

— Alljatok egymás mellé, fiúk, hogy az egész udvar lásson benneteket. Emeljétek föl a fejeteket. Uraim, nézzétek meg mind a kettőt! Van-e még valakinek kétsége?

És Shasta nem értette, miért bámul mindenki akkora szemekkel rá és Corinra, meg azt sem, minek szól az a nagy éljenzés.

14. fejezet

Hogyan lett Breeből bölcsebb ló

Vissza kell térnünk Aravishoz és a lovakhoz.

A remete tavacskáját figyelve beszámolhatott nekik arról, hogy Shasta nem halt meg és a sebesülése sem komoly, hiszen látta, hogy fölkel, s azt is, Lune király milyen gyöngéd szeretettel üdvözölte. De mivel csak látott, de nem hallotta, amit bárki mond, s a harc befejeztével az emberek elkezdtek beszélni, nem volt értelme többé, hogy a tavat lesse.

Másnap reggel, míg a remete szobájában tartózkodott, ők hárman meghányták-vetették, mitévők legyenek.

— Ebből elegendem van — mondta Hwin. — A remete nagyon jóságos volt hozzánk, hálás is vagyok érte, de úgy meghízta, mint egy póniló, egész nap csak eszem, semmi mozgás. Gyerünk Narniába!

— De ne még ma, asszonyom! — szólt Bree. — Nem szeretném elsietni a dolgokat. Tán egy-két nap múlva, jó?

— Először is meg kell látogatnunk Shastát, elbúcsúzni tőle... azaz bocsánatot kérni — mondta Aravis.

— Pontosan! A számból vetted ki a szót! — kiáltotta lelkesen Bree.

— Ó, persze — bólintott Hwin. — Shasta most Anvardban van. Odamegyünk és elköszönünk tőle, hiszen úgyis útba esik. Miért ne indulnánk most rögtön? Hát nem Narniába akarunk eljutni?

— Dehogynem! — válaszolta Aravis. Az járt a fejében, mihez is kezd majd, ha odaért, és egyedül érezte magát.

— Persze, persze! — vágta rá Bree sietősen. — De minek elkapkodni? Értitek, mire gondolok?

— Nem. Én nem értem, mire gondol — mondta Hwin. — Miért nem akar indulni?

— Hm... broo-hoo — morogta Bree. — Nos, hát nem látja asszonyom, milyen fontos esemény ez annak, aki hosszú idő után tér vissza a hazájába... betoppan a többiek közé... a legkülönb közösségbe... de kérdés, hogyan fogadják... jó hatást kelt-e... hát nem?

Hwin nyerítve fölnevetett:

— Már látom, Bree, a farka bántja. Megvárna, míg kinő a lenyírt farka. Azt sem tudni, Narniában hosszú farkat viselnek-e? Épp olyan hiú, mint az a tashbaani Tarkhena!

— Bolond vagy, Bree — mondta Aravis.

— Az oroszlán sörényére, a Tarkhena? De rosszul ismertek! — mondta sértetten Bree. — Tartom magam valamire, az igaz, de a társaimnak is megadom, ami kijár, ennyi az egész.

— Bree — szólt Aravis, akit alig érdekelt a megkurtított lófarok. — Már rég szerettem volna kérdezni tőled valamit. Miért hajtogatod folyton, hogy „az oroszlánra mondom” vagy „az oroszlán sörényére esküszöm”? Azt hittem, gyűlölöd az oroszlánokat.

— Gyűlölöm is! — felelte Bree. — Én az oroszlánról beszélek, az csak Aslanra vonatkozik, aki megszabadította Narniát a boszorkánytól meg a téltől. Minden narniai rá esküszik.

— Hát igazán oroszlán?

— Nem, nem, dehogy — mondta Bree döbbenten.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Tashbaanban mindenki úgy tudja, hogy az. Ha nem oroslán, akkor miért nevezed annak?

— Ilyen fiatalon ezt meg sem értenéd. Kiscsikó voltam, mikor elkerültem Narniából, így magam sem értem egészen — mondta Bree.

Kissé foghegyről beszélt velük, szemét félig lehunyta, s így nem vehette észre a Hwin és Aravis arcán végbemenő változást. Jó okuk volt rá, hogy szemük-szájuk elálljon a csodálkozástól. Míg Bree a mondókáját fújta, hatalmas termetű oroslán bukkant fel a kőkerítés tetején és ott egyensúlyozott előttük. Csillogó, sárga bundája vakított a napfényben, lebilincselőn gyönyörű és félelmetes volt egyszerre. Le nem tudták a szemüket venni róla. Aztán fogta magát, könnyű szökkenéssel Bree mögött termett és feléje indult. Nesztelenül lépkedett. Aravist és Hwint megdermesztette a félelem, se szólni, se mozdulni nem bírtak.

— Semmi kétség — folytatta a kerítésnek háttal álló, mit sem sejtő Bree —, mikor úgy emlegetik, hogy erős, mint az oroslán, meg vad, mint az oroslán, arra gondolnak, hogy félelmet gerjeszt, persze az ellenségeinkben. Még olyan fiatal lány sem képzelem, mint te, Aravis, hogy ő azonos a valódi, közönséges oroslánnal. Ez orcátlanság volna. Akkor épp olyan állat lenne, mint közülünk bármelyik — nevetett föl Bree. — Akkor négy mancsa volna, farka és bajusza! Jaj, óóó, segítség!

Mikor ezt a szót, „bajusz” kiejtette, Aslan megcsiklandozta a fülét. Bree úgy pattant föl helyéből, mint a nyíl s a sövény túlfelére szökött; a kerítés túl magas volt ahhoz, hogy átugorja, s repülni mégsem tudott.

Majd Hwin egész testében reszketve fura kis nyerítéssel odamerészkedett az oroslán elé s megszólalt:

— Kérlek, te olyan szépséges vagy. Nem bánom, akár föl is falhatsz. Akkor már inkább te, mint bárki más.

— Kedves lányom — mondta Aslan s gyöngéd oroslánacsókot nyomott Hwin remegő, bársonyos orrára. — Tudtam, hogy nemsokára eljutsz hozzám. Légy nagyon boldog.

Aztán fölemelte fejét és erősebb hangon folytatta:

— Nos Bree, te szegény, rátarti, megrémített barátom. Gyere közelebb! Még közelebb! Ne félj tőlem, szedd össze a bátorságodat! Érints meg, szaglássz körül, itt vannak a mancsaim, amott a farkam, és itt a bajuszom. Valóságos vagyok vagy sem?

— Aslan — nyögte Bree reszketően —, azt hiszem, elment a józan eszem.

— Addig boldog a ló, míg tudja, hogy fiatal, így van vele az ember is. Jöjj ide te is, Aravis lányom. Nézd! A mancsaim bársonyosak, most nem fordulnak ki a karmaim.

— Most, uram? — kérdezte a lány.

— Én voltam az, aki megsebesített. Én vagyok az egyetlen és ugyanaz az oroslán, akivel találkoztatok hosszú utatok során. Tudod, miért karmoltalak meg?

— Nem, uram.

— A karmolások a hátadon: könnyet könnyért, sebet sebért, vért vérért; ez a fizetség a mostohaanyád szolgálójának hátára mért korbácsütésekért, melyeket miattad kapott, mivel álomba kábítottad, így megtudtad, mit érzett ő.

— Igen, uram. És...

— Kérdezz csak, kedvesem — mondta Aslan.

— Más büntetést is el kellett szenvednie miattam?

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Gyermekem, én rólad beszélek most, nem róla. Senki sem adhat számat más történetéről, csak a sajátjáról — mondta az oroszlán fejét megrázva s enyhébb hangon folytatta. — Legyetek vidámak, kicsikéim. Hamarosan újra találkozunk. De előbb még másvalaki látogat meg benneteket.

Egy ugrással a fal tetején termett és eltűnt szemük elől.

Különös, de nem kívántak tovább beszélni róla, mikor otthagya őket. Mindnyájan félrevonultak, egymástól távol, és csöndesen, elgondolkozva járkáltak a kertben, ki-ki magában.

Fél óra múlva a két ló a ház háta mögé vonult, hogy bekapjon valamit az ételből, amit a remete készített ki a számukra. Aravis még mindig szótlanul sétálva tűnődött, mikor a kapu előtt kürtészó harsant föl.

— Ki az? — kérdezte Aravis.

— Ófensége Cor királyi herceg Archenlandból — hangzott odakintről.

Aravis félretolta a reteszt, kitárta az ajtót, hogy beeressze az idegeneket. Először két alabárdos lépett be és kétoldalt megállt a bejáratnál. Őket a hírnök és a kürtös követte.

— Ófelsége Cor királyi herceg Archenlandból kihallgatást kér Aravis kisasszonytól! — jelentette a hírnök.

Majd a kürtössel együtt mélyen meghajoltak, s a katonák tisztelegtek, amint a herceg belépett. Kíséretének tagjai visszavonultak és bezárták maguk után a kaput. A herceg meghajolt, kissé esetlenül. Aravis térdhajtással viszonzta calormeni stílusban, persze hibátlanul, hiszen kitűnő nevelést kapott. Főlnézve szemügyre vette az idegen herceget. Egyszerű fiú állt előtte, szőke haja apró csigákba göndörödött, és keskeny aranypánt fogta körbe. Fehér színű bársonypalástja oly finom, akár egy zsebkendő, alatta áttűnt skarlátvörös inge. Bekötözött bal keze kardja zománc markolatán pihent. Aravis kétszer is arcába bámult, mielőtt elfúlva megszólalt:

— Egek! Ez Shasta!

A fiú hirtelen elvörösödött és hadarni kezdte:

— Nézd, Aravis, remélem, nem hiszed, hogy ilyen kísérettel akartam tündökölni előtted, vagy ennyire megváltoztam. Szívesebben jöttem volna a régi rongyaimban, de azokat elégették és apám szerint...

— Apád? — ámult el Aravis.

— Közben kiderült, hogy Lune király az apám. Rájöhettek volna, hiszen Corin tökéletesen olyan, mint én. Tudod, mi ikrek vagyunk, és a nevem már nem Shasta, hanem Cor.

— Szebben hangzik a réginél — mondta Aravis.

— A testvéreket Archenlandban ilyenformán keresztelik el. Mint Dar és Darrin, Cole és Colin.

— Shasta... vagyis Cor! — mondta Aravis. — Elég! Várj! Mondanom kell neked valamit... Bocsáss meg, hogy olyan pocskul bántam veled. De én annyira megváltoztam, mielőtt még megtudtam volna, hogy te herceg vagy. Őszintén mondom! Már akkor, mikor te visszafordultál és szembeszálltál az oroszlánnal.

— Egyáltalán nem akart megölni téged az az oroszlán — mondta Cor.

— Tudom — bólintott Aravis.

Mind a ketten elhallgattak s egy ünnepélyes percen át arra gondoltak, hogy a másik is tud Aslanról. Aravis hirtelen megpillantotta Cor bepólyált kezét.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— El is felejtettem... — kiáltotta —, hiszen te részt vettél a csatában! Ez sebesülés?

— Egyszerű karcolás — mondta Cor, életében először lordhoz illő hangon. De a következő pillanatban maga is elnevette magát. — Ha tudni akarod, ez nem is igazi sebesülés, csak lejött a bőr egyik ujjamról, ilyesmi minden balkezes bolonddal megesik csata nélkül is.

— Hát ott voltál a csatában. Csodálatos lehetett!

— Mást vártam — felelte a fiú.

— De Sha... akarom mondani, Cor. Még semmit sem meséltél Lune királyról, arról, hogyan jött rá, hogy te vagy a...

— Ülünk le — mondta Cor. — Ez hosszú történet. Különben apám remek ember. Ha nem volna király, akkor is, és én nagyon örülök, hogy egymásra találtunk. Sajnos, most tanulás meg más efféle szörnyűség vár rám. De te a történetre vagy kíváncsi. Hát igen, Corin meg én ikertestvérek vagyunk. És születésünk után egy héttel elvittek minket egy öreg kentaurhoz Narniába, hogy megáldjon. Ez a kentaur jóvendőmondó volt, mint a fajtájabeliek közül sok más. Te talán még nem talákoztál kentaurral. Néhányan a tegnapi csatában is ott voltak. Végtelenül becsületesek, de én valahogy mégsem érzem magam igazán otthonosan közöttük. Mondhatom neked Aravis, rengeteg furcsaság van még ezekben az északi országokban, amit meg kell szoknom.

— Biztosan — mondta Aravis. — De kérlek, folytasd.

— Amikor a jós kentaur meglátott bennünket, rám nézett és azt mondta: „Eljön a nap, mikor ez a fiú halálos veszélytől menti meg Archenlandot.” Gondolhatod, a szüleimnek ez mennyire tetszett. De volt ott még valaki, akinek egyáltalán nem: a fickó apám kancellárja, lord Bar volt. Nyilván elkövetett valamit, részleteket nem tudok, amiért apám elbocsátotta. Más bántódása nem esett, szabadon élhetett Archenlandban. De komisz fráter volt és csak az alkalomra várt, hogy megfizessen. Később kiderült: a Tisroc zsoldjában állt és egy sereg titkos értesülést küldött neki Tashbaanba. Így mikor meghallotta a kentaur szavait, rögtön megfogant benne, hogy eltesz engem láb alól. Sikerült elrabolnia, és lóháton vitt a tengerpartig. Addigra mindent gondosan előkészített, ott várt a hajó, saját embereivel, indulásra készen. Tüstént elindultak velem a kikötőből. De apám tudomást szerzett a gáztetről, csak már késve. Azonnal utánunk indult. Lord Bar hajója már a nyílt tengeren volt, apám tán húsz percet késett. A partról még láthatta távolban a hajó elmosódó körvonalait. Elkeseredett üldözés kezdődött. Hat napba telt, míg utolérték Bar gályáját, és a hetediken harcba bocsátkoztak velük. Nagy tengeri csatára került sor. Tegnap hallottam is róla, reggel tíz órától napnyugtáig tartott. Apámnak végül sikerült elfoglalnia a hajót, de én már nem voltam ott. Harc közben lord Bar meghalt. Utólag egyik bizalmasa elárulta, hogy még reggel, amikor már sejtette, hogyan végződik az ütközet, legjobb emberére bízott, s az csónakon elmenekült velem. Ezt a csónakot senki sem látta többé. Természetesen ez volt az, amelyiket Aslan — mert minden mögött ő áll — a partra irányított, és ott Arsheesh magához vett. Bár megtudhatnám annak a lovagnak a nevét, aki megmentette az életemet, éhezett, szomjazott, csakhogy engem táplálhasson.

— Aslan azt mondaná, ne ártsd bele magad a más életébe — mondta Aravis.

— Látod, ezt el is felejtettem.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— De kíváncsi vagyok, hogyan teljesedik a jóslat — mondta Aravis — , és mi az a nagy veszély, amelytől te mented meg Archenlandot.

— Hát — mondta félszegen Cor — azt már meg is tettem.

Aravis összecsapta a kezét:

— Hát persze! Milyen ostoba vagyok! Archenland nem is kerülhet nagyobb veszélybe, mint mikor Rabadash kétszáz lovasával fenyegette, és ha te nem viszed meg időben a hírt... Büszke lehetsz magadra.

— Inkább meg vagyok ijedve egy kicsit.

— Mostantól Anvardban élsz majd... — mondta vágyakozva Aravis.

— Ó, majd' elfelejtettem, amiért jöttem! Apám azt kívánja, hogy élj minálunk. Hiszen anyám halála óta nincs úrnő az udvarban. Nem tudom, miért hívják udvarnak. Ugye, megteszed, Aravis? Megkedveled apámat és Corint. Ők egy picit mások mint én, illő körülmények között élnek. Nem kell félned tőlük.

— Hagyd abba — szólt Aravis —, még összeveszünk. Persze, hogy elfogadom a meghívást.

— Gyerünk, nézzük meg a lovakat! — ugrott fel Cor.

Bree és kis gazdája nem tudtak betelni egymással, úgy megörültek a viszontlátásnak. Bree, akit még mindig lenyűgözött, amit átélt, beleegyezett, hogy azonnal induljanak Anvardba. Másnap folytatják majd Hwinnel Narniába az utat. Mind a négyen érzékeny búcsút vettek a remetétől és megígérték, hogy hamarosan meglátogatják.

A nap már magasan járt az égen, amikor elindultak. A lovak azt várták, hogy Aravis és Cor nyeregbe szálljon, de Cor elmagyarázta, hogy háborút kivéve, mikor mindenkinek meg kell tennie, ami csak telik tőle, Narniában és Archenlandban nincs ember, akinek akár álmában is eszébe jutna, hogy beszélő lóra szálljon.

Breet ez ismét arra emlékeztette, milyen keveset tud Narniáról és mennyi hibát követ majd el. Így, míg Hwin ábrándjai között kószált, Bree minden lépéssel nyugtalanabbá és zavartabbá vált.

— Föl a fejjel, Bree! — biztatta Cor. — Nekem sokkal rosszabb, mint neked. Engem kiművelnek, meg kell tanulnom írni, olvasni, címertanra, történelemre, táncrea és muzsikára fognak. Míg te szabadon futkározol, henteregsz a fűben, Narnia dombjait járod kedvedre.

— Épp ez a bökkenő — sóhajtott Bree. — Gondolod, hogy ott a beszélő lovak henteregnek? És ha nem? Én meg nem bírok leszokni róla... Mi a véleménye, Hwin?

— Én mindenképp ott folytatom, ahol abbahagytam — mondta Hwin.

— Annyit törődnek veled, mint két szem kockacukorral, tehet, ami jólesik.

— Közel vagyunk már a várhoz? — kérdezte Bree.

— A következő kanyar után jön — mondta Cor.

— Nos, akkor — szólt Bree —, akkor most... még egyszer... utoljára... Várjatok egy percet.

Öt perc sem telt belé, Bree valóban visszajött, nagyokat fújtatva, hátát levelek borították.

— Készen vagyok! — jelentette ki mélabúsan. — Vezess, Cor herceg, egyenest Narniába!

De inkább emlékeztetett holmi temetési menetben ballagó lóra, mint arra a fogolyra, aki hosszú rabság után visszatér hazájába és a szabadságba.

15. fejezet

Rabadash, a nevetséges

A következő útkanyarodó kivezette őket a fák közül a zöld mezőkre, s ott az északi szelektől védelmező, erdős bércek koszorújában megpillantották Anvard várát. Vörösbarna kövekből rakott ódon épület volt.

Még a kapuhoz sem értek, Lune király lépett ki rajta, hogy fogadja őket. Egyáltalán nem olyan volt, amilyennek Aravis elképzelte; elnyűtt ruhát viselt, mert épp a kutyatenyészetéből érkezett vadászával s az imént egy percre állt csak meg, hogy lemossa kezéről a kutyaszagot. Ám meghajlása Aravis előtt királyi méltóságot árult el.

— Kisasszonyom — mondta —, hadd üdvözöljelek szívből. Ha áldott emlékezetű feleségem élne, méltóbban fogadna, de több jóakarat tőle sem telnék. Sajnálom, hogy balsorsod kiűzött az atyai házból s annyi szomorúságot hozott rád. Cor fiam elmondta, mennyi viszontagságon mentetek keresztül, s te milyen bátran viselted el őket.

— Mindent neki köszönhetünk, uram — mondta Aravis. — Az oroslánával is szembeszállt, hogy megmentsen.

— Micsoda? Mit hallok? — ragyogott föl a király arca. — Ezt eddig elhallgatta előttem!

Aravis pótolta a mulasztást. Cor régóta vágyott rá, hogy az eset napvilágra jusson — bár ő maga sosem dicsekedett volna el vele —, most öröm helyett bolond zavart érzett. De apja annál boldogabban hallgatta s a következő hetek során lépten-nyomon dobra verte, úgyhogy Cor már azt kívánta, bár meg se történt volna. Aztán a király a két lóhoz fordult. Kikérdezte őket családjukról s arról is, hol éltek Narniában, mielőtt elrabolták őket. Hwin és Bree szűkszavún válaszolt, szokatlan volt számukra, hogy a király egyenrangúakként, embernek kijáró módon bánt velük. Ezt eddig csak Cortól és Aravistól kapták meg. Közben Lucy királynő is kijött, csatlakozott hozzájuk. Lune király Aravishoz fordult:

— Kedvesem, itt a mi házunk szeretett barátja, Lucy, ő gondoskodott lakosztályodról s mindarról, amire szükséged lehet. Ehhez ő sokkal jobban ért, mint én.

— Nem akarsz velem jönni, hogy megnézd? — kérdezte Lucy, s megcsókolta Aravist.

Első látásra megkedvelték egymást, s együtt mentek be a várba, közben megbeszélve a háló- s az öltözőszobát, milyen ruhákat hord majd Aravis, hogyan óhajt berendezkedni, egyszóval mindazt, ami ilyen alkalmakkor a nőket foglalkoztatja.

Ebéd után, amit a teraszon fogyasztottak el (hideg szárnyast, vadpástétomot, sajtot, kenyeret és bort szolgáltak föl), a király összevonta a szemöldökét, felsóhajtott és így szólt:

— Hajaj, ez a szerencsétlen Rabadash még mindig a kezünkben van. Döntenünk kell a sorsáról, barátaim.

Lucy a király jobbján ült, Aravis a balján, Edmund király az asztal másik végén, lord Darrin vele szemben. Dar, Peridan, Cor és Corin pedig Lune királlyal ült szemközt.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

— Felséged teljes joggal ítélné fővételre — mondta Peridan. — Gaztette nem különb az orgyilkosságánál.

— Nagyon is igaz — vélte Edmund. — De még az áruló is megjavulhat. Tudok ilyen esetről — és elgondolkodva nézett körül.

— Ha fejét vétetjük Rabadashnak, abból háború is törhet ki a Tisrockal — mondta Darrin.

— Füttyölök a Tisrocra — vágta rá a király. — Ha megannyi embere van, mégsem jut át a sivatagon. De hidegvérrel megölni valakit, még ha áruló is, ezt nem veszi be a gyomrom. Ha csatában vágnák át a torkát, az más, megkönnyebbülnék tőle.

— Szerintem — szólalt meg Lucy —, felséged adjon neki még egy lehetőséget. Eressze szabadon, de csak ha megígéri, hogy a jövőben tisztességesen jár el. Bízunk benne, hogy megtartja a szavát.

— Talán a majmok tisztességre nevelhetők, húgom — mondta Edmund —, de az oroszlanra, ha még egyszer ránk tör Rabadash, nyílt csatában ott ölheti meg közülünk bárki, ahol szembekerül vele.

— Próbáljuk meg — egyezett bele a király, s intett az egyik őrnök. — Küldj a fogolyért!

Rabadasht láncra verve vezették be. Aki ránézett, azt hihette, az éjszakát valami nyirkos pincebörtönben étlen-szomjan töltötte. Az igazság az volt, hogy kényelmes szobában pompás vacsorát tálaltak elé. Csakhogy ő komoran visszautasította, egész éjjel őrgöngve toporzékolt, ordibált, káromkodott, így érthető, hogy nem a legjobb állapotban volt.

— Talán mondanom sem kell a fenséges hercegnek — kezdte a király —, hogy a törvények s a körültekintő államvezetés elvei szerint jogunk van fejét vétetni, mint közönséges gyilkosnak. Mindamellet fiatalságát és neveltetését tekintve, vagyis azt, hogy zsarnokok és rabszolgák országában becsületet és emberséget nem tanulhatott, megegyeztünk abban, hogy bántatlanul szabadon bocsátjuk a következő föltételekkel. Először...

— Légy átkozott, te barbár kutya! — ordította Rabadash. — Azt hiszed, végighallgatom a föltételeidet? Fenét! Te itt jónevelésről fecsegsz össze-vissza! Könnyű egy bilincsbe vert embert kioktatni! Szabadíts meg láncaimtól, adj kardot a kezembe, és akinek van mersze, álljon ki velem!

Csaknem egyszerre ugrottak föl az asztaltól és Corin herceg fölkiáltott:

— Atyám! Kiállhatok vele bokszolni? Kérlek!

— Nyugalom fenségek és lordok! — mondta Lune király. — Őrizzük meg méltóságunkat, csak nem zökkent ki belőle egy kölyök gúnyolódása?! Ül le, Corin, vagy elhagyod az asztalt! Ismét fölszólítom, herceg, hallgassa meg föltételeinket!

— Barbárok föltételeit nem hallgatom! — legyintett Rabadash. — Egyitek sem mer egy ujjal is hozzám érni. Minden rajtam elkövetett sérelmet tengernyi narniai és archenlandi vérrel fizettek meg. A Tisroc bosszúja szörnyűséges lesz. Őlj csak meg, de ezer év múlva is rettegnek majd erre tífelétek a tűzvészről és kínzásokról, ami rátok szakad. Vigyázzatok! Vigyázzatok! Tash nyila záporozik a fejetekre!

— Addig nem fogja be a száját, míg nem kap egy jó horogütést? — kérdezte Corin.

— Nem szégyelled magad, Corin? — szólt rá a király. — Jegyezd meg: csak nálad erősebbel merj csúfolódnod, az a virtus.

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

Lucy fölsóhajtott:

— Ó, bolond Rabadash!

A következő pillanatban Cor nem tudta mire vélni, miért áll mindenki némán, mozdulatlanul az asztalnál. Aztán maga is megértette: Aslan jelent meg közöttük anélkül, hogy bárki látta volna bejönni. Rabadash, amint az oroszlán óriási alakja nesztelenül közé és vádlói közé siklott, megmoccan.

— Rabadash — szólt Aslan. — Húzd meg magad. Hajszálon függ az életed, de még megmenekülhetsz. Felejtsd el a gögödet (ugyan, mire vagy gögös?) és dühödöt (ugyan ki bántott?) és fogadd el a kegyelmet.

Rabadash szeme vérben forgott, száját iszonyú nagyra tátotta zord vigyorgással, akár a támadó cápa, és két fülét szünet nélkül föl-le mozgatta. Calormenben ez a mutatvány igen hatásosnak bizonyult. A legbátrabbak reszkettek, ha ilyen torz pofát vágott, a gyöngébbek a földre zuhantak, a nyúlszívűek el is ájultak tőle. Rabadash elfelejtette, hogy könnyű azokat halálra rémíteni, akik tudják, hogy csak egy szavába kerül, és elevenen főzik meg őket. Archenlandben senki sem ijedt meg ilyesmitől; legföljebb Lucynak jutott eszébe, hogy Rabadash megzavarodott.

— Démon! Démon! — rikácsolta a herceg. — Ismerlek! Te vagy Narnia undorító ördöge, az istenek ellensége. Lásd, ki vagyok én, te szörnyű agyrém! Én Tashtól, a kérlelhetetlen és ellenállhatatlan istentől származom, az ő átka szálljon rátok, villám a skorpiók képében! Narnia országa földdel lesz egyenlő! A...

— Térj magadhoz, Rabadash — figyelmeztette nyugodtan Aslan. — Végzeted egyre közeleg, már az ajtónál van... a zárat megnyitotta...

— Szakadjon rátok az ég! Nyíljon meg alattatok a föld! Pusztítsa el a tűz az egész világot! — üvöltözte Rabadash. — Addig nem nyugszom, míg azt a kutyaszülte barbár királynőt a hajánál fogva nem hurcolom a palotámba...

— Ütött az órád! — szólt Aslan, és Rabadash rémülten vette észre, hogy a körülötte állók nevetésben törtek ki.

Hiába, nem bírták abbahagyni. Rabadash még mindig föl-le mozgatta fülét, s amint Aslan kimondta: „Ütött az órád”, a két fül egycsapásra változásnak indult. Nagyobbak és hegyesebbek lettek, majd szürke szőrszálak nőttek ki rajtuk. Az általános csodálkozás közben Rabadash arca is szemlátomást változásnak indult: megnyúlt, vastagodott, kivált a szeménél, orra besüppedt (vagy arca dagadt meg és orra lapult szét?). Két karja megnőtt, már a földig ért, olyan volt, mintha rájuk támaszkodna. Már nem kéz volt a végükön, hanem pata, nem is kettő, hanem négy. Igen, négy lábon állt, ruhája eltűnt testéről... A nevetés hahotává duzzadt, senki nem bírta fékezni magát, mert ahelyett, aki Rabadash volt, egy szamár állt előttük teljes valójában. A legborzasztóbb az volt, hogy emberi beszélőképességét is fokozatosan veszítette el. Amikor felfogta, mi történik vele, fölüvöltött:

— Ne, ne! Csak szamár ne legyek! Kérlek! Inkább legyek ló... inkább le... i... auh, eh-auh-íá!

És az elhaló szavak keserves iázássá váltak.

— Figyelj rám, Rabadash — szólt Aslan. — Igazságos, és egyúttal nagylelkű leszek. Nem maradsz öröké szamár.

Erre a szamár előre tartotta fülét, hogy jobban hallja az oroszlán szavait. Olyan nevetséges látványt nyújtott, hogy az asztalnál ülők

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

megint kacagni kezdtek, már nem is próbálták abbahagyni. Aslan folytatta:

— Tash istenhez fohászoktál, menj hát az ő templomába, ott meggyógyulsz. Tashbaanban az idei nagy Ősi Ünnepek napján zárandokolj el oda, állj az oltár elé, hogy minden tashbaani jól láthassa, amint számaralakodat leveted és újra Rabadash herceg leszel. De míg csak élsz, ha csak egyszer is tíz mérföldnél messzebbre merészkednél a várostól, menten újra számarrá változol és ebből már nem lesz visszatérés.

Néhány másodpercnyi csend követte Aslan szavait, majd az asztalnál ülők egyszerre ugrottak föl a helyükről, szemüket dörzsölték, mintha álomból ébrednének. Aslan sehol sem volt. De a fényesség ott maradt a levegőben, s a boldogság a szívükben, hogy bizonyítsa: nem álom volt mindez, hanem valóság. És ráadásul a számár is ott álldogált előttük.

Lune király nyájas, jólelkű ember volt, s mikor a halálos ellenségét ilyen szárnalmas állapotban látta, haragja elpárolgott.

— Fenséges herceg! Szívből sajnálom, hogy ilyen sorsra jutottál, de te vagy a tanú rá, hogy nem mi tettük veled. És persze örömmel gondoskodunk róla, hogy épségben visszahajózhass Tashbaanba, s ott Aslan tanácsát követve... meggyógyulj. Minden kényelmet biztosítunk számodra: a legjobb hajót kapod, s a legfrissebb répát...

Ám a fülsiketítő számarordítás meg az őrei felé irányított rúgás azt bizonyította, hogy a szíves ajánlat nem talált kedvező fogadtatásra.

Lassan befejezem a számár-Rabadash történetét. Szerencsésen visszajutott hazájába. A megjelölt napon elment Tash templomába és ott újra emberré vált. Persze vagy öt-hat ezernyi tanúja volt a jelenetnek, és ennyi embernek képtelenség befogni a száját. Az öreg Tisroc halála után Rabadash került a trónra, és a legbékeszeretőbb calormeni uralkodó lett, aki valaha is kormányozta az országot. Ez annak volt köszönhető, hogy tíz mérföldnél távolabb nem hagyhatta el Tashbaant, s így ő maga nem vezethetett hadat. Azt pedig nem óhajtotta, hogy Tarkaanjai az ő rovására szerezzenek hírnevet és megdöntsék a tisroc trónt. Ezért sem támogatta a hadikiadásokat. Bár önző volt a maga módján, de a környező kis országok legalább nyugalomban élhettek tőle. Népe sosem felejtette el, hogy egy időre számarrá változott. Uralma alatt és szemtől szemben Rabadash, a békeszeretőnek hívták, de háta mögött és halála után Rabadash, a nevetséges lett a neve. Ha valaki utána akar nézni (mondjuk a helyi könyvtárban), ezen a néven találja meg. A calormeni iskolákban a mai napig szokás, hogy ha valaki nagyon ostobán felel, rásütik a II. Rabadash nevet.

Anvardban nagy volt az öröm, hogy Rabadasht útra bocsátották, még a nagy ünnepség előtt, melyet aznap este tartottak meg a Vármezőn. Gyertyák, lámpionok segítettek a világításban a holdfénynek. Folyt a bor, ropták a táncot, tréfák csattantak, majd csöndre intették a közönséget, mert az udvari költő két hegedűs kíséretében a dobogóra lépett. Aravis és Cor ásító unalomra készült, hiszen csupán a calormeni költészetet ismerték — képzelhető, hogy az milyen volt. De ahogy a hegedűk fölzendültek, mintha láng lobbanna szívükben, s a dalnok belefogott a nagy, ősi balladába, mely a szöke Olvinról szólt, hogyan győzte le és változtatta kővé Pire óriást (innen ered a Pire hegység neve, mert az óriás kétfejű volt), s hogyan nyerte el

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

lady Liln kezét. S amikor befejeződött, meg kellett ismételnük a nép kívánságára. Majd Bree, mivel énekelni nem tudott, elmondta Zalindreh történetét. És Lucy — bár Aravis és Cor kivételével mindannyian többször is hallották — ismét előadta a csodálatos ruhásszekrény történetét, arról, hogyan bukkant rá és jutott testvéreivel, Edmund királlyal, Susan királynővel s Péterrel, a legfőbb uralkodóval együtt Narniába.

S mikor eljött az ideje, hogy az ifjúság pihenőre térjen, Lune király aludni küldte őket.

— Majd holnap, Cor, megmutatom neked a vár minden zegét-zugát, hogy tudd, hol kell megerősítened — mondta. — Mindez a te gondod lesz utánam.

— De hiszen Corin lesz a király akkor, apám — felelte Cor.

— Nem, fiam, te vagy az utódom. A korona rád száll.

— De én nem kívánom — mondta Cor. — Akkor inkább...

— Nem azon múlik, mit kívánsz, Cor, mit nem. Ez a törvény.

— Hiszen ikrek vagyunk, egyidősek.

— Dehogyan — mondta nevetve a király. — Egyiteknek előbb kellett érkezie. És te kerek húsz perccel megelőzted Corint. De reméljük, neki is jobb így, bár nem olyan nagy dolog — és Corinra nézett hunyorítva.

— De apám, nem jelölhetnéd ki te a legközelebbi királyt?

— Nem. A törvény erősebb a királynál, az teszi őt uralkodóvá. Éppúgy nincs jogod megszökni a korona elől, mint az őrszemnek a posztjáról.

— Ó, apám, de ha egy csöppet sem vágyom rá! És Corin... olyan rettenetesen sajnálom. Sosem álmondtam, hogy ez a sorsfordulat ilyen bonyodalmat idézzen elő!

— Hurrá! Hurrá! — lelkesedett Corin. — Nem leszek király! Nem leszek király! Örökké herceg maradok! A hercegek vígan élnek világukat!

— Ez az igazság, fiam, és a fivéred nem is tudja, mennyire fején találta a szöveget, Cor — mondta Lune király. — Mert királynak lenni annyit jelent, hogy első vagy minden elkeseredett rohamban és utolsó minden kétségbeesett visszavonulásban, s ha éhínség szakad az országra, mert rossz években az is megesik, neked jut a leghitványabb étel s a legtöbb nyomorúság.

Mikor a két fiú fölfelé ballagott szobájába a lépcsőn, Cor még mindig nyaggatta fivérét, mit tehetnének, Corin rászólt:

— Ha még egy szót szólnál, én... én kiütlek.

Jó volna azzal befejezni a történetet, hogy ezentúl a testvérek sosem veszekedtek, csak ez nem lenne igaz. Bizony épp annyiszor civakodtak, mint más testvérpár, és ez rendre úgy végződött, hogy Cor húzta a rövidebbet. Felnőttként szép szál férfiak lettek, Cor a kardot forgatta jobban a csatában, de sem ő, sem az északi országokban senki más nem mérkőzhetett ökölvívásban Corinnal. Ezért hívták Villámöklű Corinnak; híres hőstette volt, mikor a Stormness-beli óriási vad beszélő medvével időmérő nélkül harminchárom menetes küzdelmet vívott, és a végén a medve nem látott a bedagadt szemén és verekedő kedvéből is kigyógyult.

Aravis is sokat veszekedett Corral, aztán kibékültek, s így évek múltán úgy megszokták a veszekedést és kibékülést, hogy összeházasodtak. Lune király halála után ők uralkodtak Archenlandben, s Nagy Ram, az ország leghíresebb királya, az ő fiuk volt. Bree és Hwin szép kort értek meg Narniában, ők is megházasodtak, de mindegyiknek

C.S.Lewis: A ló és kis gazdája

más lett a párja. És gyakran kocogtak el Anvardba, hogy meglátogassák régi barátaikat.

